

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GERONTOLOJİ ANABİLİM DALI

**TAZE YOL ARKADAŞLARININ KENDİ ARALARINDA
VE EBEVEYNLERİ VEYA ÇOCUKLARI ARASINDAKİ
KUŞAK ÇATIŞMASININ İNCELENMESİ**

Barkın DERE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2021-ANTALYA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GERONTOLOJİ ANABİLİM DALI

TAZE YOL ARKADAŞLARININ KENDİ ARALARINDA VE
EBEVEYNLERİ VEYA ÇOCUKLARI ARASINDAKİ
KUŞAK ÇATIŞMASININ İNCELENMESİ

Barkın DERE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Hasan Hüseyin BAŞIBÜYÜK

“Kaynakça gösterilerek tezimden yararlanılabilir”

2021-ANTALYA

TEŞEKKÜR

Tezimle ilgili süreçlerde yol göstericiliğiyle desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübesiyle her zaman yanımda olan tez danışmanım sayın Prof. Dr. Hasan Hüseyin BAŞIBÜYÜK'e

Hem alanda yazdığı değerli kitaplar ve akademik yayınlarla hem verdiği derslerle hem de yolumuza ışık tutan vizyonuylabiz gerontologların her zaman yanında olan ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sayın Prof. Dr. phil. habil İsmail TUFAN' a

Değerli akademik birikimlerine güler yüzlerini de katarak, bilim yuvamız İbrahim Şencan Gerontoloji Merkezinde her zaman desteklerine başvurabildiğimiz öğretim üyelerimiz sayın Prof. Dr. Mustafa Cihan CAMCI, Doç. Dr. Gülüşan Özgün BAŞIBÜYÜK, Doç. Dr. Nilüfer Korkmaz YAYLAGÜL, Dr. İkuko MURAKAMİ ve Dr. Gökçe Yağmur GÜNEŞ GENCER' e

Bilgi, tecrübe ve çok yönlü bakış açılarını paylaşmaktan mutluluk duyan Uzm. Hemş. Işıl KALELİ' ye

Değerli meslektaşlarım Arş. Gör. Özlem ÖZGÜR, Arş. Gör. Deniz PAMUK, Uzm. Gerontolog Berkay ENGİN ve Ragıp ARI' ya

Araştırmama katılarak bu tezin ortaya çıkmasına vesile olan değerli Taze Yol Arkadaşlarına ve onların ebeveyn ve çocuklarına

Hiç şüphesiz doğumumdan itibaren en büyük destekçilerim olan anneme ve babama

Bilgisayar başında çalışmaktan çoğu zaman kendisine vakit ayıramadığım ama bunu olgunlukla karşılayan ve gerontolojiye olan sevgimi gururla destekleyen canım eşime ve biricik oğlumuz Ali Asaf'a teşekkür ediyorum.

ÖZET

Amaç: Bu araştırma kapsamında, Bebek Patlaması kuşağı, X kuşağı ve Y kuşağı olmak üzere 3 farklı kuşağı temsil eden 60+ Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin, Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin çocuklarının, Gerontoloji Bölümü öğrencilerinin ve Gerontoloji Bölümü öğrencilerinin ebeveynlerinin, kuşaklar arası çatışmalara ilişkin duygu, düşünce ve algılarının ortaya konularak incelenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Bu çalışma kapsamında, nitel araştırmalarda kullanılan fenomenoloji (olgu bilim) deseni kullanılmıştır. Araştırma kapsamında veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve 5 odak grup çalışmasında toplamda 19 katılımcı ile görüşülmüştür. Verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Kuşaklar arası çatışmalar en çok uzlaşım ve işlevsel dayanışma kategorilerindeki bulgulara ortaya çıkmıştır. Bebek Patlaması ile X kuşağı katılımcılarının birbirine daha yakın düşünceler ortaya koyduğu, Y kuşağı katılımcılarının ise bu düşüncelere karşıt sayılabilecek düşüncelere sahip olduğu ve Y kuşağı katılımcılarının 1980’li yıllarda doğan üyeleri ile 1997 sonrası doğan üyeleri arasında da bariz bir düşünce farklılığının olduğu görülmüştür.

Sonuç: Kuşaklar arası çatışmanın toplumumuzda en çok toplumsal değerler üzerinden gerçekleştiği ve azalan sosyalizasyon oranının kuşak çatışmasında önemli bir faktör olduğu bulgular tarafından desteklenmiştir. Tazelenme Üniversitesi’nin bir gerontolojik müdahale olarak bireylerde azalan sosyalizasyon oranını arttıracak yönde etki yaptığı ve bu sayede kuşak çatışmasını yapıcı bir zemine taşıyabildiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: kuşaklar arası çatışma, kuşaklar arası dayanışma, taze yol arkadaşım projesi

ABSTRACT

Objective: Within the scope of this study, it is aimed to reveal and examine the feelings, thoughts and perceptions of the 60+ Tazelenme University students, the children of the Tazelenme University students, the students of the Department of Gerontology and the parents of the students of the Gerontology Department, representing 3 generations of different generations.

Method: In this study, phenomenology design of qualitative research was used. A semi-structured interview form was generated to collect data within the scope of the research, and a total of 19 participants were interviewed in 5 focus group studies. Content analysis was used for the analysis of the data.

Results: Intergenerational conflicts mostly appeared in the findings in the consensual and functional solidarity categories, and it was observed that Baby Boom and Generation X participants expressed closer thoughts to each other, while Generation Y participants had opinions that could be regarded as opposed to these thoughts. It can be said that there is an obvious difference of opinion between the members of the generation Y participants born in the 1980s and those born after 1997.

Conclusion: It has been observed that conflict between generations in our society mostly takes place over social values and that the decreasing rate of socialization is an important factor in generation conflict is supported by the findings. It was thought that the Tazelenme University, as a gerontological intervention, had an effect in increasing the decreased socialization rate in individuals and thus could carry the generation conflict to a constructive ground.

Key words: intergenerational conflict, intergenerational solidarity, fresh my companion project

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar DİZİNİ	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
SİMGELER ve KISALTMALAR	vii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Kuşaklar	3
2.1.1. Toplumsal Kuşakların Sınıflandırması	9
2.1.2. Kuşaklar Arası İlişkiler	15
2.1.3. Kuşaklar Arası Çatışmalar	18
2.2. 60+ Tazelenme Üniversitesi	22
2.2.1. Taze Yol Arkadaşım Projesi	23
3. GEREÇ ve YÖNTEM	24
3.1. Araştırmanın Amacı	24
3.2. Araştırma Sorusu	24
3.3. Araştırmanın Deseni	24
3.4. Araştırmanın İnandırıcılığı	25
3.5. Katılımcılar	27
3.6. Verilerin Toplanması ve Analizi	30
3.7. Çalışma Takvimi	32
3.8. Araştırmanın Etik Boyutu	32
4. BULGULAR	34
4.1. Katılımcılara Ait Demografik Bulgular	35
4.2. İşlevsel Dayanışmaya İlişkin Bulgular	37
	iii

4.2.1. İş Hayatında Tecrübe Aktarımı	39
4.2.2. Bir Karar İçin Öneri Almak	43
4.2.3. Toplu Taşıma Araçlarında Yer Verme	47
4.3. Normatif Dayanısmaya İlişkin Bulgular	52
4.4. Uzlaşımsal Dayanısmaya İlişkin Bulgular	53
4.4.1. Eleştiri	56
4.4.2. Teknoloji ve İnsan İlişkileri	58
4.4.3. Dış Görünüş	65
4.4.4. Para Harcama Alışkanlıkları	72
4.4.5. Siyasi Gündeme İlgi	76
4.5. Yapısal Dayanısmaya İlişkin Bulgular	80
4.6. İlişkisel Dayanısmaya İlişkin Bulgular	81
4.7. Duygusal Dayanısmaya İlişkin Bulgular	88
4.8. Tazelenme Etkisi	91
4.9. Kompozisyonlar	93
4.9.1. Bebek Patlaması	93
4.9.2. X Kuşağı	95
4.9.3. Y Kuşağı	96
5. TARTIŞMA	99
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	106
KAYNAKLAR	110
EKLER	116
EK-1: Soru Formu	
EK-2: Etik Kurul Onay Formu	
EK-3: Aydınlatılmış Onam Formu	
EK-4: Sosyodemografik Bilgi Formu	
ÖZGEÇMİŞ	124

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 2.1 Batı Avrupa'daki Kuşakların Temel Karakterleri.....	10
Tablo 2.2 Sessiz Kuşak SWOT Analizi	12
Tablo 2.3 Bebek Patlaması Kuşağı SWOT Analizi.....	13
Tablo 2.4 X Kuşağı SWOT Analizi	13
Tablo 2.5 Y Kuşağı SWOT Analizi	14
Tablo 2.6 Z Kuşağı SWOT Analizi.....	15
Tablo 2.7 Kuşaklar Arası Dayanışma Modeli	17
Tablo 2.8 “Kuşaklar arası Çatışma” Söz Öbeğinin Farklı Dillerde Google Arama Motorundaki Arama Sonuçları.....	20
Tablo 3.1 Nitel Araştırmanın İnanırlılığı.....	26
Tablo 3.2 Görüşme Formundaki Soruların Dayandığı Kavramsal Çerçeve.....	27
Tablo 3.3 Çalışma Takvimi	32
Tablo 4.1 Kod Sistemi.....	34
Tablo 4.2 Katılımcıların Temsil Ettiği Kuşaklar	35
Tablo 4.3 Katılımcıların Demografik Bilgileri.....	36

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1 Toplum ve Aile Düzeyinde Kuşaklar	5
Şekil 2.2 Toplumsal Kuşakların Bileşenleri	6
Şekil 2.3 Ailesel Kuşakların Bileşenleri	7
Şekil 2.4 Kuşaklar Arası İlişkiler ve Toplumsallaşma.....	16
Şekil 2.5 Çatışmaya Dönüşen Kuşaklar Arası Farklılıklar	19
Şekil 3.1 1.Odak Grup Katılımcıları	28
Şekil 3.2 2. Odak Grup Katılımcıları	28
Şekil 3.3 3. Odak Grup Katılımcıları	29
Şekil 3.4 4. Odak Grup Katılımcıları	29
Şekil 3.5 5. Odak Grup Katılımcıları	29
Şekil 4.1 Kuşakların Temsil Edilme Yüzdeleri	37

SİMGELER ve KISALTMALAR

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

GEROATLAS : Türkiye Gerontoloji Atlası

MAXQDA : Max Weber Qualitative Data Analyze

1. GİRİŞ

Kentleşme, sanayileşme, göç, doğum ve ölümler, yaşam süresinin uzaması gibi faktörler nüfus yapısını da şekillendirmektedir. Yaşam süresinin uzamasının nüfus yapısını etkilediği noktalardan biri de toplumdaki kuşak sayılarının artmasıdır. Şu anda toplumlarda dört-beş kuşağın aynı anda yaşadığı ve etkileşime girdiği bir toplumsal ilişkiler ağı oluşmuştur (Tufan, 2020). Nüfus yapısındaki değişimler aynı zamanda insanların birbiriyle olan ilişkilerini de etkilemekte ve değişimine katkı sağlamaktadır. Kuşaklar benzer olayları yaşamış, belli bir dönemin toplumsal dinamiklerini paylaşmış insan gruplarından oluştuğu için kuşaklar arası ilişkilerin toplumsal düzeyde anlamlara sahip olduğu ve bireysel düzeyde insan ilişkilerini etkilediği düşünülebilir. Kuşaklar arası çatışma ise kuşaklar arasındaki ilişkilerden doğan bir sosyal durum olarak görülebilir. Özellikle yaşam süresinin uzamasıyla beraber farklı kuşakların bir arada yaşıyor oluşu ve bilişim çağıyla beraber aile, ekonomi, eğitim gibi toplumsal kurumların çok hızlı değişime ve dönüşüme uğraması kuşaklar arası çatışmayı daha da görünür kılmaktadır. Çünkü toplumsal kurumlardaki hızlı değişim ve dönüşümler, sahiplenilen değer ve normların bir kuşaktan bir üst kuşağa geçerken bile görünür bir şekilde farklılaşmasına yol açmaktadır (Yazıcı, 2016). Kuşaklar arası çatışmanın akılda ilk olarak olumsuz bir çağrışım yaptığı söylenebilir. Ancak kuşak çatışması toplumsal gelişim için gerekli ve önemli bir diyalektik olarak düşünülebilir. Çünkü farklı kuşakların sahip olduğu farklı görüşler birbiri ile etkileşime girerek sentezler ortaya çıkarabilir. Burada önemli olan nokta kuşak çatışmasının yapıcı olması ve toplumsal gelişime katkı sunan sentezler oluşturabilmesidir.

Bu araştırma kapsamında Taze Yol Arkadaşları ile onların çocukları ve ebeveynlerinin toplumsal ve aile düzeyindeki bazı fenomenler ile ilgili düşüncelerinin ortaya konulması, karşılaştırılması ve farklılaşıp çatışmaya dönüştüğü noktaların keşfedilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların, dahil oldukları toplumsal kuşağı temsil ettikleri varsayılmaktadır ve bu varsayımdan hareketle farklı toplumsal kuşakların kuşaklar arası ilişkiler ile ilgili bazı fenomenlere nasıl yaklaştıkları, nasıl ve nerelerde çatıştıkları Kuşaklar Arası Dayanışma Modelindeki (Bengtson & Roberts, 1991) boyutlardan (İşlevsel, Normatif, Uzlaşımsal, Duygusal, Yapısal, İlişkisel) faydalanılarak incelenmektedir. Aile üyelerinin birbiriyle olan dayanışma ilişkilerini kavramsallaştıran

Dayanışma Modeli (Bengtson & Roberts, 1991) bu çalışmada kuşak çatışmasına dair toplumsal fenomenlerin temalaştırılmasında da kullanılmış olup izlenen bu yolda, ailenin toplumun en küçük birimi olarak toplumu yansıtmaya gücünün olduğu gerekçe olarak görülmüştür.

Ülkemizde kuşak çatışması ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, gençlerin yaşlılar hakkındaki algısını inceleyen “Kuşaklar Arası Çatışma Bağlamında Gençlerin Yaşlılara Eleştirel Bakışı: Bir Örneklem, Sorunlar ve Çözüm Önerileri” (Ulus, 2020), “Gençlerin Yaşlılığa İlişkin Görüş ve Düşüncelerinin İncelenmesi” (Karaağaç, Temel & Yıldırım, 2019) ve “Y Kuşağının Yaşlı ve Yaşlılık Algısı” (Birinci, 2020) adlı çalışmalar ile kuşaklar arası çatışma ve dayanışmayı dokümantasyon yöntemiyle inceleyen “Parsons Sistem Teorisi Açısından Kuşaklar Arası İlişkilerde Çatışma ve Dayanışma” (Müftüler, 2019) adlı çalışma dikkat çekmektedir.

Günümüzde hızla artan dijitalleşme, aile yapılarındaki ve toplumsal norm ve değerlerdeki değişim ve dönüşümler, kuşaklar arası çatışmayı incelenmesi gereken önemli bir konu haline getirmiştir. Eski kuşak ile yeni kuşak arasındaki tecrübe aktarımı toplumların gelişimi için önemlidir ve ortaya çıkan kuşaklar arası çatışmaların kuşaklar arasında kopukluğa sebep olmamasına yönelik önlemlerin alınması gerekmektedir. Kuşaklar arası iletişimi kuvvetlendirecek girişimler ile kuşakların birbirlerine bilgi ve tecrübelerini aktarmasının desteklenmesi önemlidir. Taze Yol Arkadaşım projesi de kuşaklar arası iletişimi kuvvetlendiren önemli bir girişim olarak görülebilir. Bu araştırmanın sahip olduğu özgün örneklem ile kuşak çalışmalarına ve literatüre katkı sağlaması hedeflenmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Kuşaklar

Birbirine yakın yıllarda doğmuş, yaklaşık olarak yirmi beş otuz yıllık yaş kümelerini oluşturan ve bu sebeple aynı çağın şartlarını, o çağın kendine özgü sıkıntılarını, kaderlerini paylaşmış ve benzer vazifeler ile mükellef olan kişilerden oluşan topluluğa kuşak denmektedir (<https://sozluk.gov.tr>, Erişim tarihi: 09 Mart 2021). Bir kuşağın üyeleri, belirli bir zaman diliminde doğan, belirli bir çağın şekillendirdiği benzer değerleri, tutumları ve yaşam tarzlarını paylaşmakta, bu çağın özelliklerini temsil etmektedir ve her kuşağın üyeleri, karmaşık algılar, yargılar ve duygular ağıyla birbirine bağlıdır (Chen, 2010). Kuşak kavramının yaşla ilgisi vardır fakat yaşa eşdeğer değildir, ayrıca kuşaklar durağan olmayıp, değişmekte ve zaman içinde gelişmektedir (Keating, Kwan, Hillcoat-Nalletamby & Burholt, 2015). Tufan (2014)' a göre yaş grubu ve kuşak kavramları genelde aynı anlamlarda kullanılmasına rağmen kuşak kavramı yaş grubu kavramından daha fazlasını içermektedir. Tarihin belli bir döneminde yaşamış ve yaşayan insanların, o döneme özgü olaylardan aynı anda etkilenişleri ve bunun sonucunda benzer fikir ve davranış kalıpları oluşturmaları, kuşak kavramının kapsamına girmektedir.

Tarihin eski zamanlarından bugüne değin, toplumu ve toplumu oluşturan bireyleri anlamak için kuşak kavramından faydalanılmaktadır ama özellikle son yıllarda kuşak kavramı kullanılırken, bu kavramın teorik temeli yok sayılmakta ve bu kavramın kapsadığı alan küçültülmektedir. Bu sebeple öncelikle, kuşak kavramının tarihsel süreçteki değişen anlamlarını ortaya koymak gerekmektedir (Aydın, 2020).

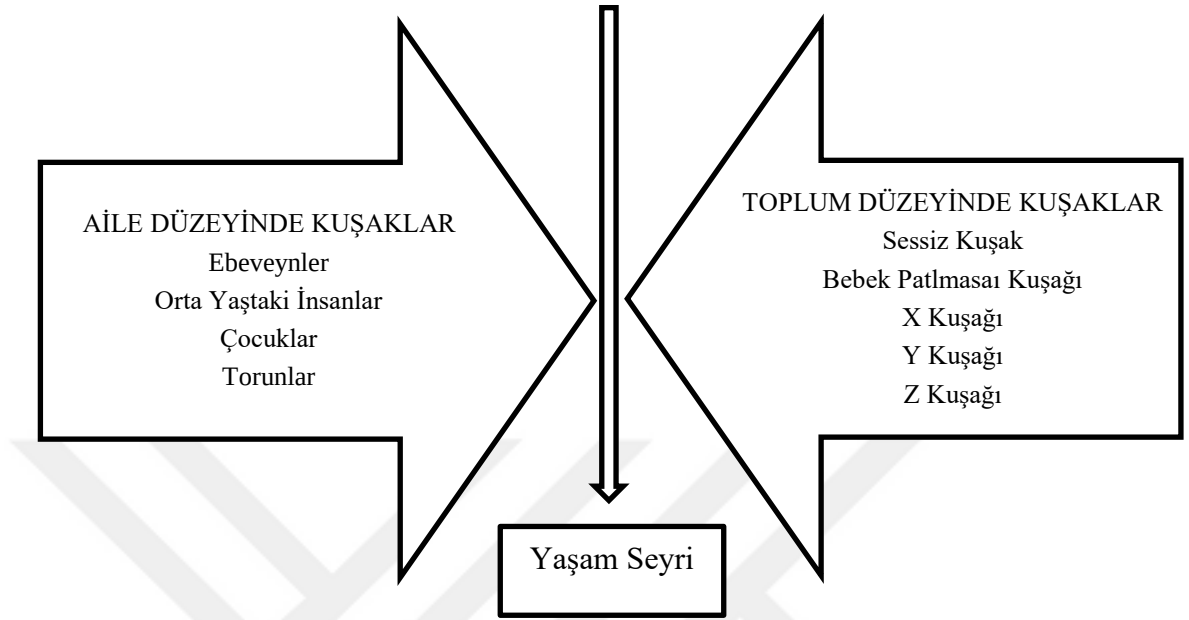
Sosyolojinin temelini atan ve pozitivist yaklaşımı benimseyen Auguste Comte ise tarihsel değişimlerin kuşaksal değişimleri doğurduğunu ve bir kuşağın kendinden sonraki kuşağa bilgi ve tecrübelerini aktarmasıyla toplumsal ilerlemenin gerçekleştiğini belirtmiştir (Comte, 1974, akt. Çüçen, 2012).

Karl Mannheim, toplumsal dönüşümü kuramsallaştıran, “Kuşakların Problemi” (Mannheim, 1970) adlı makalede, tarihsel süreç içinde, şahit olunan ve deneyimlenen olayların, kohortların bilinci üzerinde biçimlendirici ve sürekli etkisi olduğunu

savunmuştur. Bireyin, tarihsel süreçte deneyimlenen olaylarla etkileşim içinde olması, onun yaş olgusunu, biyolojik bir süreç olarak görmek yerine, sosyal bir olgu olarak görmesine sebep olmuştur ayrıca gençlerin, yaşlılara göre tarihi olaylara katılmaya ve bu olaylar tarafından yeniden şekillenmeye daha açık olduklarını belirtmiştir (Hasso, 2018).

Kohort tek başına kullanıldığında genellikle aynı yıllarda doğan insan grubunu betimlemek için kullanılmaktadır. Aslında aynı yıllarda doğma, aynı mesleğe sahip olma, aynı yerde yaşama gibi belirli bir özelliğe sahip bireylerin oluşturduğu gruba kohort grubu denilmektedir. Aynı kohortun mensubu olan bireylerin, ortak yaşamışlıklarının olması sebebiyle benzer özelliklere sahip olduğu ve bu durumun kohortları birbirinden ayırdığı kabul edilmektedir (Talaş & Çakmak, 2013). Mannheim, kuşaklarla ilgili görüşlerini belirtirken kohort kavramından faydalanmıştır ve bir nevi kuşakları aynı tarihsel olayları tecrübe eden aynı yaştaki bireylerin oluşturduğu kohort grupları olarak görmektedir (Mannheim, 1952, akt. Aydın, 2020). Kuşak kavramının, insanların zaman ve mekân içinde diğer insanlarla olan karmaşık ilişkilerindeki rolünü ve etkileşimini tarihsel bir çerçeveden görerek değerlendirdiği söylenebilir (Aydın, 2020). Kuşaklar birbiri ardına gelerek toplumsal yaşamda yer almaktadır ve her bir kuşağın tarih sahnesinde sahip olduğu veya sahip olacağı bir ömrü vardır. Eğer bir kuşak ölümsüz olup toplumsal yaşamda hep var olsaydı, mantıksal olarak toplum kendini yenileyemez ve kültür aktarımı olmayabilirdi (Mannheim, 1964, akt. Tufan, 2014). Çünkü Tufan (2014)'a göre kültürler insanların katkılarıyla birike birike meydana gelmektedir ve yeni aktörler tarafından beslenmesi gerekmektedir. Bu sebeple kuşaklar farklılaşmasaydı toplumsal yenilenme ve kültür aktarımı gerçekleşmeyebilirdi.

2000'li yıllardaki kuşaklar arası ilişkileri incelemek amacıyla yapılan çalışmada ise kuşaklar arası ilişkilerden doğan fırsat ve zorluklar analiz edilirken, kuşakların aile ve toplum olmak üzere iki düzeyde var olduğu varsayımından hareket edildiği belirtilmiştir (Keating ve ark., 2015) (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 Toplum ve Aile Düzeyinde Kuşaklar
(Koopman-Boyden, 2000’den uyarlanmıştır)

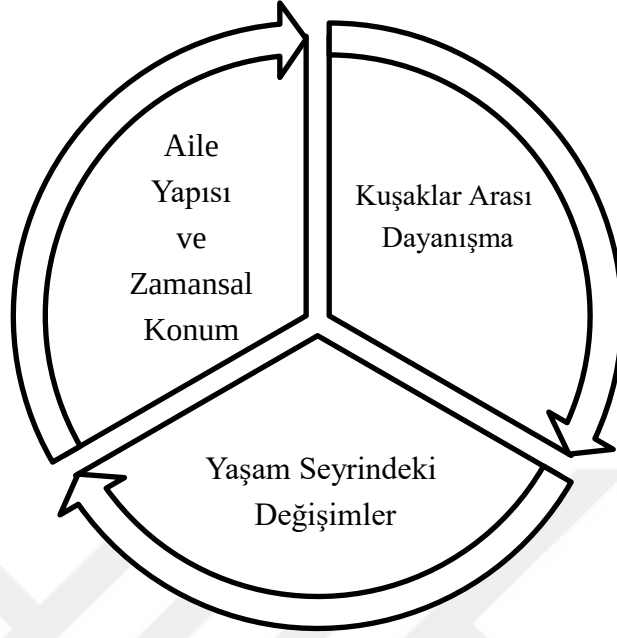
Zamansal konum, toplum düzeyindeki kuşakların temel bileşenidir. Aynı yıllarda doğan insanları betimlemek için kullanılan doğum kohortu aynı zamanda demografik yaşlanmada da referans olarak kabul edilmektedir. Diğer bileşenler ise ortak tarihsel olaylara maruz kalma ve ortak sosyokültürel konuma sahip olmaktır (Şekil 2.2). Sessiz Kuşak, X Kuşağı, Y Kuşağı gibi toplumsal kuşaklar bu bileşenlere göre sınıflandırılmaktadır (Keating ve ark., 2015). Örneğin Türkiye’deki Bebek Patlaması Kuşağı ile Almanya’daki Bebek Patlaması Kuşağı üyelerinin tamamen aynı karakterlere sahip olması beklenemez. Çünkü iki ülkenin farklı sosyokültürel yapıya sahip olması buna engel olacaktır. Örnek vermek gerekirse, Türkiye, 2. Dünya Savaşı’na katılmamış ama savaş sonrası savaşın etkilerini elbette bütün dünyada olduğu gibi görmüştür. Fakat 2. Dünya Savaşı’nın önemli aktörlerinden biri olan Almanya kadar sosyal değişime uğradığı söylenemez. Dolayısıyla ortak tarihsel bir olay olarak görülebilecek olan 2. Dünya Savaşı’nın, her ülkede farklı özelliklerde sosyal değişime sebebiyet verdiği söylenebilir. Bu da aynı kuşakların benzer olsa da dünyanın farklı yerlerinde farklı karakterlere sahip olabileceği anlamına gelmektedir.

Şekil 2.2 Toplumsal Kuşakların Bileşenleri

(Gilleard & Higgs, 2002)

Ailesel kuşaklar tıpkı toplumsal kuşaklar gibi bileşenlerden oluşmaktadır. Zamansal konum, toplumsal kuşaklarda da olan ortak bir bileşen olarak göze çarpmaktadır. Aile yapısı, kuşaklar arası dayanışma ve yaşam seyrindeki değişimler ailesel kuşakların diğer bileşenlerini oluşturmaktadır (Keating ve ark., 2015) (Şekil 2.3). Ülkemizde aile yapısı kırdaki ve kentteki farklı özellikler göstermektedir. Kentte görülen aile yapılarından, *çekirdek aile*, eşlerden ve evlenmemiş çocuklardan; *geleneksel aile*, anne-baba, çocuklar, çocukların gelinleri ve torunların farklı kombinasyonlarda bir arada yaşamasından; *tek ebeveynli aile*, ebeveynlerden birinin ölmesi, boşanma ya da bir arada oturulmaması sebebiyle bir ebeveyn ile evlenmemiş çocuk veya çocuklardan oluşmaktadır (Aktaş, 2015). Aile yapısı, ailesel kuşakların ilişkilerini doğrudan etkilemektedir. Örneğin geleneksel aile ile dağılmış aile tipinde yaşayan bireyler karşılaştırıldığında, yapısal dayanışma düzeyi aynı olmayabilir. Keating ve ark. (2015)'e göre kuşaklar arası dayanışma da ailesel kuşakların bir bileşenidir ve Bölüm 2.1.2'de daha ayrıntılı incelenmektedir.

Şekil 2.3 Ailesel Kuşakların Bileşenleri
(Keating ve ark., 2015)

İnsan davranışları ve zaman arasındaki ilişkileri anlamanın iyi bir yolu olan *yaşam seyri perspektifi*, ilişkilerin, kronolojik yaşı, sosyal değişimin, sosyal geçişlerin (evlilik, işe başlama, okula başlama okuldan ayrılma, boşanma, yeniden evlenme, rol ve statü değişimleri vb.), yaşam olaylarının (yakın bir arkadaşın ölümü, patronla yaşanan kavga, emeklilik, hamilelik, eşin ölümü vb.) ve hayattaki dönüm noktalarının insanların yaşamlarını doğumdan ölüme kadar nasıl şekillendirdiğini incelemektedir. Özellikle gerontologlar yaşlılık evresinin, yaşamın erken evrelerindeki yaşanmışlıklarla nasıl şekillendiğini bu perspektif ile anlamaya çalışmaktadır (Hutchison, 2010). Her doğum kohortunun yaşam seyrinin ise doğdukları dönemden etkilendiği söylenebilir.

Bengtson, Furlong, ve Laufer (1983)'e göre kuşaklar ile ilgili teori ve araştırmalar birbirini takip eden üç aşama halinde gelişmiştir. Klasik dönem denilen ilk dönem çalışmalarında, Mannheim, Parsons, Eisenstadt, Davis gibi araştırmacıların öncüsü olduğu, gençlik gruplarının sosyal yapıya etkisi ile ilgili birbiri ile rekabet eden bakış açıları ortaya çıkmıştır. İkinci dönem çalışmalarında gençlik hareketlerinin protestolarına ve yaşlılık süreçlerine odaklanılmıştır. Üçüncü dönem çalışmalarında ise birbiri ile rekabet eden teorik çerçeveler özgünleşmiş ve birbirinden ayrılmıştır. Büyüyen ampirik verilerin

analizleriyle derleme ve yeniden düzenleme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmaların sonucunda kuşak incelemeleri ile ilgili ortaya çıkan bakış açılarını özetleyen beş konu ortaya çıkmaktadır:

- Kuşakların tanımlanması ve yapısal olarak incelenmesi: Kuşakların yapısı, hangi bileşenlerden oluştuğu, bu bileşenlerin birbiriyle ilişkisi ve kuşakların farklı bakış açılarından tanımlanmalarına dair yapılan çalışmalar bu konunun temelini oluşturmaktadır. Kuşaklara getirilen ailesel ve toplumsal zemindeki sınıflandırma ve tanımlamalar (Gilleard & Higgs, 2002) ile kuşakların yapısını oluşturan, ortak tarihsel geçmişe sahip olmak (Mannheim, 1970) veya aynı zaman diliminde yaşamış olmak gibi bileşenlerin ortaya konulması bu konuya dair yapılan kuşak incelemelerine örnek olarak verilebilir.
- Yaş grupları arasında sürekliliğin ve süreksizliğin değerlendirilmesi: Davranışların bir nesilden diğerine aktarılması veya aktarılmaması durumunu inceleyen ve kuşak analizinin bir bileşeni olarak ortaya çıkan bu konuya örnek olarak dini yönelimin ailesel kuşaklardaki geçişi veya değişime uğrayarak farklılaşması verilebilir (Bengtson, Furlong, & Laufer, 1983).
- Kuşak birimlerinin zaman içindeki kalıcılığının keşfi: Belirli bir zaman aralığında ortaya çıkan kuşaklar arası zıtlıkların, bir tarihsel sürecin ürünü olarak oluşan kuşak birimlerinin bir diğer ifadeyle grup bilincinin bir sonucu olarak mı, yoksa farklı kuşaklar arasındaki olgunlaşma farklılığı sebebiyle mi oluştuğuna dair çalışmalar bu bakış açısını oluşturmaktadır (Bengtson, Furlong, & Laufer, 1983).
- Kohort dayanışmasının incelenmesi: Kohortların kendi içindeki bağlılıklarına dair yapılan çalışmaları temsil etmektedir.
- Kuşaklar ile sosyal yapının diğer boyutlarının ilişkisi: Kuşakların, sosyal yapıda meydana gelen değişimler ile olan ilişkisi kuşak incelemelerinde ortaya çıkan beşinci ve sonuncu konudur. Her gün daha çok dijitalleşen dünyamızda, dijitalleşmenin sosyal yapıda da değişimler yaratması ve bu değişimlerin farklı kuşakların birbiri arasındaki ilişkileri nasıl etkilediğinin incelenmesi bu konuya örnek olarak sunulabilir (Bengtson, Furlong, & Laufer, 1983).

2.1.1. Toplumsal Kuşakların Sınıflandırması

Kuşakların sınıflandırmasında kesin bir fikir birliği sağlanmamıştır. Literatürde kuşakların benzer şekilde adlandırıldığı fakat kuşakların hangi tarihlerde başlayıp hangi tarihlerde bittiği konusunda farklılıkların bulunduğu dikkat çekmektedir. Ülkelerin yaşadığı tarihsel olayların farklı oluşu bu duruma sebebiyet veriyor olabilir. Örneğin Amerika’da gerçekleşen bir olay tüm dünyayı etkiliyorken Türkiye’de gerçekleşen bir olay tüm dünyayı etkilemeyebilir. Sessiz kuşak, Bebek Patlaması kuşağı, X kuşağı, Y kuşağı ve Z kuşağı genel olarak dünyada kabul edilen kuşak sınıflandırmasıdır (Birinci, 2020). Bu kuşak sınıflandırmasının toplumsal düzeyde olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Yüksekbilgili (2015), Türkiye’de Y kuşağının yaş aralığını tespit etmeye yönelik yaptığı çalışmada ise Y kuşağının Türkiye’de 1983-1995 doğumlulardan oluştuğunu ortaya koymuştur. Belirlenen bu yaş aralığının, Batı Avrupa’da kabul görmüş olan Y kuşağının yaş aralığına (1981-2000) dair sınıflandırmalardan farklı oluşunun ardında çeşitli teknolojik gelişmelerin ancak 1980’li yılların ortalarında Türkiye’de erişilebilir hale gelmesinin olabileceği belirtilmektedir. 1995 yılında sonlanmasının nedeni ise internet erişiminin Türkiye’de 1994 yılında kullanılabilir hale gelmesi olarak yorumlanmaktadır.

Türkiye’deki kuşakların yaş aralıkları ve temel karakterleri henüz tamamen ortaya konulmamıştır. Bu durum yapılan kuşak çalışmaları için sınırlılık olarak görülebilir. Literatürdeki kuşak çalışmaları incelendiğinde ise genellikle Batı Avrupa’da kabul görmüş olan kuşak sınıflandırmasından faydalandığı görülmektedir. Kuşakların yaş aralıkları ve karakterleri ülkeden ülkeye farklılık göstermekte ve bu sebeple kuşak araştırmalarında ilgili ülkeye dair kuşakların yaş aralıkları ve karakterlerinin bilinmesi araştırmanın sonuçlarının doğru yorumlanması için önem arz etmektedir. Bu çalışmada, Tablo 2.1’deki gibi Batı Avrupa’da kabul görmüş olan sınıflandırmadan faydalanılmaktadır.

Tablo 2.1 Batı Avrupa'daki Kuşakların Temel Karakterleri

Kuşak	Doğum Yılları	Arketip	Yaşadıkları Olaylar	Temel Değerler
Sessiz Kuşak “Unutulmuş Nesil” “Gelenekçiler”	1925-1945	Yaratıcı	-Büyük Buhran (1929-1939) -2.Dünya Savaşı (1939-1945) -BM'nin kurulması (1945) -Kore Savaşı (1950-1953) *1950'lerin başlarına kadar	-Kurallara uymak -Muhafazakarlık -Disiplin ve çalışkanlık -Önce görevini gerçekleştir sonra keyfine bak anlayışı -Aile odaklılık -Kanun ve düzene bağlılık -Vatanseverlik -Sabırlılık -Otoriteye saygılılık -Sorumluluk -Sessizlik -Devlete güvenmek
Bebek Patlaması “Kazananlar”	1946-1964	Kâhin	-Savaş sonrası patlama (1945-1960) -Soğuk Savaş (1945-1991) -Uzay Yolculuğu (1961) -Vietnam Savaşı (1964-1975) -Gençlik kültürü Rock müzik (1960'lar)	-Başarılilik -Savaş karşıtlığı -Liderlik -İyimserlik -Kişisel gelişime ilgi -Rasyonellik -Takım odaklı yaklaşım -İşkoliklik
X Kuşağı “Bilinmeyen nesil” “On üçüncü nesil”	1965-1980	Göçebe	-Afgan Savaşı (1979-1989) -Soğuk Savaşın Sonu (1991) -Berlin Duvarı'nın Çöküşü (1989) -SSCB'nin Çöküşü (1991) -Çöl Fırtınası Operasyonu (1991) -Alternatif müziğin doğuşu -Kişisel bilgisayar çağı -Boşanmaların patlaması -Enerji krizi	-Adaptasyon yeteneği -Girişimcilik -Aile odaklılık -Küresel düşünmek -Hayat boyu öğrenme -Yetkilileri görmezden gelme anlayışı -Bağımsızlık -Bireycilik -Esneklik -Özgürlük -Pragmatizm -Şüphecilik -Teknolojik okuryazarlık

(Lepeyko & Blyznyuk, 2016)

Tablo 2.1 devam Batı Avrupa'daki Kuşakların Temel Karakterleri

Y Kuşağı “Millenniallar”	1981–2000	Kahraman	-Prenses Diana'nın Ölümü (1997) -Askeri çatışmalar -Dijital Medya -11 Eylül terörist saldırıları -SARS -Google Earth -Marka çağı -Küreselleşme	-Hevesli tüketici -Vatandaşlık görevi bilinci -Güven duygusu -Çeşitlilik -Teknolojiye ilgi -Globallik -Toleranslı -Rekabetçilik -İyimserlik -Özgüvenli -Sosyallik *değerler şekillenmeye devam ediyor.
Z kuşağı “Dijital Yerliler”	2001-	Yaratıcı	-Terörist saldırılar -İklim değişiklikleri -Askeri çatışmalar -Küreselleşme	-Hırslı -Birden fazla görev alma yeteneği -Pragmatik -Gerçekçilik -Teknolojiye güven duygusu -Teknoloji meraklılığı -Girişimcilik *değerler şekillenmeye devam ediyor.

(Lepeyko & Blyznyuk, 2016)

Sessiz Kuşak

1925-1940 yılları arasında doğan insanların oluşturduğu, “Unutulmuş Nesil” ve “Gelenekçiler” diye de adlandırılan kuşağa Sessiz Kuşak denmektedir (Tablo 2.1). Kronolojik olarak en yaşlı kuşak olan Sessiz Kuşak, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna şahit olmuş, 2. Dünya Savaşı, Büyük Buhran gibi evrensel, Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyetin ilanı, çok partili hayata geçiş gibi yerel olayların etkilerini yaşamıştır. Yazılı ve yazısız hukuk kurallarına saygılı olan bu kuşakta, dönemin olumsuz koşullarından dolayı eğitim oranı düşüktür ve erkekler kadınlara göre daha eğitilidir (Birinci, 2020).

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler kelimelerinin İngilizce karşılıklarının baş harflerinden oluşan, bir

durumun iç ortamındaki güçlü ve zayıf yönleri, dış ortamındaki fırsat ve tehditleri sistematik bir şekilde açıklamak için tasarlanmış bir analiz aracıdır (Kahraman, Demirel, & Demirel, 2007). Tablo 2.2’de Sessiz kuşağın SWOT analizi verilmiştir. Yaşadıkları yıllar sebebiyle evrensel ve yerel tehditler ile karşı karşıya kalmış olan Sessiz Kuşağın üyeleri bu tehditler sonucu ortaya çıkan açlık, küresel kriz gibi olumsuz durumlara karşı uyum sağlama yeteneği geliştirerek tedbirli, uyumlu ve riskten kaçan bir kuşak olma özelliği kazandığı düşünülebilir. Büyükanne ve büyükbabalarımızdan oluşan bu kuşağın üyeleri dönemin getirdiği birçok olumsuzluğu yaşamış ancak sükunetle olumsuzlukların geçmesini beklemiştir ve yaşam tecrübeleri onların riskten kaçan, tedbirli bir karaktere bürünmelerine yol açmıştır (Yıldız, 2021).

Tablo 2.2 Sessiz Kuşak SWOT Analizi

Üstün Özellikler	Zayıf Özellikleri
Tedbirli, Pragmatik, Pratik zekalı, Uzun dönemli istihdam tercih eden, Uyumlu.	Riskten kaçan, Kuşaklar arasında tüm olumsuz olaylara maruz kalan.
Fırsatlar	Tehditler
Olumsuzluklar karşısında uyumlu yapıları ile yaşamlarını sürdürebilme yeteneğine sahiptirler.	Küresel kriz, kıtlık, açlık gibi olumsuz birçok olumsuz durumla karşı karşıya kalmışlardır.

(Yıldız, 2021)

Bebek Patlaması Kuşağı

1946-1964 yılları arasında doğan insanların oluşturduğu, “Kazananlar” diye de adlandırılan, 2. Dünya Savaşı sonrasında özellikle ABD’de, savaşta azalan nüfusun tekrar artmasını sağlamak için sunulan çocuk yapmaya özendirme politikalarının da etkisiyle oluşan, “Baby Boomers”, Türkçesiyle “Bebek Patlaması Kuşağı”, Tablo 2.3’de de görüldüğü gibi takım çalışmasına uyumlu, kuralcı, eğlenceye düşkün ve teknolojiyle buluşan ilk kuşak olarak bilinmektedir (Lepeyko & Blyznyuk, 2016; Yıldız, 2021).

60+ Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin en genci 2021 yılı itibariyle 1961 doğumlu olduğundan, 60+ Tazelenme Üniversitesi öğrencileri Bebek Patlaması (1946-1964) ve Sessiz Kuşak (1925-1945) üyelerinden oluşmaktadır. Öyleyse bu farklı iki kuşak öğrencilikleri boyunca derslerde ve ders dışı aktivitelerde iletişim halinde olmaktadır. Ancak, bu araştırma kapsamında yapılan odak grup görüşmelerine, Tazelenme

Üniversitesi öğrencisi olarak katılan bireylerin hepsi Bebek Patlaması kuşağının üyeleridir.

Tablo 2.3 Bebek Patlaması Kuşağı SWOT Analizi

Üstün Özellikler+	Zayıf Özellikleri
Takım çalışmasına uyumlu, Kendi kendilerini motive eden, Kuralcı.	Eğlenceye ve para harcamaya düşkün, Teknolojiye yatkınlık konusunda zayıf, Egolu ve işkolik.
Fırsatlar	Tehditler
Teknoloji ile buluşan ilk nesildir.	Eğlenceye düşkün, Kontrolsüz nüfus artışı vardır.

(Yıldız, 2021)

X Kuşağı

1965-1980 yılları arasında doğan insanların oluşturduğu, “Bilinmeyen Nesil” ve “13. Nesil” olarak da adlandırılan, Berlin Duvarının Çöküşü (1989), Soğuk Savaşın bitişi (1991), SSCB’nin çöküşü (1991), Petrol Krizi (1973) gibi küresel çapta etkileri olan olaylara şahit olmuş olan bu kuşağın üyeleri Tablo 2.4’de de görüldüğü gibi teknoloji devrimine şahit olmuş, rekabetçi, stresten uzak durmayı seçen, özgüveni yüksek ve tatminsiz bir kuşak olarak bilinmektedir (Lepeyko & Blyznyuk, 2016; Yıldız, 2021). 60+ Tazelenme Üniversitesi Akdeniz Üniversitesi Kampüsünde, 50 ile 59 yaş aralığındaki kişilerin katılabildiği 50+ Sınıflar da bulunmaktadır. 2021 yılı itibari ile 50+ Sınıf öğrencisi olan bir bireyin en genci 1971, en yaşlısı 1961 doğumlu olduğundan, 50+ Sınıflarda X ve Bebek Patlaması kuşaklarının temsilcileri bulunmaktadır ve bu sebeple farklı iki kuşak öğrencilikleri süresince derslerde ve ders dışı aktivitelerde iletişim halinde olmaktadır. Bu çalışmada yapılan odak grup görüşmelerine katılan, Gerontoloji Bölümü öğrencilerinin ebeveynlerinin tümü X Kuşağı üyesidir.

Tablo 2.4 X Kuşağı SWOT Analizi

Üstün Özellikler	Zayıf Özellikleri
Stresten uzak durmayı tercih eden, Uyumlu, Özgüveni yüksek, Güvenlik ve maaş beklentisi olan, Kadınların iş yaşamına ilk defa girmesi, Rekabetçi.	Tatminsizlik.
Fırsatlar	Tehditler
Teknoloji devrimine şahit, Müşteri sadakati olan, İletişim araçlarının etkin kullanırlar.	Petrol ve ekonomik kriz, Sağ- sol çatışması gibi siyasi olaylar vardır.

(Yıldız, 2021)

Y Kuşağı

1981-2000 yılları arasında doğan insanlardan oluşan, “Millenniallar” da denilen küreselleşmeyi, 11 Eylül saldırılarının sonuçlarını, dijitalleşmeyi, markalaşmanın etkilerini yaşayan Y kuşağı üyeleri Tablo 2.5’de de görüldüğü gibi özgürlüğüne ve teknolojiye düşkün, çevresel konulara duyarlı, sabırsız, sosyal ağları aktif bir şekilde kullanan, araştırmaya ilgili, hızlı öğrenen, çevresel konulara duyarlı, birden fazla işi aynı anda yapma yeteneği olan, dijitalleşme ve endüstrinin gelişmesiyle beraber istihdam sorunu yaşayan bir kuşak olarak bilinmektedir (Lepeyko & Blyznyuk, 2016; Yıldız, 2021). Bu araştırmada yapılan odak grup görüşmelerine katılan Gerontoloji Bölümü öğrencilerinin hepsi ve 5K2 (X Kuşağı üyesi) hariç Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin çocukları Y kuşağının temsilcisi konumundadır.

Tablo 2.5 Y Kuşağı SWOT Analizi

Üstün Özellikler	Zayıf Özellikleri
Dijitalleşme yoğun, Hızlı öğrenme, Meydan okuyucu, Özgürlüğe düşkünlük, Teknolojiye düşkün, Araştırmaya hevesli, Çevresel konulara çok duyarlı, Aynı anda birden fazla iş yapma yeteneği.	Çabuk sıkılan, Bencil, Otorite karşıtı, Kural tanımaz, Sabırsız, Uyumsuz, Tatminsiz.
Fırsatlar	Tehditler
Teknolojiyi etkin kullanan, Deneyimlere açık, Marka bağlılığı kavramını geliştiren, Sosyal ağları en aktif kullanan kuşaktır.	Dijitalleşme ve endüstrinin gelişimi ile istihdam sorunudur.

(Yıldız, 2021)

Z Kuşağı

2001 yılı ve sonrasında doğan insanlardan oluşan, “Dijital Yerliler” olarak da adlandırılan, dijital dünyanın içine doğmuş bir nesil olan Z Kuşağının üyeleri küreselleşmenin etkilerini görmeye devam etmekte, iklim değişikliklerinin, askeri çatışmaların ve terörist saldırıların olduğu bir dünyada günümüzde iş hayatına hazırlanan veya giriş yapmış, Tablo 2.6’da da görüldüğü gibi otorite ve kural tanımaz, tez canlı, hayal dünyası sınırsız, sadakatsiz bir nesil olarak bilinmektedir (Lepeyko & Blyznyuk, 2016; Yıldız, 2021).

Tablo 2.6 Z Kuşığı SWOT Analizi

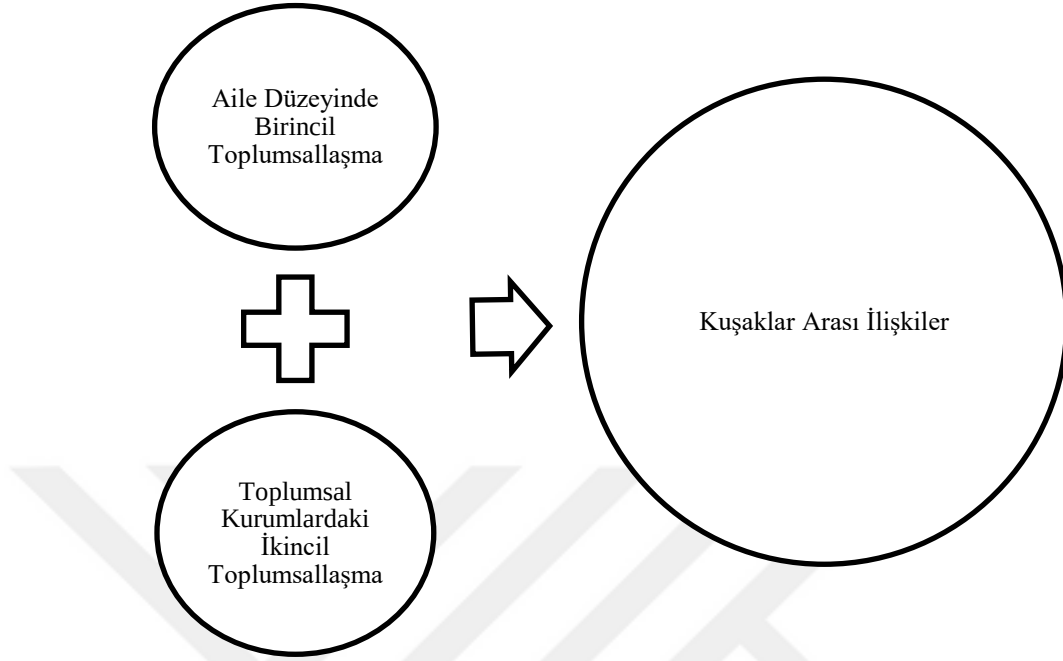
Üstün Özellikler	Zayıf Özellikleri
Doğuştan dijital, Mekanikleşme oldukça fazla, Zekâ ve beceri konusunda üstün yetenekli.	Tez canlı, Depresif, Otorite ve kural tanımaz,
Fırsatlar	Tehditler
Hayal dünyası sınırsızdır	Sadakatsizdir.

(Yıldız, 2021)

2.1.2. Kuşaklar Arası İlişkiler

Kuşaklar arası ilişki, iletişim ve etkileşim sayesinde toplumsal kültür ve değerler genç kuşaklara aktarılmakta, toplumsallaşma gerçekleşmekte ve gençler geleceğe hazırlanmaktadır. Genelde ailede *birincil toplumsallaşma*, diğer toplumsal kurumlarda *ikincil toplumsallaşma* gerçekleşir (Müftüler, 2019) (Şekil 2.4). Aile toplumun temeli sayılmakta, kuşaklar arası ilişkiler aile sisteminin alt sistemini oluşturmaktadır (Kargı & Akman, 2007). Yapısal işlevselci yaklaşım ise toplumsal yapının ve bu yapının içindeki sistemlerin önemine vurgu yapmaktadır. Toplum ile olan bütünleşme toplumsallaşma süreçleriyle gerçekleşir ve bu süreçlerde kuşaktan kuşağa bilgi, tecrübe, norm ve değerlerin aktarımı önemli bir yer tutmaktadır (Müftüler, 2019). Kuşaklar arası ilişkiler birincil toplumsallaşmanın gerçekleştiği ailede başlar ve ikincil toplumsallaşmanın gerçekleştiği toplumsal kurumların eklenmesiyle beraber yoluna devam eder.

Antalya 60+Tazelenme Üniversitesi Öğrencilerinin İyilik Halinin Değerlendirilmesi (Bahar & Başıbüyük, 2019) adlı çalışmada kişiler arası ilişkiler, sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve iyilik hali arasındaki ilişkide bir referans noktası olarak görülmüş olup bireyin ailesi ve çevresiyle olan olumlu ilişkilerinin iyilik halini etkilediği belirtilmiştir. Kişiler arası ilişkilerde kuşak faktörünün etkisinin olduğu kabul edildiğinde, kuşaklar arası ilişkilerin de iyilik halini etkileyebileceği akla gelmektedir.

Şekil 2.4 Kuşaklar Arası İlişkiler ve Toplumsallaşma

Sosyal ilişkiler, yaşam seyrinin anlaşılmasında önemli bir konuma sahiptir. Kuşaklar sosyal yapının bir ürünüdür ve bu sebeple kuşaklar arası ilişkiler, sosyal ilişkiler kapsamında düşünülebilir. Refah seviyesi yüksek ülkelerdeki yaşam süresinin artması ve doğurganlığın azalması insanların uzun bir ömre ve beraberinde daha karmaşık aile yapılarına sahip olmasına neden olmuştur. Demografik değişimler, aile yapısının da değişimini beraberinde getirmiştir. Aile üyelerinin arasındaki ve kuşaklar arasındaki ilişkiler üzerine Konvoy Modeli (Kahn & Antonucci, 1980) ve Dayanışma Modeli (Bengtson, 2001) teorik bir çerçeve sunmaktadır (Antonucci, Jackson, & Biggs, 2007).

Konvoy Modeli

Konvoy Modeli'ne göre birey, yaşam seyri boyunca zaman, mekân ve yaşam deneyimleriyle çevrelendiği dinamik bir ağın parçası konumundadır. Örneğin birey doğduğu anda annesinin, babasının, büyükanne ve büyükbabasının da dahil olduğu bir konvoyun içine eklenir ve zaman içinde ölümlerle beraber konvoydan ayrılanlar olur ama konvoy yoluna devam eder. Bireyin yaşı, cinsiyeti gibi kişisel özellikler ile sosyal rol beklentileri, talepler ve kaynaklar gibi durumsal özellikler konvoyu şekillendirmektedir. İnsanlar dahil oldukları konvoyu, dünyayı öğrenmede ve deneyimlemede kendine olanak

sağlayan bir koruyucu ve güvenli bir zemin olarak görür. Konvoy ve konvoydaki kişilerin etkileşimleri, konvoydaki bir kişinin en iyi şekilde büyümesine, gelişmesine ve yaşamın zorluklarıyla başarılı bir şekilde başa çıkmasına imkân sağladığı için daha iyi zihinsel sağlığa ve daha iyi bir psikolojiye sahip olunmasını sağlar (Antonucci, 2001).

Dayanışma Modeli

Kuşaklar arası dayanışma modeli Bengtson ve Roberts (1991) tarafından geliştirilmiş olup altı boyuttan oluşmaktadır ve aile ilişkilerindeki dayanışmayı incelemektedir. İlişkisel, duygusal, uzlaşımsal, işlevsel, normatif ve yapısal dayanışma, bu modelin boyutlarını oluşturmaktadır (Tablo 2.7). Her boyut aile içindeki dayanışmayı farklı yönleriyle incelemektedir. Ursula Lehr, Los Angeles’de üç kuşaklı aileler üzerine yapılan bir çalışmada ortaya çıkan verilerin istatistiksel olarak analizlerinin sonuçlarına atıfta bulunarak kuşaklar arası dayanışmaya dair boyutların birbirinden bağımsız değerlendirilmesi gerektiğini ve altı boyutun birlikte değerlendirilerek dayanışmanın ölçülemeyeceğini belirtmiştir (Lehr, 1990).

Kuşaklar arası dayanışmanın toplumsal düzeydeki değişimlerden de etkilendiği söylenebilir. Örneğin köyden kente göçle beraber, geniş ailelerin yerini çekirdek ailelerin almaya başlaması yapısal dayanışmayı da etkileyen bir sosyal durum olarak görülebilir. Kente iş için göç eden bir genci örnek vermek gerekirse, köyde kalan ebeveynleri ile arasındaki coğrafi uzaklığın (yapısal dayanışmanın ampirik bir göstergesi) arttığı ve yapısal olarak aile üyeleri arasındaki dayanışmanın olumsuz etkilendiği düşünülebilir.

Tablo 2.7 Kuşaklar Arası Dayanışma Modeli

Kuşaklar Arası Dayanışmanın Boyutları	Tanım	Ampirik Göstergeler
İlişkisel	Aile üyelerinin ortak aktivitelerde bulunma ve etkileşime girme sıklığı	Paylaşılan ortak aktivitelerin türü (doğum günü, bayram ziyareti gibi özel anlar, eğlence vb.) Kuşaklar arası etkileşimlerin sıklığı (yüz yüze, telefonla, görüntülü konuşma vb.)
Duygusal	Aile üyelerinin birbirine karşı beslediği pozitif duyguların türü, derecesi ve karşılıklılığı	Sevgi, içtenlik, yakınlık, anlayış, güven, saygı gibi duyguların aile içinde karşılıklı bulunma derecesi

Uzlaşım sal	Aile üyeleri arasındaki değer, tutum ve inançlara dair uzlaşımın derecesi	Bireylerin değer, tutum ve inançlara yöneliminin diğer aile üyeleriyle uyumluluğu ve benzerliğinin derecesi
İşlevsel	Yardımlaşma ve kaynak paylaşımının derecesi	Finansal, fiziksel ve duygusal olarak kuşaklar arası yardımlaşmanın sıklığı Kuşaklar arası kaynak paylaşımının karşılıklılığı
Normatif	Aile içinde üstlenilen rol ve sorumluluklara bağlılık ve yerine getirme derecesi	Kuşaklar arasındaki ve aile içindeki rollere verilen önemin derecesi Çocukların sorumluluklarına bağlılığı
Yapısal	Kuşaklar arası ilişkilerin kurulabilmesi için var olan yapısal imkanlar	Aile üyelerinin sayısı Aile üyelerinin sağlık durumu Aile üyelerinin ikamet yerlerinin yakınlığı

(Bengtson & Roberts, 1991)

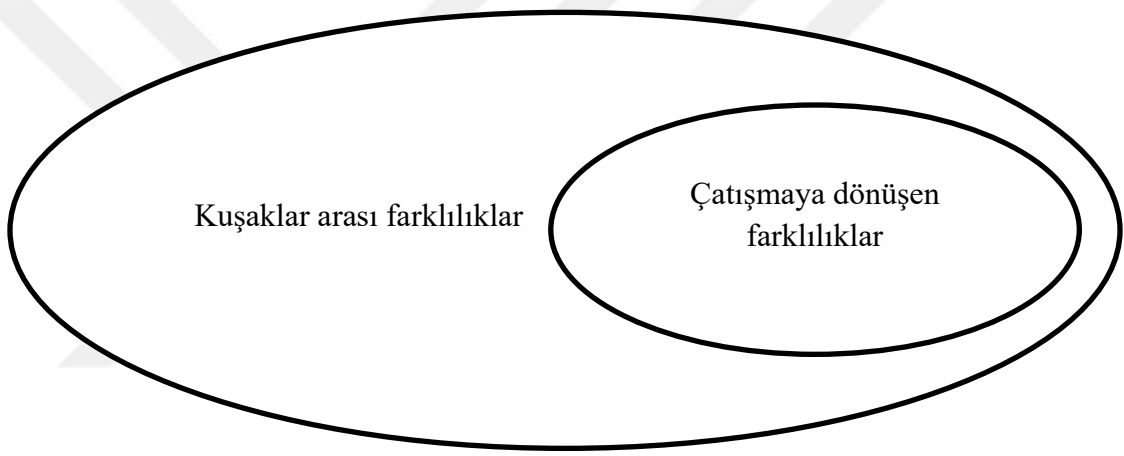
2.1.3. Kuşaklar Arası Çatışmalar

Kuşaklar arası çatışma ile kuşaklar arası farklılıklar arasındaki ilişkiyi tanımlamak için öncelikle çatışma ve farklılık kavramlarını tanımlamak gerekmektedir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde “farklılık” doğal, toplumsal ve bilince dayanan her olay ve olguyu ötekilerden ayıran özellik olarak tanımlanmaktadır (www.sozluk.gov.tr., Erişim tarihi: 23 Mart 2021). Çatışmak ise kavga etmek, birbirine çatmak, söz, iddia veya davranışın birbirini tutmaması anlamlarına gelmektedir (www.sozluk.gov.tr., Erişim tarihi: 23 Mart 2021).

Lotfi, Kabiri, ve Ghasemlou (2013), İran’da kuşaklar arası çatışmanın varlığını sorgulayan dört farklı yaklaşımın bulunduğunu belirtmektedir. Bunlar şu şekildedir:

- Kuşaklar arası çatışmanın varlığını kabul eden yaklaşım,
- Kuşaklar arası çatışma yerine kuşaklar arası farklılıkların varlığını savunan yaklaşım,
- Kuşaklar arası çatışmayı kültürden kopuş olarak gören yaklaşım,
- Kuşaklar arası farklılıkların doğru yönetilmediği zaman çatışmaya dönüşme potansiyelinin olduğunu söyleyen yaklaşım.

Kuşaklar arası farklılıklar, kuşakların var olmasının kaçınılmaz bir sonucu olarak görülebilir. Kuşak farklılıkları, aynı ebeveynlerinin yaptığı gibi genç kuşağın da yetişkinlik rollerine sahip olmadan önce, bu rollere uyum sağlamasının ve hazırlanmasının bir yansımasıdır (Parsons & Platt, 1968). Kuşaklar arası farklılıkların bazı durumlarda kuşaklar arası çatışmaya dönüştüğü düşünülebilir. Davis (1940) ise farklı sosyalizasyon süreçlerinin farklı aşamalarında olan ve farklı tarihsel dönemlerde dünyaya gelen bireylerde gelişimsel zıtlıkların bir ürünü olarak ortaya çıkan bazı kuşak çatışmalarının kaçınılmaz olduğunu öne sürmektedir.

Şekil 2.5 Çatışmaya Dönüşen Kuşaklar Arası Farklılıklar

Google arama motoruna 14.03.2021 tarihinde “kuşaklar arası çatışma” yazıldığında yaklaşık 43.900 sonuç ile karşılaşılmıştır. Bu sonuçların niceliği “kuşaklar arası çatışma” birkaç farklı dilde yazıldığı zaman Tablo 2.8’deki gibi değişmektedir. Dil, kültürü yansıtan temel bir enstrümandır. Farklı dillerde ve farklı dillerin konuşulduğu farklı kültürlerde kuşaklar arası çatışma kavramı, evrensel bir konu olarak görülmekle beraber, farklı niteliklere sahip olduğu düşünülebilir. Çünkü tarihsel olaylara ve sosyoekonomik koşullara maruz kalma sosyalizasyon sürecini farklılaştırmakta bu durum ise kuşakların düşünce, tutum ve tecrübelerinde farklılıkların oluşmasına sebep olmaktadır. Farklı coğrafyalarda, farklı kuşakların tecrübe ettiği olaylar, sahip olunan toplumsal norm ve değerler farklılaştığından dolayı kuşak çatışmalarının niteliğinin farklılaşması normal görünmektedir.

Tablo 2.8 “Kuşaklar arası Çatışma” Söz Öbeğinin Farklı Dillerde Google Arama Motorundaki Arama Sonuçları

Dil	Tercüme	Sayı	Dünyada ilgili dili birinci dil olarak konuşan kişi sayısı (https://statisticsanddata.org/the-most-spoken-languages-in-the-world-1900-2020-2/ , Erişim tarihi: 14 Mart 2021)
Türkçe	kuşaklar arası çatışma	43,900 (www.google.com.tr , Erişim tarihi: 14 Mart 2021)	79,5 milyon
İngilizce	intergenerational conflict	7,780,000 (www.google.com , Erişim tarihi: 14 Mart 2021)	370 milyon
Almanca	generationenkonflikt	368.000 (www.google.de , Erişim tarihi 14 Mart 2021)	75,5 milyon
Fransızca	conflits intergénérationnels	241.000 (www.google.fr , Erişim tarihi: 14 Mart 2021)	77,3 milyon
Japonca	世代間の対立	5.090.000 (www.google.co.jp , Erişim tarihi: 14 Mart 2021)	126 milyon
İspanyolca	conflicto intergeneracional	776.000 (www.google.es , Erişim tarihi 14 Mart 2021)	463 milyon

Davis (1940)’a göre toplumlarda tarih boyunca ortaya çıkan kuşak çatışmalarının nedenine dair verilecek olan yanıt, değişken ve sabit etkenlere göre şekillenmektedir. Sabit olarak değerlendirilenler, gençler ve yaşlılar arasındaki ilişkiyi şekillendiren evrensel etkenlerdir. Değişken olanlar ise toplumdan topluma farklılık gösteren etkenlerdir. Birinci önemli değişken *sosyal değişimin hızıdır*. Modern batı toplumlarında yaşanan hızlı toplumsal değişimler kuşak çatışmasını arttırmaktadır. Bir toplumun yaşadığı bir an, o toplum için tarihsel olarak önemli bir olay haline gelebilmekte ve bu durum kuşaklar arasında boşluk oluşmasına sebep olabilmektedir. Sosyal değişim hızının önemi aşağıdaki durumlar göz önünde bulundurulduğunda daha iyi anlaşılmaktadır:

- Durağan ve dinamik toplumlar karşılaştırıldığında: Dinamik toplum, dinamik bir sosyal yapıya sahip olan toplumu temsil etmektedir. Sosyal yapının dinamik oluşu, sosyal yapı içindeki dikey ve yatay hareketliliğin durağan toplumlara göre daha

fazla olduğunu akla getirmektedir. Sorokin (1998)'e göre *sosyal hareketlilik*, insan aktiviteleri ile oluşmakta, bireylerin ve sosyal unsurların konumlarının değişimini ve kendi içlerindeki geçişlerini anlatmaktadır. Sosyal hareketlik yatay ve dikey olmak üzere iki kola ayrılmaktadır. Yatay hareketlilik, aynı sosyal tabakadaki birey ve sosyal unsurların birbiri arasındaki geçişini ifade ederken, dikey hareketlilik farklı sosyal tabakalar arasındaki geçişleri ifade etmektedir. Korkmaz (2005)'a göre ise sosyal hareketlilik zamansal olarak değerlendirildiğinde, kuşaklar arası ve kuşak içi sosyal hareketlilikten bahsedilebilir. Kuşakların, farklı zaman dilimlerinde sahip olduğu sosyal unsurların ve sosyal konumlarının zaman içindeki değişimi ve birbiri içindeki geçişleri kuşaklar arası çatışmanın sosyal hareketlilik bağlamındaki değişkenlerinden biri olarak akla gelmektedir.

- Göçmen ailelerin maruz kaldığı hızlı sosyal değişim incelendiğinde: Göçmen bir ailede kuşak çatışması keskin bir şekilde görülmüş ise bunun nedeni, hızlı bir sosyal değişime uğranılması olabilir. Çünkü göçmenlerin terk ettiği yer ile göçtükleri yeni yer arasındaki toplumsal yapı ve dinamiklerinin farklı olması, göçmen ailelerin hızlı bir sosyal değişime maruz kalmasına sebep olmaktadır. Bu hızlı değişim kuşak çatışmasını etkileyen bir değişken olarak değerlendirilmektedir.
- Sosyal değişimlerin ani bir şekilde gerçekleştiği durumlar: Bu tür durumlar ile sosyal değişim çok hızlı bir şekilde gerçekleşmekte ve kuşakların birbiri ile ilişkisi bu durumdan etkilenebilmektedir. Örneğin; pandemiler, askeri darbeler, siyasal sistem değişimi, savaşlar sosyal değişimi ani bir şekilde gerçekleştiren durumlar olarak düşünülebilir (Davis, 1940).

Davis (1940)'e göre çatışmayı oluşturan sabit evrensel faktörler ise şu şekildedir:

- Doğum döngüsü: Bir kişinin doğması ile bir başkasını doğurması arasında geçen sürenin tekrarlanmasını temsil etmektedir. Doğum döngüsü kuşakları oluşturan sabit bir faktördür.
- Ailenin sürekliliği: Ailenin durağan bir varlık olmayıp tarih içinde sürekliliği olan bir yapıya sahip olması anlamına gelmektedir. Ailenin sürekliliği olmasaydı sosyal değişimin çatışma yaratma gücü de olmayacaktır.

- Yavaşlayan sosyalizasyon oranı: Sosyalizasyon süreci, insanın kişilik gelişiminde mühim bir yer tutmaktadır ve bireyin içinde bulunduğu toplumun norm ve değerlerini öğrenerek sosyal sistem içinde sosyal olarak var olmasını sağlamaktadır (Kasapoğlu & Karkıner, 2011). Bebeklik ve çocukluk dönemini kapsayan birincil sosyalleşme ailede başlar. Çocukluk sonrasını ve yetişkinlik dönemini kapsayan ikincil sosyalleşmede ise aile, sosyalizasyon sürecindeki sahip olduğu rolün bir kısmını eğitim sistemine, sosyal gruplara ve iletişim araçlarına vermektedir (Giddens, 2005). Davis (1940)'e göre sosyalizasyon oranının yavaşlaması, çatışmayı oluşturan evrensel bir faktör olarak kişilik gelişimini etkilemektedir. Bireyin, bebeklik ve çocukluk döneminde uğradığı sosyalizasyon hızı zamanla azalmakta, yetişkinlikte doygunluğa ulaşmakta ve geçmişe göre yavaş seyretmektedir. Böylece çocuk ve yetişkin arasındaki sosyalleşme farklılıkları, çatışma yaratma potansiyeli oluşturmaktadır.

2.2. 60+ Tazelenme Üniversitesi

60+Tazelenme Üniversitesi, 2000 yılında başlayan Türkiye Gerontoloji Atlası (GEROATLAS) araştırması ile ortaya çıkan verilere göre Prof. Dr. İsmail Tufan tarafından geliştirilen ve yürütülen, katılımın ücretsiz olduğu bir sosyal sorumluluk projesidir. 2016 yılında ilk olarak Akdeniz Üniversitesi kampüsünde derslere başlayan Tazelenme Üniversitesi, hızla Türkiye'nin farklı üniversitelerindeki kampüslerde de hayata geçirilmiştir: İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Kıbrıs Girne Üniversitesi. Tazelenme Üniversitesinde, 60 yaş üstü öğrenciler hukuk, tarih, edebiyat, beslenme, sağlık gibi alanlarda gönüllü öğretim üyeleri tarafından teorik ve uygulamalı dersler görmektedir. Aynı zamanda Tazelenme Üniversitesi öğrencileri kampüse gelerek, kampüsteki genç kuşaklar ile aynı ortamı paylaşmakta ve kuşaklar arası iletişim için bir zemin oluşmaktadır (<https://tazelenme.com/hakkinda>, Erişim tarihi: 09 Mart 2021).

Türkiye'de farklı kampüslerde gönüllülük esasına dayalı eğitim sunan Tazelenme Üniversitesi yaşam boyu öğrenmenin ileri yaş dönemine denk gelmektedir (Baybaş, Sevnaz, Gültekin, Kocakoç, & Akçiçek, 2019). 60 yaş ve üzeri bireylerin katılımıyla

gerçekleşen bir öğretim modeli olan Tazelenme Üniversitesi, yaşlılık dönemi olarak kabul edilmiş sürecin başarılı bir şekilde geçirilmesi ve güncel bilgilerle yapılandırılması için tasarlanmıştır (Tufan ve ark., 2018).

2.2.1. Taze Yol Arkadaşım Projesi

60+ Tazelenme Üniversitesi öğrencileri ile Akdeniz Üniversitesi, Gerontoloji Bölümü öğrencilerini bir araya getiren ve Prof. Dr. İsmail Tufan tarafından tasarlanan "Taze Yol Arkadaşım" projesi ile birbiriyle yol arkadaşı olan öğrenciler, üniversite öğrenimleri boyunca birlikte öğrenme sürecine dâhil olmakta, zaman zaman birbirlerinin derslerine girmekte ve beraber aktiviteler gerçekleştirmektedir. Bu proje ile kuşaklar birbirlerine farklı bakış açıları kazandırabilmekte ve böylece her yaşam döneminin kendine ait yaşam krizlerinin sevk ve idare edilmesinde kuşaklar birbirine destek olabilmektedir. Aynı zamanda proje sayesinde Gerontoloji Bölümü öğrencileri derslerde edindiği bilgileri yol arkadaşı ile paylaşıp, bilgilerini tekrar etme ve iletişim yeteneklerini güçlendirerek mezuniyet sonrası iş hayatına hazırlık yapma fırsatı bulmakta, Tazelenme Üniversitesi öğrencileri ise yol arkadaşından edindiği gerontolojik bilgilerden faydalanma şansı elde etmekte ve tecrübelerini yol arkadaşına aktararak hem ona destek olmakta hem de kendini faydalı hissetmenin yarattığı psikolojik rahatlığı yaşamaktadır.

Taze Yol Arkadaşları farklı kuşakların temsilcileridir. 60+ Tazelenme Üniversitesi öğrencileri 1925-1945 yılları arasında doğan "Sessiz kuşak" ile 1946-1964 yılları arasında doğan "Bebek Patlaması" olarak adlandırılan kuşakların temsilcilerinden oluşmaktadır. Akdeniz Üniversitesi Gerontoloji Bölümü öğrencileri ise 1981-2000 yılları arasında doğmuş Y ve 2001 yılı ve sonrasında doğmuş olan Z kuşaklarından oluşmaktadır.

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı, deseni, inandırıcılığı, katılımcıların özellikleri, verilerin toplanması ve analizi değerlendirilmiş olup araştırmanın çalışma takvimi ve etik kurul izni ile ilgili bilgiler paylaşılmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma kapsamında, farklı 3 kuşağı temsil eden, 60+ Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin, Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin çocuklarının, Gerontoloji Bölümü öğrencilerinin ve Gerontoloji Bölümü öğrencilerinin anne ya da babalarının, kuşaklar arası çatışmalara ilişkin duygu, düşünce ve algılarının ortaya konularak incelenmesi amaçlanmaktadır.

3.2. Araştırma Sorusu

Bu çalışmadaki araştırma soruları ise şu şekildedir:

- Taze Yol Arkadaşım Projesi'ne katılan yol arkadaşlarının kuşaklar arası çatışmalar ile ilgili fenomenlere bakış açıları nasıldır?
- Taze Yol Arkadaşlarının ebeveyn ve çocuklarının kuşaklar arası çatışmalar ile ilgili fenomenlere bakış açıları nasıldır?

3.3. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma nitel olarak tasarlanmış olup, nitel araştırmalar nicel araştırmalara göre süreç bakımından oldukça farklı ve öznedir. Araştırma konusu, nitel araştırmada derinlemesine incelenmektedir ve süreç dinamiktir (Baltacı, 2019). Bu çalışmada, nitel araştırmalarda kullanılan fenomenoloji (olgu bilim) deseni ve yorumsamacı yaklaşım kullanılmıştır. Hem bir felsefi düşünce hem de bir araştırma yaklaşımı olan fenomenoloji tümevarımcı ve tanımlayıcıdır. Araştırmacı fenomenolojik yaklaşım ile araştırdığı konu ile ilgili deneyim sahibi olan kişilerin bakış açılarını, algılamalarını incelemekte ve fenomenlerin ardındaki gerçeklere cevap aramaktadır (Flood, 2010). Kuşaklar arası çatışmalar da bu bağlamda ele alınmış ve farklı kuşakların birbirleriyle olan ilişkileri, farklı kuşakların temsilcilerinin gözüyle anlaşılmaya çalışılmaktadır. Sosyal sisteme bağlı olarak yaşayan katılımcıların, kuşaklar arası çatışmalar ile ilgili tecrübe sahibi olduğu varsayımından hareket edilerek, kuşaklar arası çatışmalar ile ilgili fenomenler, yarı yapılandırılmış

sorular aracılığıyla katılımcılara sorulmuş, günlük yaşamda tecrübe ettikleri bu fenomenleri nasıl yorumladıkları, nasıl algıladıkları ve nasıl tepkiler verdikleri incelenmiştir.

3.4. Araştırmanın İnandırıcılığı

Geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün yeterli olup olmaması nicel araştırmalarda istatistiki testlerle ölçülmektedir. Fakat nitel araştırmalar yapı itibarıyla sayısal verilerden uzak olduğu için bu durum nicel araştırmadakinden farklı değerlendirilmektedir (Başkale, 2016). Zira, Guba ve Lincoln (1982), nitel araştırmalar için geçerlik ve güvenirlik yerine inandırıcılığı önermiş ve bir nitel araştırmanın inandırıcılığı için inanılabilir, güvenilebilir, onaylanabilir ve aktarılabilir olması gerektiğini belirtmiştir (Tablo 3.1). Ayrıca araştırmasını nitel olarak tasarlayan araştırmacılar, aynı çalışmanın başka araştırmacılar tarafından yapıldığı zaman farklı sonuçlar doğuracağını kabul etmektedir. Bunun sebebi ise nitel araştırmanın doğası gereği verilerin etkileşimli bir ortamda toplanması ve çalışmanın evrilerek gelişen bir süreçten oluşmasıdır. Farklı araştırmacılar aynı konuyu farklı ortamlarda deneyimleyip, farklı etkileşimlere girerek çalışacağı için ortaya farklı sonuçların çıkması normaldir. Bu sebeple nitel araştırma, toplumsal dünyanın çeşitliliğinin ortaya çıkması açısından faydalı görünmektedir (Neuman, 2016).

Bu çalışma nitel olarak tasarlanmış olup, araştırmanın inandırıcılığını arttırmak için aşağıdaki kriterler uygulanmıştır:

- Veri kaynaklı üçgenleme: Bir çalışmada iç geçerliliği arttırmak için uygulanan başlıca teknik üçgenlemedir ve sonuçların inandırıcılığını arttırmak için kullanılmaktadır. Veri üçgenleme ise çalışmada araştırılan konu hakkında çeşitli veri kaynaklarının kullanılması suretiyle uygulanmaktadır. Kanseri hastalarıyla iletişim ile ilgili bir çalışmada doktor, hemşire ve hasta ile görüşmelerin yapılması örnek olarak sunulabilir (Başkale, 2016). Kuşaklar arası çatışma ile ilgili olan bu çalışmada ise veri kaynağı olarak tek bir kuşağın temsilcilerinin yerine üç kuşağın temsilcilerinin bulunması, farklı bakış açılarının bir arada olmasını sağlayarak inandırıcılık noktasında katkı sağlamaktadır.

- Yöntem üçgenlemesi: Yöntem üçgenlemesi, görüşme, gözlem ve doküman incelemesi gibi araştırmanın yöntemi kapsamında kullanılan veri toplama tekniklerinin çeşitlendirilerek birçok kez kullanılması ile gerçekleşmektedir (Houser, 2015; Streubert ve Carpenter, 2011, akt. Başkale, 2016). Bu çalışmada odak grup görüşmesi ve katılımcıların yazdıkları kompozisyonların incelenmesi suretiyle gerçekleşen doküman incelemesi bir arada yapılarak birden çok veri toplama tekniği bir arada kullanılmış ve inandırıcılık noktasında araştırmaya katkı sağlaması hedeflenmiştir.
- Görüşme sorularının kavramsal çerçevesi: Araştırmada kullanılan görüşme formu gibi veri toplama araçlarının nasıl geliştirildiğinin ortaya konulması çalışmanın onaylanabilirliğini arttıran bir kriterdir (Holloway ve Wheeler, 1996, akt. Başkale, 2016). Bu çalışmada hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan açık uçlu soruların dayandığı kavramsal arka plan Tablo 3.2’de gösterilmektedir ve bu sayede çalışmanın onaylanabilirliğine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Tablo 3.1 Nitel Araştırmanın İnandırıcılığı

Faktör	İnandırıcılık İçin Olması Gereken Kriterler	Yöntemler
İç geçerlik	İnanılrlık: Sonuçlar inandırıcı mı?	-Uzun süreli etkileşim -Araştırmacı önyargılarını azaltma -Katılımcı teyidi -Üçgenleme
Dış geçerlik	Aktarılabirlik: Sonuçlar diğer kişi ve kurumlara aktarılabir mi?	-Amaçlı örneklem -Dahil etme/dışlama kriterleri -Ortamın ayrıntılı tanıtımı -Katılımcıların ayrıntılı tanıtımı
Güvenirlik	Güvenilebilirlik: Çalışma benzer koşullarda benzer katılımcılarla tekrarlandığında sonuçlar benzer mi?	-Denetleme yolu -Literatür -Araştırma yöntemlerinin ayrıntılı tanıtımı -Üçgenleme -Başka bir araştırmacının süreç ve sonuçları incelemesi
Objektiflik	Onaylanabilirlik: Önyargılar azaltılarak objektiflik artırıldı mı?	-Araştırmacı önyargılarını azaltma -Üçgenleme

(Başkale, 2016)

Tablo 3.2 Görüşme Formundaki Soruların Dayandığı Kavramsal Çerçeve

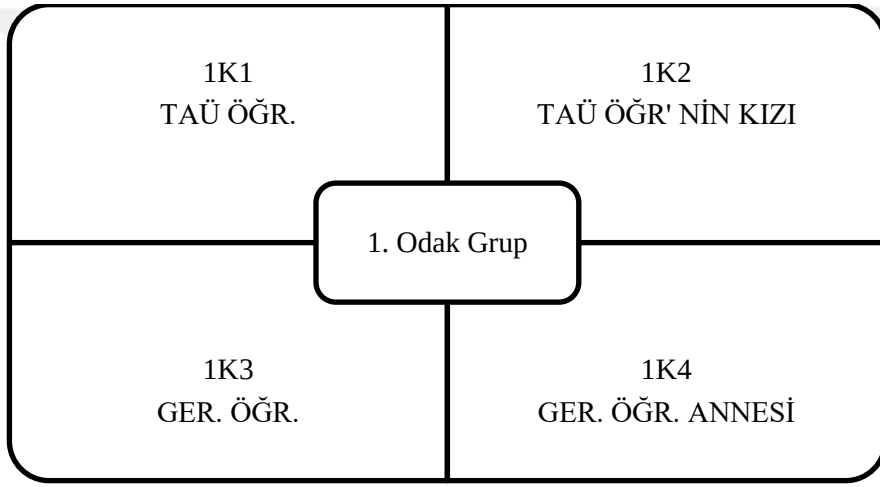
Soruların Kavramsal Çerçevesi	Dayanışma Modeli	Milenyum'da Kuşaklar Arası İlişkiler
Soru 1	(Ortak faaliyetler için zaman, normlar)	(Aile yapısı, duygusal dayanışma)
Soru 2	(Fikinsel konsensüs, normlar)	(Farklılık-eşitsizlik)
Soru 3	(Ortak faaliyetler, fikinsel konsensüs, normlar)	(Kuşaksal farklılıklar ve eşitsizlikler, servet)
Soru 4	(Maddi değiş-tokuş, konsensüs)	(Kuşaksal farklılıklar ve eşitsizlikler, servet, istihdam, borç)
Soru 5	(Konsensüs, işlevsel değiş-tokuş)	(Kuşaksal farklılıklar ve eşitsizlikler, servet, istihdam, borç)
Soru 6	(Konsensüs, uyuma)	(Kuşaklar arası farklılıklar)
Soru 7	(Coğrafi uzaklık, ortak faaliyetler, sosyal ilişki, teknoloji öğrenme değiş-tokuşu)	(Kuşaklar arası farklılıklar, işlevsel dayanışma, aile yapısı)
Soru 8	(Konsensüs, normlar, işlevsel değiş-tokuş)	(Kuşaksal farklılıklar ve eşitsizlikler, işlevsel dayanışma)
Soru 9	(Yapı, ortak faaliyetler)	(Kuşaksal farklılıklar ve eşitsizlikler, servet)
Soru 10	(İşlevsel değiş-tokuş)	(İşlevsel dayanışma, bakım)

(Keating ve ark., 2015; Silverstein & Bengtson, 1997)

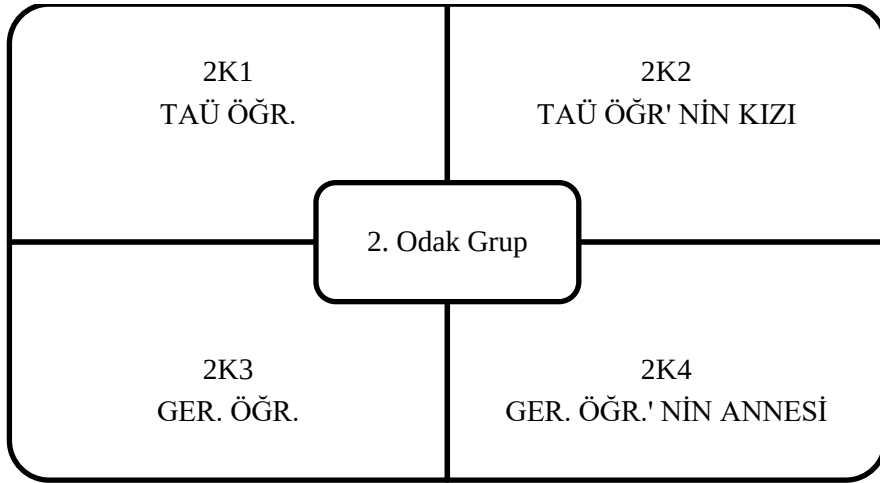
3.5. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları, keşif amaçlı araştırma tasarımı için uygun, harcanılan zaman açısından kullanışlı ve düşük maliyetli ama genellemeye izin vermeyen, öznel bir örnekleme tekniği olan amaçlı örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Bu örnekleme tekniği ile katılımcılar veya olaylar, diğer örnekleme stratejileriyle elde edilemeyecek önemli bilgileri elde etmek için kasıtlı olarak, bir amaç doğrultusunda seçilmektedir (Whitehead & Whitehead, 2016). Amaçlı örneklem teknikleri de kendi içinde stratejilere ayrılmaktadır. Bu stratejilerden biri de bu çalışmada katılımcılar belirlenirken kullanılan maksimum çeşitlilik örneklemesidir. Araştırmacı, amaçlı örnekleme stratejilerinden maksimum çeşitlilik örneklemesini, çalışmasının başlangıcında, araştırmasının farklı bakış açılarını yansıtmaya olasılığını arttırmak için kullanmaktadır ve araştırmacı, bireylerde farklı olan bazı özellikleri önceden belirlemekte,

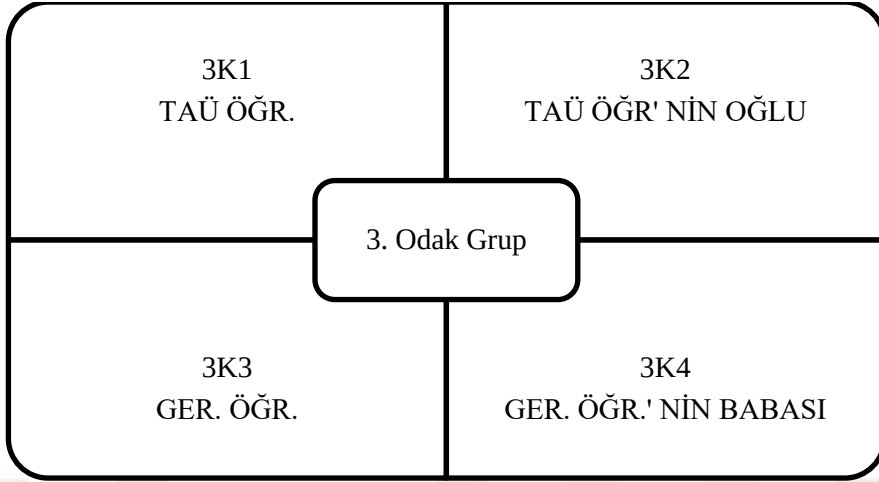
belirlediği özelliklere göre farklılık gösteren katılımcıların seçimini gerçekleştirmektedir (Creswell, 2013). Bu araştırmada katılımcılar maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılarak belirlenmiştir. Kuşaklar arası çatışmalar ile ilgili fenomenlerin detaylı bir şekilde temsil edilebilmesi için araştırmanın katılımcıları farklı kuşakların temsilcilerinden oluşturulmuştur. Odak grup görüşmesi tekniği ile 5 farklı grupta toplamda 19 kişiyle görüşülmüştür. Her odak grubunun üyeleri kendi içinde birbirine aile ve Taze Yol Arkadaşlığı bağıyla bağlıdır (Şekil 3.1, Şekil 3.2, Şekil 3.3, Şekil 3.4, Şekil 3.5).

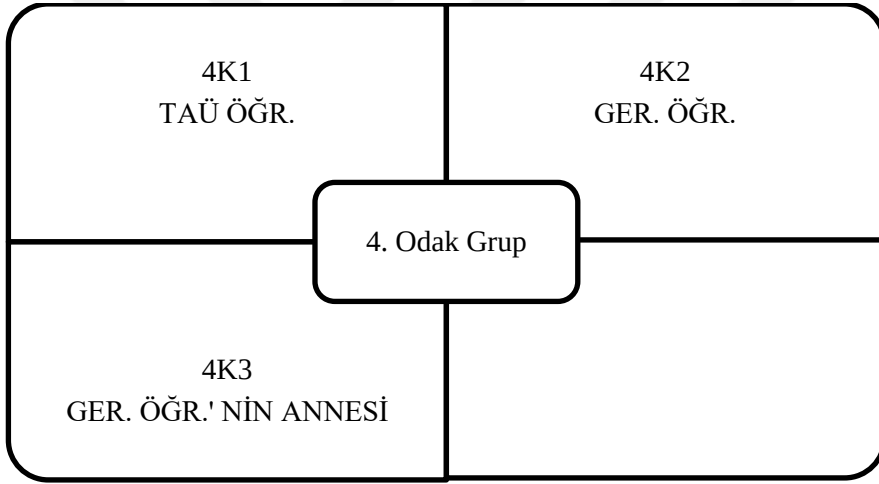
Şekil 3.1 1.Odak Grup Katılımcıları

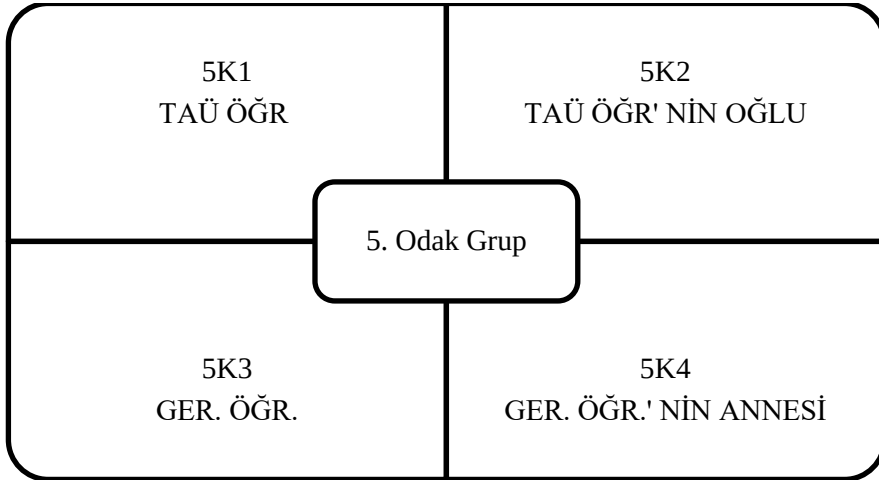
Şekil 3.2 2. Odak Grup Katılımcıları

Şekil 3.3 3. Odak Grup Katılımcıları

Şekil 3.4 4. Odak Grup Katılımcıları

Şekil 3.5 5. Odak Grup Katılımcıları

3.6. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme soruları hazırlanmadan önce kuşaklar arası ilişkiler, kuşaklar arası çatışma ve kuşaklar arası dayanışma konuları ulusal ve uluslararası literatürde taranmıştır ve yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruların her birinin dayandığı bir model ve ilgili modele ait kavram ya da kavramlar bulunmaktadır. Görüşme formundaki ana sorular ise sondaj sorularla desteklenmiştir. Sondaj sorular ile verilen cevaplar hakkında daha derinlemesine ve daha detaylı bilgi edinmeye çalışılmıştır (Kvale, 1994, akt. Baltacı, 2019). Sondaj sorular aynı zamanda odaklanılan konunun dışına çıkıldığı durumlarda görüşmeyi toparlamak amacıyla da kullanılmıştır. Katılımcılar ile odak grup çalışması aracılığıyla görüşülmüştür ve odak grup görüşmeleri farklılık göstermekle beraber aşağı yukarı 80 dakika sürmüştür. Odak grup çalışması, bir moderatör eşliğinde 4 ile 10 kişi arasında değişen sayıda katılımcı ile gerçekleştirilen nitel araştırmalarda veri toplamak için kullanılan, katılımcıların deneyimlerini, bir konu hakkındaki algılarını ve bakış açılarını görmeye yönelik bir görüşme tekniğidir. Bu görüşmelerde, moderatör katılımcıları konu hakkında görüşlerini rahatça ifade edebilmesi için cesaretlendirmeli ve görüşmeyi grup içinde dominant olan katılımcıların diğer katılımcıların görüşlerini etkilemesine imkân vermeyecek şekilde yönetmelidir (Çokluk, Yılmaz, & Ebru, 2011). Odak grup görüşmelerinde bir katılımcı düşüncelerini aktarırken diğer katılımcıların varlığını hissederek düşüncelerini baskılama ihtiyacı duyabilmektedir. Bu sebeple görüşmelerde sorulan soruların çoğunluğu yansıtma tekniği kullanılarak hazırlanmıştır. Böylece katılımcılar, genel bir durumu veya başkalarının davranışlarını yorumlarken, bastırılmış düşüncelerini daha cesaretli ve açık bir şekilde ortaya koyabilmektedir (Okumuş, 2016). Örneğin:

-Sağlık ve hastalık konusunda farklı kuşakların birbirlerinin yaşadığı güçlükleri anladığını düşünüyor musunuz? Düşünceleriniz nelerdir?

Ek-1’ de yer alan yukarıdaki soru aşağıdaki gibi hazırlanmış olsaydı, katılımcı cevap verirken ebeveyninden, çocuğundan veya yol arkadaşından çekinebilir ve derinlemesine cevap vermesi daha zor olabilirdi.

-Sağlık ve hastalık konusunda birbirinizin yaşadığı güçlükleri anlayabildiğinizi düşünüyor musunuz? Düşünceleriniz nelerdir?

Covid-19 pandemisiyle beraber hızla yaygınlaşan çevrimiçi görüşme platformları bu araştırma kapsamında da kullanılmıştır. Katılımcıların farklı şehirlerde ikamet ettiği odak grup görüşmelerinde, çevrimiçi görüşme bir avantajdır. Fakat sadece internet erişimi olanların katılabilecek olması dezavantaj olarak görülebilir (Kazan, 2016). Bu çalışmadaki odak grup görüşmelerinin dördü “Zoom Meeting” isimli video konferans programı aracılığıyla, biri ise katılımcılardan birinin internet erişimi olmaması sebebiyle telekonferans ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden önce katılımcılara araştırmanın konusu hakkında bilgi verilmiş, kimlik bilgilerinin gizli kalacağı, görüşmelerde verilen cevapların sadece bu araştırma için kullanılacağı ve görüşmelerin kaydının alınacağı belirtilmiş ve onayları alınmıştır. Odak grup görüşmelerinin başlangıcında katılımcıların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlamak amacıyla aşağıdaki metin okunmuştur.

Moderatör

“Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim. Görüşmemizin sohbet havasında geçmesini temenni ederim. Görüşmeye katılan diğer katılımcılar ne düşünür diye kaygılanmadan soruları rahat bir şekilde, içinizden geldiği gibi cevaplamanız bu araştırmanın inandırıcılığı için önemlidir. Çünkü karşımızdaki kişi annemiz, babamız, çocuğumuz veya yol arkadaşımız olsa bile düşüncelerimizin benzeştiği yerlerin olduğu gibi ayrıştığı ve hatta çatıştığı yerler de olabilir. Bu doğal bir durumdur. Zira kendimden örnek vermem gerekirse benim de kendi ebeveynlerimle ya da tanıdığım diğer büyüklerimle aramızda bazı konularda görüş, düşünce ve davranış farklılıklarımız olmakla beraber zaman zaman bu görüş ve davranış farklılıklarımız çatışmaya dönüşebilmektedir. Eğer sizin bana görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz bir soru varsa önce bunu yanıtlamak istiyorum.”

Bu araştırmada elde edilen veriler, içerik analizi ile incelenmiştir. İçerik analizi, görüşme, gözlem veya dokümanlar aracılığıyla toplanan verilerin kodlanması, ana kategorilerin keşfedilmesi, kodların ve ana kategorilerin anlamlı bir şekilde düzenlenmesi ve bulguların yorumlanması aşamalarından oluşmaktadır (Karataş, 2015). İçerik analizi ile araştırmacı bir kitap, makale, kompozisyon, video veya ses kaydı gibi iletişim kaynağındaki mesajları ve anlamları açığa çıkarmaktadır. İçerik analizini kullanan araştırmacının amacı iletişim kaynağından gelen bir düşüncenin doğruluğunu ya da yanlışlığını ortaya koymak değildir, amaç düşüncenin içeriğini ortaya çıkarmaktır (Neuman, 2006).

Nitel veri analizi programlarının arasında NVivo, MAXQDA ve Atlas.ti sıkça tercih edilmektedir (Çelik, Baykal, & Memur, 2020). Nitel veri analizinde, verileri analiz eden araştırmacıdır, nitel veri analizi programları verileri depolama, kodlama, geri çağırma ve bir araya getirme noktasında araştırmacıya kolaylık sağlar. Neyin kategori, neyin kod olacağına, hangi kodların geri çağırılacağına araştırmacı karar verir (Corbin ve Strauss, 2008; Patton, 2014, akt. Çelik, Baykal, & Memur, 2020). Bu araştırmada, odak grup görüşmelerinde elde edilen video dosyaları ve telekonferans görüşmesinde elde edilen ses dosyası “Maxqda” isimli nitel ve karma yöntem araştırmalarda kullanılan veri analizi programına aktarılıp katılımcıların görüşme boyunca söyledikleri değiştirilmeden olduğu gibi deşifre edilmiştir. Ayrıca bazı katılımcıların kuşaklar arası çatışma ve dayanışma ile ilgili yazdığı kompozisyonlar da “Maxqda” isimli programa aktarılmıştır. Bengtson ve Roberts (1991) tarafından geliştirilen ve altı boyutta ele alınan kuşaklar arası dayanışma modelindeki boyutlar (yapısal, duygusal, ilişkisel, uzlaşmacı, işlevsel ve normatif dayanışma), bu çalışmanın temaları olarak kabul edilmiş ve elde edilen veriler içerik olarak hangi temaya uygunsa o temanın altında kodlanmıştır. Çünkü kuşaklar arası dayanışma ve çatışma kavramları birbirleriyle ilişkilendirilebilecek ve anlamlandırılabilir kavramlar olarak düşünülmüştür.

3.7. Çalışma Takvimi

Araştırmanın çalışma takvimi Tablo 3.3’de belirtilmektedir.

Tablo 3.3 Çalışma Takvimi

	01.10.2020- 01.01.2021	01.01.2021- 01.03.2021	01.03.2021- 01.05.2021	01.05.2021- 01.06.2021
Literatür taraması	✓			
Verilerin toplanması		✓		
Verilerin analizi			✓	
Tez Yazımı				✓

3.8. Araştırmanın Etik Boyutu

Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından alınan 25.09.2020 tarihli 70904504/632 sayılı karar gereği, “Taze Yol Arkadaşlarının Kendi Aralarında ve Ebeveynleri veya Çocukları Arasındaki Kuşak Çatışmasının İncelenmesi” isimli bu tez çalışması için etik kurul onayı alınmış olup araştırma bu kapsamda gerçekleştirilmiştir (EK-2). Katılımcılara araştırmanın açıklanması, kimliklerinin gizliliği

ve soruların cevaplanması ile ilgili bilgilerin aktarılması EK-3'teki Aydınlatılmış Onam Formu ile gerçekleştirilmiş ve onayları alınmıştır.

4. BULGULAR

Dayanışma modelindeki (Bengtson & Roberts, 1991) normatif, uzlaşımsal, işlevsel, yapısal, ilişkisel ve duygusal dayanışma başlıkları ana kategoriler olarak kabul edilmiş ve çalışmada elde edilen veriler içerik olarak hangi ana kategoriye uygun ise onun altında kodlanmış ve bu kodlamalar ile içeriklerine göre alt kategoriler oluşturulmuştur (Tablo 4.1).

Tablo 4.1 Kod Sistemi

Ana Kategoriler	İşlevsel Dayanışma	Normatif Dayanışma	Uzlaşımsal Dayanışma	Yapısal Dayanışma	İlişkisel Dayanışma	Duygusal Dayanışma
Alt Kategoriler	-İş Hayatında Tecrübe Aktarımı		-Eleştiri			
			-Teknoloji ve İnsan İlişkileri			
	-Bir Karar İçin Öneri Almak		-Dış Görünüş			
			-Para Harcama Alışkanlıkları			
	-Toplu Taşıma Araçlarında Yer Verme		-Siyasi Gündeme İlgi			

Ana kategorilerden “Normatif Dayanışma”, “Yapısal Dayanışma”, “İlişkisel Dayanışma” ve “Duygusal Dayanışma” için herhangi bir alt kategori keşfedilip tanımlanmamıştır. Kuşaklar arası dayanışma ve çatışma hakkında bazı katılımcıların yazdığı kompozisyonlar ise kuşak bazında kategorilendirilmiştir. Ayrıca bazı odak grup görüşmelerinde bazı Tazelenme Üniversitesi öğrencisi olan katılımcıların çocukları, ebeveynlerinde

Tazelenme Üniversitesine başladıktan sonra bazı değişimler gözlemlediklerini dile getirmiştir ve bu gözlemler “Tazelenme Etkisi” ana kategorisiyle ayrıca ortaya konmuştur.

4.1. Katılımcılara Ait Demografik Bulgular

Araştırma kapsamında yapılan odak grup görüşmelerine katılan katılımcıların demografik bilgileri olarak cinsiyetleri, doğum yılları, medeni durumları, eğitim durumları, çocuk sayıları, meslekleri ve yaşadıkları yerler belirtilmiştir (Tablo 4.3). Demografik bilgiler, verilerin yorumlanmasında kullanılmaktadır. Araştırmaya 12’si kadın 7’si erkek olmak üzere toplamda 19 kişi katılmıştır. En genç katılımcı 2000 doğumlu, en yaşlı katılımcı ise 1947 doğumludur. Katılımcıların eğitim durumları ilkokul, lise, üniversite ve lisansüstü olmak üzere çeşitlilik göstermektedir. Katılımcıların yaşadıkları illere bakıldığında; Antalya, Denizli, Kahramanmaraş, İstanbul, Ankara ve Hatay olmak üzere 6 farklı ilden katılım sağlandığı görülmektedir. Tablo 4.2’de ise katılımcıların kronolojik yaşlarına göre hangi kuşak sınıflandırmasına dahil oldukları gösterilmektedir. Odak grup görüşmelerine katılan tüm Tazelenme öğrencilerinin Bebek Patlaması kuşağını, tüm Gerontoloji Bölümü öğrencilerinin Y kuşağını, 5K2 hariç tüm Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin çocuklarının Y kuşağını, tüm Gerontoloji Bölümü öğrencilerinin ebeveynlerinin X kuşağını temsil ettiği görülmektedir.

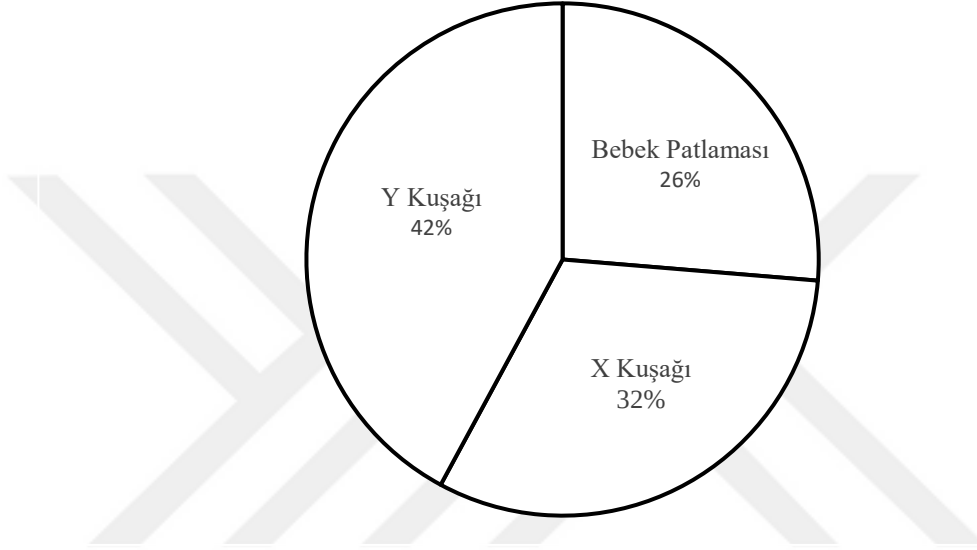
Tablo 4.2 Katılımcıların Temsil Ettiği Kuşaklar

Katılımcılar	Temsil Ettiği Kuşak
1K1	BEBEK PATLAMASI
1K2	Y KUŞAĞI
1K3	Y KUŞAĞI
1K4	X KUŞAĞI
2K1	BEBEK PATLAMASI
2K2	Y KUŞAĞI
2K3	Y KUŞAĞI
2K4	X KUŞAĞI
3K1	BEBEK PATLAMASI
3K2	Y KUŞAĞI
3K3	Y KUŞAĞI
3K4	X KUŞAĞI
4K1	BEBEK PATLAMASI
4K2	Y KUŞAĞI
4K3	X KUŞAĞI
5K1	BEBEK PATLAMASI
5K2	X KUŞAĞI
5K3	Y KUŞAĞI
5K4	X KUŞAĞI

Tablo 4.3 Katılımcıların Demografik Bilgileri

	Cinsiyet	Doğum Yılı		Medeni Durum	Eğitim Durumu	Çocuk sayısı	Mesleği	Yaşadığı Yer
1K1	Kadın	1951	TAÜ ögr.	Eşi vefat etmiş	Üniversite	3	Emekli hemşire	Antalya
1K2	Kadın	1983	1K1' in kızı	Boşanmış	YL/Doktora	-	Akademisyen	Ankara
1K3	Kadın	1998	Ger. ögr. (1K1' in yol arkadaşı)	Bekar	Üniversite ögr.	-	Öğrenci	Denizli
1K4	Kadın	1973	1K3' ün annesi	Evli	İlkokul	3	Ev hanımı	Denizli
2K1	Erkek	1959	TAÜ ögr.	Evli	Üniversite	2	Emekli Mali İşler Müdürü	Antalya
2K2	Kadın	1992	2K1' in kızı	Bekar	Üniversite	-	İç mimar	İstanbul
2K3	Kadın	2000	Ger. ögr. (2K1' in yol arkadaşı)	Bekar	Üniversite ögr.	-	Öğrenci	Hatay/İskenderun
2K4	Kadın	1974	2K3' ün annesi	Evli	İlkokul	3	Ev hanımı	Hatay/İskenderun
3K1	Kadın	1947	TAÜ ögr.	Eşi vefat etmiş	Lise	3	Emekli	Antalya
3K2	Erkek	1984	3K1' in oğlu	Bekar	YL/Doktora	-	Akademisyen	Antalya
3K3	Erkek	1999	Ger. ögr. 3K1' in yol arkadaşı	Bekar	Üniversite ögr	-	Öğrenci	Kahramanmaraş/Afşin
3K4	Erkek	1970	3K3' ün babası	Evli	Ortaokul	4	Zabıta	Kahramanmaraş/Afşin
4K1	Erkek	1959	TAÜ ögr.	Evli	Lise	-	Emekli enjeksiyon operatörü	Antalya
4K2	Erkek	1998	Ger. ögr., 4K1' in yol arkadaşı	Bekar	Üniversite ögr.	-	Öğrenci	Denizli
4K3	Kadın	1975	4K2'nin annesi	Evli	Lise	2	Ev hanımı	Denizli
5K1	Kadın	1953	TAÜ ögr.	Boşanmış	Lise	1	Emekli ve gayrimenkul danışmanı	Antalya
5K2	Erkek	1975	5K1' in oğlu	Evli	Üniversite	1	Gıda sektörü	Antalya
5K3	Kadın	1999	Ger. ögr. 5K1' in yol arkadaşı	Bekar	Üniversite	-	Öğrenci	Antalya/Finike
5K4	Kadın	1974	5K3' ün annesi	Evli	Üniversite	1	Ziraat teknikeri	Antalya/Finike

Tüm odak görüşmelerinde üç farklı kuşağın temsil edilme yüzdeleri ise Şekil 4.1’de görülmektedir. Y kuşağı bu çalışmada hem Gerontoloji Bölümü öğrencileri hem de Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin çocukları tarafından temsil edilmektedir. Gerontoloji Bölümü öğrencilerinin, Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin çocuklarına göre Y kuşağının daha genç temsilcileri olduğu dikkat çekmektedir.

Şekil 4.1 Kuşakların Temsil Edilme Yüzdeleri

4.2. İşlevsel Dayanışmaya İlişkin Bulgular

5K2 aşağıda hayatındaki önceliklerin aile olduktan sonra değiştiğine ve önceliği ailesinin ihtiyaçlarına verdiğine vurgu yapmaktadır. Ailesinin üyelerine kaynak paylaşımı noktasında öncelik verdiği ve kendi ihtiyaçlarını ikinci plana attığı göze çarpmaktadır. Toplumumuzda baba rolünden beklenen temel eylem, öncelikle ailesinin geçimini ve gözetilmesini sağlamaktır. Bu noktada 5K2’nin edindiği baba rolüne göre hareket ettiği görülmektedir.

5K2 (46)

“Öncelikler değişiyor büyüme sürecinde tabiki ilk önce okuldaki arkadaşlarımızdan etkileniyoruz. Daha sonra reklamları okuyabiliyoruz. Reklamlar bizi pazarlamacılar bizi yönlendirmeye başlıyor. Daha ilerleyen yaşlarda öncelikler değişiyor. Aile olduktan sonra onların ihtiyaçları eğitimleri kıyafetleri öncelik kazanıyor.”

Aşağıda ise 3K1, şimdiki gençliğin bilgiye ve nesnelere erişiminin kendi gençliğindeki zamanlara göre çok daha kolay olduğunu ve insanın yüksek kazanç elde etse bile savurgan

olmaması gerektiğini vurguladıktan sonra sosyal çevre edinmenin öneminden bahsetmiştir. O da 5K1 gibi baba rolünün ailenin geçimindeki önemine vurgu yapmış, annenin eve giren kazancı iyi bir şekilde yönetmesi gerektiğini belirterek anne rolüne dair bir açıklama getirmiştir.

3K1 (74)

“Şimdiki gençler olarak düşünürsek gençlerin erişimi çok kolay. Bilgiye olduğu gibi eşyaya da alışverişe de bir tıkla internet aracılığıyla her şeye ulaşabiliyorlar, araştırabiliyorlar nerde ne var. Bizim zamanımızda bakarak görerek duyarak araştırarak olarak. Bir de ben memur kesim ailesindendik. Babam birinci dereceden memurdu. Zengin değildik ama hep orta haldeydik. Kışlığımız yazlığımız ona göre alınırdı. Fakat hiç müsrif bir aile olmadı ailem. Ben de hiç müsrif olmadım. Eşim üst düzey genel müdürdü. Gelir seviyemiz fazlaydı fakat onu hep tasarruf ederekten işte bir ev sahibi olalım, kızlarım özel okulda okudular. Hem eğitime masraf ettik ama sosyal çevremizde çok güzeldi. Yani sosyal çevre edinmek büyük paralarda gerektirmiyor, kendi seviyemdeki insanlarla. Bir de hiçbir zaman zenginlerle bir kıyas yapmadım. Onun için ben müsrifliğe çok karşıyım. Gelirin ne olursa olsun. Her aile bence bir banka yönetimidir. Anneye de çok şey düştüğünü düşünüyorum. Bizim babamız kazanır getirirdi ama harcama işine hiç karışmazdı. Ama ona işte annenin çok iyi ayarlaması lazım hem başkasına muhtaç olmadan hem de başkasıyla yarışmadan dengeyi tutturmak lazım bu bana her zaman huzur vermiştir. Eşimi kaybettikten sonra tabi birden değirmenin suyu kurudu. Ama kimseye el avuç açmadan eskilerin tabiriyle yaşamımızı devam ettirdik.”

Aşağıda 3K4 kıyafet seçimini çocuklarına bıraktığını, onlarla birlikte alışverişe gidip çocuklarının beğenisine göre hareket ettiğini belirtmiştir ve bu noktada işlevsel olarak çocukları tarafından desteklendiği görülmektedir.

3K4 (51)

“Ben sivil elbise fazla giyinmediğimden dolayı, ben alışverişe giderken yanımda evlatlarımdan bir veya ikisini götürürüm. Onlar beğenir ben de alırım yani beğenmeme modaymış, şuymuş buymuş değil. Onlar güzel oldu baba dedikleri zaman o elbiseyi alır giyerim o şekil yani. Maddiyatta önemli bu konuda tabi. Bütçemize göre harcamamızı yaparız.”

Aşağıda 3K1 sosyal yaşamın kişilik gelişimindeki önemine değinerek çocuklarının sosyal yaşamlarını desteklediğini belirtmiştir.

3K1 (74)

“Onun dışında ben sosyal yaşamlarını her zaman çok desteklerim. Çünkü sosyal yaşam çok önemli kişiliğin gelişmesinde. Arkadaşlarıyla iletişimleri. Sinema tiyatro ya da kültürel etkinliklere katılmaları. Doğa gezilerine katılmaları. Bunlarda her zaman çok büyük destek teşvik ettiğimi düşünüyorum çocuklarımı. Ama bunlar hani böyle lüks değil de kendi imkanlarıyla da çok güzel sosyal imkanlar elde edebileceklerinin kanısındayım.”

X kuşağının bir üyesi olan 3K4 ise aşağıda bakım ihtiyacı olmuş olan babasının banyo, tıraş gibi temel gereksinimlerini karşıladığını belirterek, bunun yaşadığı yerle de ilgili olduğuna ima yapmıştır.

3K4 (51)

“Tahminen belki büyükşehirlerde böyle değildir de mesela burada Afşin'de yaşlılara çok büyük bir saygı var. Mesela benim babamı kendim banyo yaptırıyordum mesela, tıraşını kendim yapıyordum. Hastalandı mesela yemek yapma konusunda kendimiz yaparız. Hasta yaşlılarımıza katiyen yemek bile yaptırmayız.”

4.2.1. İş Hayatında Tecrübe Aktarımı

Aşağıda 2K2 kendi çalıştığı yerin aile şirketi olmasından dolayı tecrübe aktarımının olduğunu söylemektedir. Fakat genel anlamda tecrübe aktarımının olduğunu düşünmediğini çünkü işe alımlarda az maaşla yüksek performans beklenen gençlerin tercih edildiğini ve bu sebeple yaşlı ve gençlerin bir arada çalışacak ortam bulamadığından bahsetmektedir.

2K2 (29)

“Kendi çalıştığım yerden örnek veririm var, patronum, patronumun annesi vs. bir aile şirketi olduğu için sürekli onlarla iç içeyim çalışırken gerçekten belirli şeyleri tecrübe etmişler bunları konuşuyorlar anlatıyorlar, aktarıyorlar, bu şekilde benim çalıştığım yer için söyleyebilirim, diğer yerleri bilmiyorum, çok gözlemleme şansım da yok. Ama genel olarak baktığımda çok yaşlı ve genç kitlenin bir arada çalıştığını düşünmüyorum genel olarak daha çok genç, yüksek performanslı fakat az maaş alan yeni mezun öğrenciler tercih edilebiliyor, düşük maaş verilmesinden dolayı, ekonomik şartlardan dolayı.”

Aşağıda da 2K2'nin babası 2K1 ise emekli olduğu yerden örnek vererek, tecrübe aktarımının kurumsal firmalarda olduğunu, bazı gençlerin tecrübeli insanların tecrübelerine kulak verdiğini ama çoğu gencin tecrübeli insanları, kendilerine olan aşırı özgüvenden dolayı rakip görüp onlardan yararlanma fırsatını yakalayamadıklarına dikkat

çekmiştir. 2K1 tecrübelerini aktarmayı ve kendisinin yerine geçecek kişi ve kişileri yetiştirmeyi çok istediğini ama bahsettiği bu durumdan dolayı ancak beş altı kişiye bilgi ve tecrübelerini anlatabildiğini belirtmiştir.

2K1 (62)

“Kurumsal firmalarda bu bilgi aktarımı her daim oluyor, zaten kurumsal firmalarda bir sistem oluyor, bu sistemin bir parçası oluyorsunuz, uyum sağlayamadığınız zaman zaten işten atılıyorsunuz, valla bu biraz gençlerin elinde de olan bir şey bazı gençler bu süreci çok iyi kontrol ediyor, tecrübeli insanların dediklerini dikkate alıyorlar ama rakip olarak gören gençler de var, bu birazcık kendine aşırı derecede özgüvenle de ilgili, özgüvenin kendine aşırı derece de olması bence güzel ama burada unutulmuş bir şey dinlemek, yani bir tecrübeli bir insanın yaşlı da olabilir söylediklerine kulak vermek bunun ne anlama geldiğini irdelemek çok önemli, maalesef analiz yapma yeteneğimiz, planlama yapma yeteneğimiz gençlerde biraz olanın içinde var ama olmayan genelde çok, benim iş hayatımda ben mesela çok istedim, beş altı kişiyi yetiştirdim ama ben isterdim ki elli kişi olmalıydı ama olmadı yani ben çok istedim mesela isterdim ki benim yanımda çalışan arkadaşım benden sonra bu şirketi idare etmesini, yürütmesini beklerdim ama çoğu zaman baktık olmadı dışardan atama almak durumunda kaldı. Kurumsal firmalarda bunun olabileceğini düşünüyorum ama diğer yerlerde olabileceğini çok düşünmüyorum. Kendine özgüveni çok fazla olanlar kendilerine rakip görebiliyorlar bazen görüyorlar da onlar da tecrübe ederek yaşayacaklar.”

Aşağıda 4K3 ve oğlu 4K2 genç ve yaşlıları istihdam edilme konusunda rakip olarak görmekte bunun sebebini kurumlarda emekliliği gelen kişilerin emekli olmamasından dolayı gençlerin o pozisyona yerleşememeleri olarak görmektedir.

4K3 (46)

“Bence şu an içinde bulunduğumuz toplumda gençler ile yaşlılar işe alınırken rakip olarak görülüyor diye düşünüyorum. Çünkü mesela biri emekli olmadan öbürsünün geçmesi mümkün değil şu an devlet dairesine. Şu an bir öğretmeni örnek alalım vakti geliyor ama emekli olmak istemiyor çünkü onun da çalışması lazım. Öbür taraftan bir genç aile kuracak onun da işe girmesi gerekiyor. Böyle...”

4K2 (23)

“Aslında ülkemize bakıyorum işsizlere bakıyorum çoğu genç. Devlete bakıyorum mesela tabi belli koşulları devam ettirmek zorunda emekli olmamış bu yüzden kalmışlar. Bu istihdam açısından rakip olabilirler aslında gençler ve yaşlılar. Çünkü neden biliyor musunuz? Onlar işten ayrıldıklarında benim görüşüm bu doğrudur yanlıştır. Onlar işten ayrıldıklarında yerini gençler doldurabilir.”

3K4 ise aşağıda kamu sektöründe çalışan birinin, çalışma azminde işe girdikten sonra gevşemelerin olduğunu, özel sektörde çalışan birinin daha istikrarlı bir çalışma azmi gösterdiğini, bu durumun da özel sektördeki tecrübe aktarımının kamuda çalışan bireylerin arasındaki tecrübe aktarımına göre daha fazla olmasına sebep olduğunu belirtmiştir.

3K4 (51)

“Bence özel sektörde daha fazla tecrübe aktarımı vardır diye düşünüyorum. Çünkü özel sektörde daha disiplinli çalışıyorlar. Devlet işinde maalesef işe girdikten sonra yavaştan yavaştan gevşetmeler başlıyor yani işi. Ama özel sektör öyle değil nasıl girdiysen sonuna kadar öyle çalışabiliyon.”

Aşağıda, bir üniversitede akademisyen olan 3K2 ise çalıştığı alanda bilginin tecrübeden önce geldiğini belirtmektedir. Ayrıca yaş arttıkça bilgi paylaşımının azaldığını belirten 3K2 bunun sebebini, yaşlıların bilgi birikimlerini, geçmişte bilgiye daha yavaş ulaşarak edinmelerinden dolayı bilgiyi paylaşmada sakıngan olmaları olarak görmektedir.

3K2 (37)

“Yani ben özel sektörde hiç çalışmadım orada işler nasıl yürür bilmiyorum. Benim bulunduğum sektör tecrübeden ziyade bilgi ağırlıklı eğitim sektörü. Dolayısıyla burda yaştan ziyade bilgi ön planda ama yaş arttıkça bilgi paylaşma konusunda biraz daha ketum olduğunu söyleyebilirim insanların. Çünkü eski zamanlarda bilgiye ulaşmak daha zormuş hani o bilgiye ulaşmak için gerçekten çok çabalamış çok fazla kitap okumuş, çok fazla zaman harcamış. Günümüzde bilgiye ulaşmak biraz daha kolay. Dolayısıyla yaşlılar bilginin kıymetini bilmeyi biraz yanlış zor eriştiği için bilgiyi aktarma konusunda biraz daha ketum olabiliyor. Ama dediğim gibi tecrübe konusunda ben tecrübeyle yürüyen bir işte değilim daha çok bilgi aktarımı söz konusu. Ve tabi ki meslektaşlarım arasında çok fazla bilgi aktarımı yapıyoruz.

Aşağıda 3K2’nin annesi 3K1 de bilişim çağıyla beraber, el işi gerektiren meslekler dışında birçok alanda, gençlerin yaşlıların tecrübesine ihtiyacının kalmadığını belirtiyor.

3K1 (74)

Ben de şöyle düşünüyorum diyelim bir bankacılık sektöründe eski bir memurun yeni bir memura öğretebileceği fazla bir şey olduğunu düşünmüyorum. Aldıkları eğitimle zaten öyle bir bilişim çağındalar ki eskilerin onlara yetişmesi mümkün olmuyor. Bankacılık gibi, başka birtakım sektörlerde de böyle, hatta bazı mühendislik dallarında da böyle. Fabrika çalışmalarında da. Ama el sanatlarında eski hocaların eski kuşakların hatta hoca olmasa bile usta çırak ilişkisinde çok

büyük katkısı olacağını düşünüyorum. Bu rakip olmada biraz kişiye bağlı eğer mesleğini seviyorsa mesleğinin yaşamasını istiyorsa insanı kişiliği böyle sevecen hoşgörülü bir yapıdaysa paylaşımdan kaçınmayacağını düşünüyorum. Ama el sanatlarında çok çok faydası olacağını düşünüyorum. Ama teknoloji gibi konularda biz öğreniyoruz gençlerden.

Bebek Patlaması kuşağının bir temsilcisi olarak 3K1' in iş hayatında genç ve yaşlı bireylerin birbirine rakip olmasını doğru bulmadığı, onun yerine paylaşımı öne çıkardığı ve insanın başarıya ulaşmak için kendisiyle rekabet etmesi gerektiğini belirterek kişisel gelişimi, takım odaklı çalışmayı öne çıkardığı görülmektedir. Bu özellikleriyle 3K1' in Bebek Patlaması kuşağının temel değerleri ile uyumlu düşüncelere sahip olduğu görülmektedir.

3K1 (74)

“Rakip olmaması gerekir, herkes kendi kulvarında koşmasını bilecek bence. Eğer bir rakip gerekiyorsa insan kendi kendisiyle rakip olmalı eğer bir başarıya ulaşmak istiyorsa. Bu kötü bir duygu bence rekabet iş konusunda tatlı rekabet kazanç konusunda birbirini ezmeden yapılan rekabet güzel bir şeydir. Başarıya ulaştırır. Ama ben rekabeti olumsuz şekilde hiçbir zaman tasvip etmem. Bu rekabet her zaman vardı, her çağda, her meslekte var. Hoş bir duygu değil bence. Paylaşımcı olmak lazım. Hem insanı seven hem mesleğini seven hem vatanını, milletini seven insan için paylaşımcı olmak gerekir. İnsanlık adına gerekli.”

Aşağıda ise 1K1 yaşlılar ile gençler arasında tecrübe ve bilgi aktarımının olduğunu söylemektedir. Emekli bir hemşire olan 1K1 kendi çalışma hayatını göz önünde bulundurarak bu yorumu yapmaktadır. Hemşirelik mesleğinin uygulamalı bir alan olması, bilgi birikimine ek olarak görerek ve deneyerek öğrenilmesi tecrübe aktarımını gerekli kılıyor olabilir. Bilgi ağırlıklı bir alanda çalıştığını belirten 3K2 ile uygulamalı bir alanda çalışmış olan 1K1' in görüş ayrılığının ardında bu neden olabilir.

1K1 (70)

“Yaşlı çalışanlar genelde işin tamamını kavradıkları için yeni gelen bir çalışana bildiklerini mutlaka aktarıyorlar. Genç de almak istiyorsa zaten yaşlıların tecrübesinden yararlanarak yoluna devam ediyor. Her iki tarafta karşılıklı birbirinden yararlanıyor aslında. Mesela ben meslek hayatında çalışırken yeni bir arkadaş atanıp geldiğinde yeni bilgilerle donanımlı, ben de bundan bir şeyler öğrenebilirim düşüncesinde olurdum. Karşılıklı bence yararlanıyorlar. Yaşlı çalışanlarda genç çalışanların o günün şartlarına uyarlanmış bilgilerinden

yararlanıyor. İş yerinde deneyim kazanmış o iş yerinin her türlü bilgisine sahip olmuş yaşlı çalışandan da genç çalışanlar yararlanıyor diye düşünüyorum.”

4.2.2. Bir Karar İçin Öneri Almak

Aşağıda Y kuşağının bir temsilcisi olarak 2K2, alacağı kararları kendi vererek, aldığı kararların sonucunu kendi deneyimlemek istediğini belirtiyor. Aldığı kararların yanlış sonuçlar doğurduğu durumlarda, ailesinden eleştiri aldığını bunu kabul ettiğini ama bu eleştirilerin tekrarlanmasından rahatsız olduğunu eklemektedir. Bir karar için öneri almak noktasında, ailesinden gelen işlevsel dayanışmaya kapalı olduğu ve bu konuda çatışmalar yaşadığı sözlerine bakılarak söylenebilecek olan 2K2'nin, bu düşüncelerinin ardında eleştirilerin üstelenmesinin kendisinde yarattığı olumsuz duygular olabilir. Bu olumsuz duyguların, alacağı kararlarda öneri kabul etmeye mesafeli yaklaşmasına sebebiyet verdiği akla gelebilir.

2K2 (29)

“Yani mesela şey olabilir. Hayata bakış açım. Ben bazı şeyleri normal olarak görüyorum diyelim. Ama yine annemler öyle olur mu böyle olur mu vesaire de annemle babamda değil hani onun yaş grubundaki insanlar diyim artık, belki değişir değişmez, bu düşünce yani hayata bakış açısı. Belki iki sene sonra ya da üç sene sonra ben de katılıcam. Ama bazen işte yaşayıp görmek, ya evet yanlış düşünmüşüm demek şey oluyor. Annemler onun yanlış olduğunu biliyor okey yanlış diyor eleştiriyor ama sonra üstelenebiliyor bu. Hani bi bırak bıraksalar belki ben de kabul edicem. Hani hepimiz değişiyoruz sonuçta, her gün farklı bir şekilde uyanıyoruz. Aynı şekilde düşüncelerin de bu şekilde değiştiğini düşünüyorum ben.

2K2'nin babası 2K1 ise aşağıda, kendilerinin dile getirdiği öneri ve eleştirilerin tecrübeler sonucunda oluştuğunu, elde ettikleri tecrübelerle gelecekte yaşanabilecekleri sezinleyebildiklerini, bu yüzden bu öneri ve eleştirileri çocuklarının ve diğer gençlerin dinlemesini beklediklerini, çünkü geçmişte kendilerinin büyüklerinin söylediklerine kulak verdiklerini belirtmiştir. Kızının dediğini onaylayarak gençlerin yaşayarak öğrenmek istediğini belirtmiş ama bunun kötü sonuçlara yol açabileceğinden bahsetmiştir. Baba ile kızının konu hakkındaki karşılıklı fikir beyanlarından, bir karar için öneri almak noktasında, işlevsel boyutta kuşaklar arası dayanışmanın gerçekleşmediği ve ufak çaplı kuşaklar arası çatışmanın gerçekleştiği düşünülebilir. 2K1, kendi ebeveynlerinin sözlerine uyduğu için, aynı beklentiyle kızına yaklaşmış olabilir. Kahraman arketipi ile anılan Y kuşağının bir üyesi olan 2K2 ise arketipine uygun bir şekilde kendi değerini kanıtlama

çabasında olduğundan, ebeveynlerinden gelen önerilere daha mesafeli olduğu, bu mesafeli duruşun ise ebeveynlerinde huzursuzluk yaratarak, eleştirilerin dozunun artmasına, bu doz artımının da 2K2’ de huzursuzluk yaratması sonucu ufak çaplı çatışma halinin ortaya çıkabilmiş olması akla gelen çözümlemelerden biridir.

2K1 (62)

“Şimdi bu işler satrançta oyun oynarken üç adımı dört adımı düşünmeniz gerek. Yaşlılar, yaşlılar demiyeyim ama hayatı tecrübeyle geçmiş yaşamış olduğumuz için birçok şeyleri. Bundan dört adım sonrasını görebiliyoruz. Ki yaşadık. Şimdi gençlerde şöyle bir şey olabiliyor. Yaşamadan onu çok anlama gayreti içinde olamıyorlar. Mutlaka yaşamak istiyorlar. Ama bu yaşamak bazen çok pahalıya da mal olabiliyor. Yani onun için ben hayat tecrübelerimi paylaştığımda, tabi biz anne baba olarak çocuklarımızın biraz söylediklerimize de kulak vermelerini istiyoruz. Hatta sadece kendi çocuklarımız için değil. Diğer gençlere de bazen eleştirilerde ya da önerilerde bulunduğumuz zaman ciddiye alınsın istiyoruz. Çünkü yaşlılarımız, büyüklerimiz bize bir şey söylediği zaman onları hep yaptık yani. Doğru olduğunu düşündük hep. Gerçekten de doğru çıktı yani herhangi bir abartma falan çıkmadı. Abartılı şeyler de olabiliyor. İnsanlar artık bunu düşünebiliyor. Ne olabileceğini de bilebiliyor. Biraz ciddiye aldığı zaman onlarda üç dört adım sonra ne olabileceğini görebiliyorlar aslında. Yani gelenekçi bir toplumuz. Geleneklerimize düşkün bir toplumuz. Biraz geleneklerden sıyrılmamız öyle kolay değil. Bir de öyle düşünmek lazım. Her dönem de kendi geleneğini kendi oluşturuyor zaten. Şimdi gençler de kendi geleneklerini oluşturuyorlar. Yani biz eskiden dışarda bira şişelerini alıp dışarda bira içmek çok ayıpsa, şimdi gençler için sosyalleşmek anlamına geliyor. Yani bu geleneğin adı değişiyor sadece. Biz eskiden dışarda dans edemezdik. Şimdi gençler dışarda maşallah dışarda dans edebiliyor, şarkı söyleyebiliyor. Bizim o medeni cesaretimiz hiçbir zaman olmadı. Olması iyi miydi, iyiydi. Söyleyenler zaten sanatçı oldu. Bu işle iştigal oldu. Bir medeni cesarettir, yapabileceğine saygı duyarım, bunu herkes yapamaz. Bir insan topluluğunun önünde şarkı söyle deseler ben söyleyemem. Söylerim de. Söyleyemem.”

Y kuşağının 2K2’ ye göre daha genç üyesi olan ve hemen hemen Z kuşağı ile komşu olan 2K3 ise kararları için öneri almak noktasında yaşlılarını önemsemediğini, tecrübe sahibi insanların önerilerinden mutluluk duyduğunu belirtmiştir.

2K3 (21)

Yani ben eleştirileri tabiki dikkate alırım. Ama zaten yakın çevremde gerçekten bilgili gördüğüm bana bir şey katabilecek insanların eleştirileri beni çok fazla rahatsız etmez. Aksine hani düzeltmeye çalışırım. Onun dışında hani yakın çevremden, kendi yaşlılarımdan olan yakın çevremi eleştirilerini çok dikkate almıyorum. Yani çok önemli gelmiyor bana ya. Daha çok tecrübe sahibi olan insanların, bunu yapsan daha iyi olur veya bunu yapma demesi beni mutlu ediyor.”

Aşağıda X kuşağı temsilcisi 2K4 ile kızı Y kuşağı temsilcisi 2K3' ün kendi aralarında gerçekleşen diyalog yer almaktadır. Diyaloga bakılarak, karar aşamalarında birbirlerine destek oldukları anlaşılmaktadır. 2K3' ün annesini alışveriş yaparken savurgan davrandığı için eleştirdiği, annesinin ailesinden gelen bu eleştirileri normal karşıladığı ama aile dışından gelen eleştirilere sıcak bakmadığı görülmektedir.

-Diyalog başlangıcı-

2K4 (47)

- “Yani, bilmiyorum bazen çok alışveriş yaptığım zaman çocuklarım eleştirirler beni.”

2K3 (21)

- “Annemin şöyle bir özelliği var, eli böyle çok şeydir. Bir şeyden bir tane almaz, üç tane dört tane alır, dursun der, o da fazla gelir.”

2K4 (47)

- “Evet çok eleştirirler bu konuda, bazen danışırım çocuklarıma otururuz mesela, şöyle yapalım bunu yapalım, ona göre karar veririz, birlikte hareket ederiz. Dışardaki mesela eleştirme beni rahatsız eder mesela. Bir kişi mesela bana dediği zaman sen niye böyle yapıyorsun. Bazen derler işte yok böyle yapsan daha iyiydi. Ben sevmiyorum öyle. Birisinin bana karışmasını bana rahatsızlık veriyor. Rahatsız olurum yani. Ben de kimseyi eleştirmem yani. Olduğu gibi insan kabul edecek.”

-Diyalog sonu-

5K2 ise aşağıda, tecrübelerden faydalanılması gerektiğini ancak çocuk büyütme konusunda kendisine gelen eleştirilere sıcak bakmadığını belirtmiştir.

5K2 (46)

“İlk defa baba oldum altı yaşına geliyor oğlum. Bu çocuk yetiştirme konusu çok hassas bir konu. Herkesin kendi yolunu tayin ettiği bir yol. Elbette tecrübelerden faydalanmamız gerekiyor ama onun dışında ben beş tane çocuk büyüttüm ben senden daha bilgiliyim tarzındaki eleştirilere çok sıcak bakmıyorum.”

1K4 ve 1K1 aşağıdaki diyalogda, büyüklerin kendi yaptıkları hataları gençlerin yapmaması için büyüklerinin tecrübelerini dinlemesi gerektiğini ama gençlerin bunu yapmak yerine deneme yanılma yoluyla kararlarını şekillendirdiğini söylemektedir. Ama aynı zamanda 1K1 kendisinin de şu an gençlerin yaptığı gibi deneye yanıla, hayatını biçimlendirmiş olduğunu sözlerine eklemektedir.

-Diyalog başlangıcı-

1K1 (70)

- “Yani büyükler deneyimlerini çocuklarına ve gençlere aktarmak istiyorlar onlarda zamanında belki büyüklerin yapmış olduğu hataları yapmasınlar. Ama hayat tecrübelerden edinilen bilgilerle daha sağlam yerine oturuyor gibime geliyor. Dolayısıyla biz ne kadar onlara etkili olmaya çalışsak da onlar yine bildiklerini okuyorlar.”

1K4 (48)

- “Kendi yollarından geri dönmüyorlar.”

1K1 (70)

- “Kendi yollarından gidiyorlar. Dönmüyorlar. Dolayısıyla karşılıklı hoşgörü bence daha etkili olur yani gençlerin görüşlerini de alarak gençlerin görüşlerine de saygı duyarak hareket etmek en doğrusu diye düşünüyorum. Bizim çizdiğimiz yol onlara belki daha değişken daha farklı gelecektir.”

1K4 (48)

- “Öyle oluyor gerçekten yani. Hatta ne kadar desende onlar kendi yollarına gidiyorlar. Bu da şey, deneme yanılma, onların görüş hakları var.”

1K1 (70)

- “Yani sonuçta hepimizin hayatı deneme yanılma üzerine oturmuş diyebilirim. Biz de sonuçta bu yaşa birtakım hatalar yaparak geldik. Onlar da yapacaklardır. Bunu değiştiremeyiz nasihatlerle diye düşünüyorum.”

-Diyalog sonu-

Aşağıda ise Y kuşağı üyesi 4K2’nin sözlerinden, kararlarına mantığı ile yön vermeyi sevdiği, yanlış bile olsa o yanlışın onun kararıyla gerçekleşmesinin kendisi için önemli olduğu anlaşılabilir. Yukarıda 1K1 ile 1K2’nin diyaloglarında “yollarından dönmüyorlar” diyerek bahsettikleri durum ile 4K2’nin söylediklerinin örtüştüğü söylenebilir.

4K2 (23)

“Ben de şeyden hiç hoşlanmıyorum. Eleştiriye tabiki açığım. Ama bana mantıklı gelen bir şeyin eleştirilmesini sevmiyorum. Yanlış bile olsa onu kendim görmeyi seviyorum. Belki ona göre biraz daha doğrudur. Evet benim için daha iyi olabilir. Ama ben yanlış da olsa kendi mantığımla kendi aklımın aldığınca o işi kendim yapmalıyım diyebilirim.”

1K3 ise aşığıda, annesiyle yol arkadaşınn diyaloguna farklı bir düşünceyle katılmakta ve sözlerinden, kendinden iki kuşak büyük olan kişilerin, bir kuşak üstündeki ebeveynlerine ve onların yaşıtındaki kişilere göre, alacağı kararlarda öneri verirken daha yumuşak yaklaşım sergilediğini düşündüğü anlaşılmaktadır. 1K3'ün yol arkadaşı olan Bebek Patlaması kuşağının temsilcisi 1K1, Y kuşağı temsilcisi olan 1K3'ün iki kuşak büyüğüdür ve 1K3'ün annesi 1K4, kızının bir kuşak üstü olan X kuşağını temsil etmektedir. 1K3'ün ortaya koyduğu bu düşünceye göre, 1K3'ün alacağı kararlarda öneri vermek noktasında yol arkadaşı 1K1'in, annesi 1K4'e göre daha yumuşak yaklaşım sergilediği anlaşılmaktadır.

1K3 (23)

“Ben kısmen katılıyorum bu konuya. Çünkü ebeveynlerimle ve onlarla yaşıt olan kişilerin bulunduğu telkinlerle daha büyük olan kuşağın bulunma şekli daha farklı. 1K1 teyze olsun onunla yaşıt olan kişiler olsun daha yumuşak bir dille üslupla yaklaşırken, ebeveynlerim ve onlarla yaşıt olan kişilerin üslubu daha farklı. Bence yaşadıklarının ve tecrübelerinin etkisiyle böyle oluyor. O yüzden ben buna kısmen katılıyorum.”

4.2.3. Toplu Taşıma Araçlarında Yer Verme

Ülkemizde yetişkinlerin gençleri ahlaki değerleri unuttuğu noktasında suçlamasına şahit olunmaktadır. Örneğin gençlerin, geçmiş zamanlarda olduğu gibi toplu taşıma araçlarında yaşlılara yer vermediğine dair sitemler çok kez duyulmaktadır (Düzgüner, 2015). Toplu taşıma araçlarında yaşlılara yer verilip verilmemesi konusu her ne kadar nesillerin birbiri arasındaki karşılıklı destek ilişkileri bağlamında düşünülerek işlevsel dayanışma teması (ana kategori) altında ele alındıysa da toplu taşıma araçlarında yaşlılara yer verip vermeme konusu değerler ve tutumlarda karşılıklı uyumun olup olmaması bağlamında uzlaşım sal dayanışma teması altında da değerlendirilebilirdi. Ama bu çalışmada işlevsel dayanışma teması altında ele alınmış ve bu noktada işlevsel dayanışmayı, uzlaşım sal dayanışmaya dair durumların nasıl etkilediğine ve nasıl çatışmayla sonuçlandığına dair yorumlar yapılmıştır.

Aşığıda Y kuşağının bir üyesi olarak 2K3 toplu taşımada yaşlılara yer vermemeyi saygısızlık olarak görmediğini belirtmiş, gençlerin de yaşlı bireyler gibi yorulabileceğini

ve oturmaya ihtiyaç duyabileceğini dile getirmiş ve yaşlılara çok ihtiyacı olmadıkça yer verilmemesini istediğini eklemiştir.

2K3 (21)

“Saygısızlık değildir bence, çünkü o gün ne yaptığınız ne kadar yorulduğunuz, halinizin nasıl olduğu önemli şeyler, sadece yaşlı bireylerin yorulduğu, ayakta duramadığı, oturmaya ihtiyacı olduğu düşünülüyor ama gençlerin de buna ihtiyacı var. Gençler de çok fazla yorulabiliyorlar. O yüzden ben saygısızlık olarak düşünmüyorum. Hatta gerçekten çok ihtiyacı olmadığı takdirde yer verilmemesini isterdim.”

2K4 ise aşağıda herkesin ücret ödeyerek toplu taşımayı kullandığını bu sebeple herkesin toplu taşımada oturma hakkının eşit olduğunu belirtmektedir.

2K4 (47)

“Bence saygısızlık değil, şöyle mesela her bir insan toplu taşıma aracına biniyor, ücret ödüyor oturuyorsun, biri geldiği zaman mesela yaşlı kalkmak zorunda kalıyorsun. Ama sen normalde ücret ödemişsin ben niye ayakta durayım, bence saygısızlık değil.”

Bu konuda aşağıda 2K1, büyükşehirler ile diğer illerimizi kıyaslamış, gençlerin toplu taşımada yaşlılara yer vermesini bir gelenek olarak nitelemiş ve bu geleneğin büyükşehirler hariç diğer illerimizde hala devam ettiğini belirtmiştir, yer verilmesinin ise doğru olduğunu sözlerine eklemiştir. Çünkü fiziksel olarak gençlerin yaşlılara göre ayakta durmanın yükünü daha iyi kaldırabileceğini belirtmiştir. Büyükşehirlerde bu geleneğin kaybolduğuna dair görüşün ardında, büyükşehirlerde yaşam şartlarının yorucu, iş ve ev arasındaki mesafenin fazla, trafiğin yoğun olması gibi günlük rutinlerin diğer illerimize göre daha zorlayıcı şartlarda gerçekleşmesinin gençlerde yarattığı bıkkınlığın yattığı düşünülebilir.

2K1 (62)

“Yani metropollerde değil ama Anadolu’da hala bu gelenek devam ediyor. Şimdi ben çok yaşlı insanlara yer verilmesinin taraftarıyım aslında. Saygısızlık olarak görmüyorum belki ama saygılı olmak lazım yaşlılara. Ama şöyle düşünüyorum, gençlerin dinamiği ile yaşlıların dinamiği çok farklı. Gençler yorgun olabilirler ama fiziksel olarak bunu kaldırabilecek güçleri oluyor, yaşlıların olmayabilir. Yani yaşlılara yer vermek benim için biraz şey. Saygısızlık demiyorum ama saygılı da olmak gerekiyor yaşlılara. Sonuçta haklı ya da haksız doğru ya da yanlış, orada bulunuyorsunuz, ben bu yaşında öyle bir şey olursa karşılaştığımda benden

yaşlıysa ben mutlaka yer veririm vermeye de çalışırım. Gençlerin de vermesini doğru bulurum. Benim biraz bakış açım bu.”

Aşağıda 2K2 ise bu konuda yaşlıların gençlerin de oturmaya ihtiyacı olabileceğini düşünmeden eleştiride bulunabildiğini belirtmiştir. Trafiğin yoğun, ev ve iş arasındaki mesafenin fazla olduğu İstanbul’da yaşayan 2K2 yoğun bir iş temposunda çalıştığını ve akşam eve dönerken çok yorgun olduğunu belirtmekte ve kendisine yer vermediği için eleştiride bulunan yaşlıların, gençlerin halinden anlamadığından yakınmaktadır.

2K2 (29)

“Ben bir önceki soruya bir şey daha eklemek istiyorum. Mesela bu şey de çok eleştiriliyor. Gelenek görenek kalmadı, yok işte büyüğe saygı kalmadı gibi şeylerde de çok eleştiriliyor. En büyük örneği de mesela, toplu taşımada büyüğe yer verme konusu. Ya hani tabiki ben de yer verilsin isterim. O insanlar toplu taşımada ayakta kalmasın fakat büyüklerde şeyi düşünmüyor mesela, acaba o insan dizinden ameliyatlı mı, menisküsü mü var ya da farklı bir rahatsızlığı mı var yer vermiyor, mesela ben bütün gün dışarda dolaştıktan sonra evime dönerken aşırı yorgun oluyorum veya en basitinden bütün gün hiçbir şey yemedim. İş koşturmacasından ve bayılmak üzereyim. Ama teyze gelmiş başıma, of yer vermedi de şey yapmadı da yani teyzem sen beş çayından dönüyorsun evine, oturmuşsun yemişsin kısırları ama ben öleyim mi bayılayım mı yani tamam haklı noktaları da var ama bu türden eleştirildiğinde durum gözetilmiyor gibi hani.”

Bebek Patlaması kuşağının bir üyesi olan 3K1 ise bu konuya karşı daha sert bir tavır almış olup, bu durumu saygısızlıktan öte vicdansızlık olarak nitelemiştir. Yaşlı bireyi bir çocuğa benzetmiş ve tıpkı bir çocuğun ayakta duramaması gibi yaşlı bir bireyin de otobüste ayakta durmakta zorlanabildiğini ve bunu göre göre yer vermeyen bir gencin bu davranışını aşağılık duygusunun bir sonucu olarak gördüğünü belirtmiştir. 3K1, görüşmenin ilerleyen bölümlerinde, ayağıyla ilgili bir sıkıntısının olduğunu dile getirmiştir. 3K1’in otobüste bir gencin bir yaşlıya yer vermemesi durumunu sert bir şekilde yorumlamasına, ayağında olan bu sıkıntının kendisini bu konuda hassaslaştırmasının sebebiyet vermiş olabileceği akla gelmektedir.

3K1 (74)

“Saygısızlıktan öte görgüsüzlüktür, vicdansızlıktır. Yıllarca kucağında taşıdığı çocuğu ve çocuğu yaşındakiler. Ben çocuklarımdan daha böyle bir şey görmedim. Daha doğrusu bu saygısızlıktan öte vicdansızlıktır. Ve komplekstir. Böyle telefonla oyun oynayabilmek için ki onu ayakta da oynayabilir. Çünkü denge problemi yok gençlerin. Başını öne eğerekten uyuyor taklidi yaparaktan yer

vermemeleri ben şahsen o kişilere kızmıyorum acıyorum. Çünkü hani bir çocuk nasıl bebekten ayakta duramıyorsa bir oturmaya ilgiye ihtiyacı varsa yaşlılıkta da aynı şey. Yani zirveyi çıkıyorsunuz o zirveden sonra o yokuşun inişini yapıyorsunuz. Bu doğal yaşam böyle yani, iniyorsunuz bir bir iniyorsunuz. Aynı emekler gibi emekledikten sonra koşuyorsanız aynı şekilde o merdivenlerden hızlı bir şekilde iniyorsunuz. Şükürler olsun Allahıma diyorum o demirleri tutarak ayakta kalabilicem diye ama kınıyorum o kişileri tamamen bir kompleks. Aşağılık duygusu başka bir şey değil yani.”

3K1’in oğlu 3K2 ise annesine göre daha yumuşak bir tavırla yaklaşarak bu durumu düşüncesizlik olarak nitelemiştir.

3K2 (37)

“Ben de anneme katılıyorum. Düşüncesizlik ya da bencillik olarak nitelendirilebilir. Sadece yaşlılara değil, ayakta durmakta problem yaşayan hasta olabilir, hamile olabilir veya küçük bir çocuk da olabilir onlara da yer vermek gerekir. Bence düşüncesizlik.”

Aşağıda 3K1 bazı annelerin, otobüste yaşlıların oturması gereken yerlere çocuklarını oturtturarak çocuklarına aslında kötü örnek olduklarından bahsetmektedir.

3K1 (74)

“Bir de şimdi genç anneler şunu yapıyor. Getiriyor çocuğunu oturtturuyor. Kendi ayakta duruyor. Çocuğun da eline tabletini veriyor, onlan oynuyor. Ya da çeşitli kaprisler yapıyor yanıma kimse oturmasın diyor. Bu bence çocuğa yapılan en büyük kötülük. O anne çocuğuna bir takım şeyi veremiyor demek ki. Hem bir yaşlının oturması gereken yerde çocuğunu oturtturuyor. Veya oturman gerekiyorsa çocuğunu kucağına al. Çocuk için de iyi olmuyor. Öyle öğreniyor öyle gidiyor daha sonra.”

Aşağıda 3K4 ise bu duruma toplumsal değerleri baz alarak yaklaşmış ve yaşlıya yer verilip verilmemesinin, aileden çocuğa aktarılan terbiyeyle ilişkili olduğunu dile getirmiştir.

3K4 (51)

“Evet hocam katılıyorum. Bu terbiyede aileden çocuğa kalan bir mirastır. Anne ve babamızdan terbiyeyi alırken büyüklere saygı küçüklere sevgi olaraktan büyüdük. Kendimde aynısı dört çocuğum var. Aynısı terbiyeyi o şekil veriyorum. Serviste olsun hastanede olsun. Önce arkama önüme bakarım yaşlı varsa illaki yanımda olmasın arkada olsa bile kalkarım yeri veririm gerekirse ben ayakta giderim. Bizim örf ve adetimiz böyle de olmasında yarar var.”

3K4’ ün oğlu olan 3K3 ise babasının aksine (değerler bağlamında ele almıştı), bu konuyu fiziksel destek bağlamında işlevsel dayanışma çerçevesinde ele alarak bir gencin de

sakatlık, aşırı yorgunluk gibi durumlar sebebiyle oturmaya ihtiyaç duyabileceğini belirtmiş ve yer verip vermeme konusunda denge probleminin var olup olmamasına göre bir davranışın sergilenebileceğine imada bulunmuştur. Ayrıca 3K3, geçmişte sosyal medyada bu konuyla ilgili açığa çıkmış olan bazı düşüncelerin de gençlerin yaşlılara yer verip vermeme konusundaki algılarını etkilemiş olabileceğine dikkat çekmektedir.

3K3 (22)

“Belki şöyle bir durumda olabilir. Bir gün boyunca uyumamış doktora öğrencisi olabilir. Yoğun bir iş çıkışı olabilir. Hafif bir sakatlığı olabilir, sporcu olabilir. Onlar oturuyorsa yani bir kınamam olmaz asla ancak tabiki denge problemi olan yüreme problemi olan bir birey olursa yer verilmesi kesinlikle doğru olur. Bir de şu var, son bir iki yılda sosyal medyada şöyle bir algı oluştu. Yaşlılara yer vermiyoruz. Onlar da mesai saatlerinde çıkmasalar n olur tarzı. Açıkçası çok da insani olmayan düşünceler vardı. 3K1 hanımın dediği gibi bu durum sanki gençlerde o yıllardan o iki yıldan sonra bir kompleks yarattı sanki. Hani otobüslerde kalkmama, bir protesto gibi. Bundan sonra ne olur bilmiyorum ama ben yanlış buluyorum açıkçası.”

Aşağıda Bebek Patlaması kuşağının bir üyesi olarak 1K1, Y kuşağının temsilcileri oğlu 1K2 ve yol arkadaşı 1K3 konuyu fiziksel destek bağlamında işlevsel dayanışmanın sınırları çerçevesinden yorumlamıştır.

1K1 (70)

“Saygısızlık değil ama saygısızlık olarak düşünmüyorum onu, gençler de yorgun olabilir, ordaki o günkü gencin durumuna göre de düşünebiliyorum yani.”

1K2 (38)

“Ben de katılıyorum söylenenlere. Onun dışında ayrıca yani yaşlıların da bu durumla karşılaştıklarında gençlere yüklenmelerini çok doğru bulmuyorum açıkçası, hemen saldırıya geçebiliyorlar çünkü, kırıncı olabiliyorlar. Durumu hani çok tartmadan bazen karşı tarafı rencide edebiliyorlar, bu da hoş olmayan bir diyalog yaşanmasına sebep oluyor.”

1K3 (23)

“Ben saygısızlık olarak görmüyorum, çünkü ihtiyaçların ön planda olması gereken bir konu. Her yaşlı aynı koşulda değil, aynı şekilde her gençte, okuldan çıktığımızda çok yorgun olabiliyoruz. İhtiyaca göre herkes birbirini gözetmeli, empati kurmalı.”

4.3. Normatif Dayanışmaya İlişkin Bulgular

Aşağıda 3K1, her şeyin kolay elde edilebildiği için gençlerde sorumluluk duygusunun az olduğunu belirtmektedir. 3K1'in yaşanan zorluklar ile kişinin sorumluluğunun doğru orantılı olarak arttığı yönünde bir düşünceye sahip olduğu söylenebilir.

3K1 (74)

“Ben söyliyim isterseniz, şöyle biraz sorumluluk duygusu az o da kolay elde edilebiliyor her şey. Bilgiye de erişimleri çok kolay ondan dolayı zorluk çekmeden edindiği için kıymeti de çok bilinmiyor diye düşünüyorum.”

Aşağıda 3K1 aile yapısının bozulmamasının mutluluk getirdiğini söyleyerek büyükşehirlerde bu yapının bozulduğuna dikkat çekmektedir. 3K4 ise bu durumu desteklemektedir.

-Diyalog başlangıcı-

3K1 (74)

- “Aile yapısı bozulmamış insanlar hep Anadolu’da oluyor gerçekten. Ama sonunda mutluluk oluyor işte netice de.”

3K4 (51)

- “Evet, evet.”

-Diyalog bitişi-

Aşağıda ise 1K2, ev düzeninin diğer evlere göre farklı görüntüye sahip olduğunu ifade ederek bu durumun çok kez çevresinde tepkiyle karşılandığını ifade etmektedir. Evinin bu durumunun oturmamış düzen olarak nitelendirildiğini söyleyen 1K2'nin karşılaştığı bu durumun ardında toplumsal beklentilere uygun bir ev ortamının dışında yaşamasının olduğu söylenebilir. Annesinin evini çöp ev olarak nitelendirdiğinden de bahseden 1K2'nin normların dışında bir yaşantı sürdüğüne dair çevresinden tepkiyle karşılandığı söylenebilir.

1K2 (38)

“İşte şeyi düşünüyorum da özellikle benim evde üç tane kedim var. En büyük tartışma konusu da o olabiliyor. Kendi ailemden değil de etraftan falan. İşte buna dair çok fazla şey duyuyorum, yok işte onun tüyü yok mu, hastalık olmuyor mu, şu olmuyor mu, pis değil mi, falan mı filan mı diye. Onun dışında bir de ben evimi

bir taraftan da atölye gibi kullanıyorum. Bu yüzden çok geleneksel bir görüntüsü yok evimin. Hatta annem bir keresinde şey diye anlatıyordu. Çöp ev diye anlatıyordu benim evi. Ama eleştirmek anlamında değil de şey olarak, işte, bunların hepsini buldu, zımparaladı, kendisi boyadı falan filan diye anlatıyor. Yani bu da şey olabiliyor. Yani işte şöyle doğru dürüst bir oturma takımı alsana evine diyenler olabiliyor mesela. Bu da benim için gündelik bir faaliyet. İşte marangozhaneye gidiyorum ben işte kendim işte şey yapmaktan yeni eşyalar nesneler yapmaktan hoşlanıyorum. İşte o birçok kişiye şey olarak gözükebiliyor. Oturmamış bir düzen olarak gözükebiliyor.”

Aşağıda 1K4 toplumsal beklentilere değinmiş, bu beklentilerin zaman içinde değişime ve dönüşüme uğradığını belirtmiş ve dönemin beklentilerini karşılamayanların ayıplandıklarını dile getirmiştir.

1K3 (23)

“Ben bu konuda aslında ablaya da katılıyorum. Toplumun bize biçmiş olduğu görevler var. Gençler bu şekilde şunları yapmalı gibi. Mesela eskiden annemlerin zamanında çeyiz hazırlamak varmış. Bunu yapmadığı zaman o genç ayıplanırmış. Günümüzde çeyiz yapılırsa yahut bununla ilgili bir şey yapılırsa, zaman kaybı, neden bununla uğraşıyorsun gibi başka türlü ayıplanma var. Ben yeni bir hobi edinme amaçlı yakın zamanda yaşadım bunu. Kanaviçeye ilgi merakım oluştu. Denemek amaçlı aldım ve çevremın çoğunluğu zaman kaybediyorsun, işte senin ne işin var bununla, hemen farklı tepkilerle karşılaştım. İnsanlar alışlagelen düzenin dışına çıkıldığında farklı tepkiler vermeye başlıyorlar.”

4.4. Uzlaşım sal Dayanışmaya İlişkin Bulgular

3K2 aşağıda, yaşanan çağa ait ihtiyaçların farklılaşmasıyla beraber, bireylerin tutum ve davranışlarında değişimler olduğunu belirterek kendinden önceki kuşakların bunu anlayamayabildiğini dile getirmektedir. Bu değişimler sonucu evlilik yaşının ilerlemesi ve mesleklerin çeşitlenmesiyle meslek seçimlerinin de çeşitlenmesi gibi durumların oluşmasının, eski kuşağın tepkisine yol açabildiğini belirten 3K2, bu tepkilerin oluşmasında kültürel değişimlerin de payının olduğuna dair imada bulunmaktadır.

3K2 (37)

“Katılıyorum, şundan dolayı katılıyorum, bunu da çok yadırgamamak lazım, çünkü eskiden yani eski kuşak bir önceki kuşak ile şimdiki kuşak arasındaki ekonomik, eğitim parametreleri çok farklı, dolayısıyla denklemler de farklı, eskiden evlilik yaşı daha erkendi insanlar ekmeğini daha erken yaşlarda eline alıyordu, daha erken iş sahibi oluyorlardı. Genellikle işler zanaat üzerine ya da ticaret üzerineydi. Günümüzde ise tabiki parametreler değişti. Eğitim gerektiren vakıflı işler önem kazandı. Özel eğitim gerektiren diyeyim. Dolayısıyla hayata

atılma yaşı değışti. Çünkü günümüzün ihtiyaçlarıyla bundan işte atıyorum bi otuz yıl öncesinin ihtiyaçları farklı dolayısıyla bunu karşılayacak iş gücü farklı. Bu da yeni meslek grupları doğurdu. Eski kuşaklar bunu algılayamayabiliyor. Hatta bu yeni çıkan meslekler hakkında fikir sahibi olamayabiliyor, ya da önünün açık olduğunu göremeyebiliyor. Çünkü onlara göre işte nedir doktorluktur mühendisliktir. Bunlar işte okumuş olarak görünür. Bunun dışında işte ticaret ya da işte bir sanayide bi dükkân sahibi olmak gibi. Bu yeni mesleklerden dolayısıyla bihaberler. Bunla beraber yeni meslek gruplarına girebilmek için uzun bi eğitim almak gerektiği için işte üniversite, yüksek lisans, doktora vs. gerektirebiliyor. Bunla beraber evlilik yaşı da ilerlediği için bi önceki kuşak bunu anlamakta da biraz zorlanıyor. Haliyle evlilik yaşları ilerledi. Ve bu da evet bir önceki kuşağın tepkisine yol açabiliyor. Ya da bazı söylemlerine sebep olabiliyor. Tabi sadece şey değil ekonomik faktörler ya da eğitim faktörü değil. Bunla beraber bazı kültürel değışimler de var. İşte insanın özellikleri değışebiliyor ya da evliliğe bakış açısı değışebiliyor. Eskiden hani evlenmek olmazsa olmaz bir şeyken günümüzde çoğu genç evliliğe çok da elzem bakmayabiliyor. Bu da bir nevi kültürel değışimin sonucu.”

Aşağıda 3K4 ise bazı değer değışimlerinin yaşandığının altını çizmekte fakat kendisinin bu değışimlere karşı çocuklarına karşı anlayışla yaklaştığını belirtmiştir ve bu noktada 3K4’ün uzlaşmacı bir tutum sergilediği düşünülebilir.

3K4 (51)

“Evet hocam ben de şöyle değerlendiriyorum. Şimdi bizim burası kırsal bölge. Eskiden ben çocukken bizim şehirde Afşin’de yüz kişiden bir kişi okuyordu. Ama şimdi maşallahı var. Yüzde altmışı rahatça okuyor, bu da yaş ortalaması yükseldikçe evlilikte işte okuyayım bi atanayım bi memur olayım, işte bu şekil gittikçe yaş yirmi beş, yirmi altı, otuza kadar gidiyor. Önce en fazla lise okunuyor, okuduktan sonra askere gidiyordu, askerden geldikten sonra evleniyordu. Yani evlilik bu şekil oluyordu. Daha başkası... Yaşlılar okuma yönünden benim elinizden öper dört evladım var hepsini serbest bıraktım, hangisi yeteneğine göre hangi okula gidecekse o şekil kendisi seçti. Şu anda da hazırlık aşamasında bir kızım var. O da hangisini isterse o mesleğe göndermek istiyorum. Evlilik konusunda, şimdi şöyle anlatayım, eskiden anne baba yüzde altmış kararını verir, yüzde kırk bize kalırdı. Benim şimdi büyük kızım nişanlandı, ben de tabi anne baba olarakdan aile olarakdan araştırma yaptım evet o da kendi mesleğinde öğretmenle beraber nişanlandılar inşallah yaza doğruda düğünümüz olacak herhangi bir baskı falan yok bizde.”

3K3 aşağıda, gerçekleşen değer ve tutum değışimlerinde ailesi ve çevresiyle uzlaş sağladıklarını belirtmiş ama genel olarak toplumumuzda farklı kuşakların, değışen değer ve tutumlara karşı uzlaş içinde olmadığını dile getirmiştir. Yaşlıların dünyanın değıştiğini

kabul etmesi gerektiğini ima etmiş ve yaşlıların gençlere müdahalede bulunmak yerine tavsiyelerde bulunup yaşam tecrübelerini aktarması gerektiğini belirtmiştir.

3K3 (22)

“Aslında ben aile olarak çevrem olarak çok yaşlıların müdahalesi olduğunu düşünmüyorum gençlere. Ama toplumda evet böyle bi şey var sanki hani arkadaşlarımdan duyduğum zaman zorla babaları ya da dedeleri zorla bi mesleğe yöneltmiş olabiliyorlar. Aynı zamanda mesleğini aldıktan sonra kişiler çevresinden sürekli ne zaman evlenicen sorusuna maruz kalıyorlar. Bu da onları bi çeşit mahalle baskısına sürekliyor. Ve erken bir seçim yapmak zorunda kalabiliyorlar. Yanlış ya da doğru. Aynı zamanda şu var yaşlılar veya işte büyüklerimiz hani 3K2 beyinde dediği gibi o zamanın ekonomik şartlarıyla eğitim şartlarıyla düşündükleri için belki de bunu yapıyorlar. Aslında bunu da iyiliğimizi düşündükleri için diye değerlendiriyorum. Ama eğer yaşlılarımıza şu farkındalığı kazandırırsak dünyanın değiştiğine dair bir fikirler aşılayabilirsek belki de buna adapte olmak zor olabilir onlar için ama bunu kavratırsak onlara ben daha iyi şeylerin sonuçların olabileceğini düşünüyorum bu konuda, müdahaleden ziyade tavsiye ve yaşam tecrübesi aktarımının önemi konusunda burda noktayı koyayım ben.”

3K1 aşağıdaki diyalogda, kendisiyle ve temsil ettiği kuşakla ilgili bir özeleştiriye bulunarak, baskıcı ve eleştirel olarak nitelendirmiştir. Bu durumun ise Türk aile kültüründeki korumacılık anlayışından kaynaklandığını belirtmiştir. Oğlu 3K2’nin, evliliğin eskiden gerekli görüldüğüne ama şimdi gençler tarafından olmazsa olmaz olarak görülmediğine dair düşüncelerine gönderme yaparak evliliğin saygı ve sevgi çerçevesinde gerekliliğine işaret ederek, oğlunun da evlenmesini istediğini ima etmiştir.

-Diyalog başlangıcı-

3K1 (74)

- “Bizim jenerasyonda son derece baskıcı ve eleştirel olduğunu düşünüyorum ben dahil. Benim kuşaktaki arkadaşlarla karşılıklı konuşmalarımızdan da öyle oluyor. Yakın çevremden de. O da şundan hep hani bi korumacılık şeyi çok fazladır bizim Türk ailesinde. Onun ayağına taş değmesin düşüncesiyle. Ama biraz aşırıya gidildiğini düşünüyorum, baskıcılığın. İş meslek seçiminde de demin oğlumun dediği gibi hep doktor olsun mühendis olsun, daha bir hani şey bakımından ekonomik getirisi daha fazla şeyler olarak düşünülüyor. Çünkü bizim zamanımızda bu kadar çok meslek yoktu. Ben de oğluma çok baskı yaptım baban gibi mühendis ol şeklinde.”

3K2 (37)

- “(Gülerek) Yapmadın ya.”

3K1 (74)

- “Şöyle oldu, yaptım, hep de için için çok istiyordum. Yapacağım şeyler var yapamayacağım var. Fakat oğlum bir gün bana dedi ki, oğlum makine mühendisi olsun hep istedim çok güzel de kitaplar getirmişti babası yurtdışından İngilizce kitaplar saklıyordum, dedi ki anne ben babam değilim deyince dank etti kafama doğru herkes kendi yolunu seçiyor başta. Ama şimdi seçtiği branşta ne olursa olsun branşı ama zaten fizik liseden de fiziği çok seven bir çocuktuk okulunda hep destek olmaya çalıştığımı zannediyordum. Hem sosyal yönüyle hem eğitim yönüyle mümkün olduğunca elimden gelen desteği verdiğimi zannediyordum. Evlilik konusunda da yine vakti dolduğunu düşünüyorum. Yine aynı sebeplerden çocuğum hani bizim zamanımızda bir şey vardı hani gelinliğiyle çıkan kefenle girer şeklinde işte tek geri dönmesinler, mutlu olsunlar, ama bunun da karşılıklı bir sevgiye saygıya dayalı bir birliktelik olması gerekiyor. Ben çok toleranslıyım o konuda ama hani gerçek maskesiz bir yüzle birbirlerine yaklaşılmalı ve dolayısıyla onun sonunda evliliğin bir zarar görmeyeceğini düşünenlerdenim. Çünkü ben de öyle bir evlilik yaptım. Ta yetmiş iki yılında olmasına rağmen şimdi gençler için çok uzun elli yıla yakın bir zaman. Maskesiz gerçek yüzümüzle birbirimize yaklaştığımızda bir sorun olmadı. Aynı şeyi çocuklarım ve çevremdeki insanlar içinde olmasını istiyorum.”

-Diyalog sonu-

4.4.1. Eleştiri

Aşağıda diyalogda 3K4, bazı gençlerin, büyükşehirilere gittiğinde çok hızlı bir değişim geçirdiğini belirterek, memleketlerine döndüklerinde yaşlılar tarafından örf ve adetleri unutmakla eleştirildiğini dile getirmiş, bu eleştirilerin gençleri kötülüklerden korumak amacıyla yapıldığını vurgulamış ve bunun büyüklerin görevi olduğunu belirtmiştir. Oğlu 3K3’ün ise babasının bu düşünceleri ile uzlaşa içinde olduğu görülmekte ve babasının bu düşüncelerinin ardındaki sebebin büyükşehirilere giden gençlerin hızlı bir değişime uğramasının bazen tehlikeli boyutlara ulaşarak intiharlarla sonuçlanmasına dair yaşadığı bölgede örneklerin bulunması olduğunu belirtmiştir.

-Diyalog başlangıcı-

3K4 (51)

- “Hocam gençler eleştirme konusunda şimdi evinde kalırken terbiyesi aynı devam etsin, kılık kıyafeti aynı olsun. Ama bazı gençleri görüyoruz maalesef büyük şehirilere gittiği zaman bir yıl sonra geldiğinde burdaki yaşlılarımız abes olarak

karşılıyor ondan dolayı değişse bile yavaş yavaş değişmesinde fayda var. Bazı gençlerimiz maalesef buradaki örf ve adetlerini unutup bazı yerlerde kendi örf ve adetlerini unuttuğunda buraya geldiğinde yaşlılarımız tarafından eleştiride bulunabiliyorlar. Haklı olaraktan onu dışlayıcı şekilde değilde korumak için başına bir iş gelebilir mi acaba diyerekten. Nasihat verebiliyor. İşte bu şekil bu şekil yaparsan daha güzel olsun diyebiliyor. Bu da haklı yere büyüklerimiz hep gençlerimizi koruma amaçlı söylüyorlar. Yoksa sinemaya gitmiş tiyatroya gitmiş herhangi bir sakıncası yok. Dedğim gibi tehlikeli ortamlar olduğu için gençler tabi evlat kolay büyümüyor, kolay yetişmiyor. Yaşlılarımızda gözü gibi bakması için bazı yanlışlıkları uyarıyor. O da haklı olaraktan büyüklerin görevi.”

3K3 (22)

- “Ben devam edeyim, bizim çevremizde böyle şeyler çok yaşandı, intiharlar falan oldu. Onun da etkisi vardır babamın sözlerinin arkasında. Çünkü cidden hani kırsal kesimden kente giden gençlerimizde bazı değişimler yaşanabiliyor bu da aşırı boyutlara ulaştığı zaman tehlikeli olabiliyor.”

-Diyalog sonu-

Yaşlıların, gençleri pes etmekle de eleştirdiğine dikkat çeken 3K3, çoğunlukla zorluk çekmeden yetişmiş veya gelişmiş yerlerde yetişmiş olan gençlerin dirayetli olmadığını, kolaycı olduğunu ve bu sebeple de ebeveynleriyle bu konuda çatıştığını belirtmektedir.

3K3 (22)

“Şöyle devam ettireyim Moderatör Bey, ben sorunuzu, yaşlılar tarafından en çok eleştirilen konulardan birisi gençlerin pes etmesi çok çabuk pes etmesi zora gelememesi, yani sanki zorluk yaşamamış gibi nası diyim, bu aslında Türkiye geneli öğrenci arkadaşlarıma baktığım zaman bölgeden bölgeye de farklılık gösteriyor. Bazı arkadaşlarım teknolojik gelişmelerin daha çok içinde doğmuş. Derler ya kültürel sermaye, sosyal sermaye aileden gelen bir şey var. Hani teknolojik gelişmeler hayatı kolaylaştırdığı için tam da bu teknolojik gelişmeler en başından bu yana bunun etkisi altında olan gençler daha kolaycı oluyor gibi sanki bana öyle geliyor bu noktada yaşlıların eleştirilerine maruz kalıyor olabilirler. Ama dediğim gibi bu Türkiye geneli çok farklılık gösteriyor sanki. Mesela daha az gelişmiş kentlerde yetişmiş gençlerin çok idealist, mücadeleci ruhları oluyor. Bölümdeki arkadaşlarımda da böyle. Ama işte dediğim gibi pek zorluk yaşamamış kişilerin biraz daha erken pes etme, kolayca kaçma etkileri davranışları oluyor diyebilirim. Yaşlıların da eleştirileri oluyor bu konuda.”

X kuşağının bir üyesi olan 4K3 ise aşağıda kız erkek ilişkileri, teknoloji kullanımı, para kazanma yolları gibi konularda yaşlıların gençleri eleştirdiğini belirtmektedir.

4K3 (46)

“Davranışlarda, daha çok teknolojiye yöneldiği için ilgi alanları farklı oldukları için arkadaşlıkları olabilir, kız erkek arkadaşları olabilir. Bu konularda eleştiriyor sanki en çok yaşlılar. Hani mesela bir telefonu düşünün çok vakit geçiriyorlar ya gençler telefonda. Hani boşuna vakit gibi yaşlılarımız için. Ama mesela bilgisayar başından para kazanan insanlar da var. Onlara bunu anlatmak zor oluyor. Örneğin evden çalışmak bile tuhaflarına gidiyor. Evden iş mi olur gibi.”

1K3 ise genel olarak gençlerin hangi konularda eleştirildiğini aşağıda belirtmiştir.

1K3 (23)

“Bireysellik, saygısızlık, vurdumduymazlık, bencillik bunların hepsi üstümüze sürekli suç olarak atılıyor.”

Gençlerin yaşlılar tarafından en çok davranışları hakkında eleştirildiğini söyleyen 4K2 ise aşağıda, bu davranışları otobüste yer vermeme, telefon bağımlılığı olarak örneklemektedir.

4K2 (23)

“Şunu söyleyebilirim asıl davranış konusunda da etkileniyor. Davranışlarından dolayı eleştiriliyor gençler, otobüste yer verme bile olsun hani sürekli öyle ben yaşlıyım bana yer ver tarzında. Mesela bir bayram olduğunda ah eski bayramlar olsaydı diye sürekli bir söylem oluyor. Çevredeki gençlere bakıyor herkesin elinde bir cep telefonu, bir bayrama gidildiğinde beş dakikadan sonra bir sessizlik oluyor. Herkesin elinde cep telefonu yani demek istediğim o.”

4.4.2. Teknoloji ve İnsan İlişkileri

Teknoloji denildiğinde katılımcıların aklına ilk olarak akıllı telefonların geldiği görülmektedir. Bu sebeple bu çalışmada katılımcılar, özel olarak farklı bir teknolojik gelişmenin altına çizmedikçe, kullanılan “teknoloji” kelimesinden internet erişimi olan akıllı telefonların ve bilgisayarların kastedildiği söylenebilir. Diğer alanlardaki teknolojik gelişme ve aletlerin ilk olarak katılımcıların aklına gelmemesi, internet erişimi olan akıllı telefonların ve bilgisayarların, insanların hayatlarında ne derece yer tuttuğuna dair fikir verebilir. Katılımcıların çoğu, teknolojinin (internet erişimi olan akıllı telefonlar ve bilgisayarlar) gelişimiyle beraber insan ilişkilerinin zayıfladığını düşünmektedir. Y kuşağı üyesi birkaç istisna katılımcı ise bu gelişimin insan ilişkilerine olumlu katkı yaptığını belirterek farklı bir bakış açısı sunmaktadır. 2K3 teknolojinin gelişmesiyle beraber mesafelerin aradan kalktığına ve insanların daha çok insanla iletişim kurabildiğine dikkat

çekmektedir. 3K2 ise insan ilişkilerinin teknolojinin gelişmesiyle beraber değiştiğini ama bu değişimin olumsuz olarak nitelendirilmesine kuşku ile yaklaştığını, aksine insanların düşüncelerini daha rahat ifade edebildiği platformlar bulabilmesinin olumlu olarak görülebileceğini belirtmektedir. 1K2 de teknolojinin iletişim kurmak konusunda insan yaşamına alternatifler sunduğunu belirtmekte, iletişim konusunda aradaki mesafeyi kaldırarak olumlu yönüne vurgu yapmakta ve Covid-19 pandemi süreci ile örneklendirmektedir. Teknolojinin insanlar arası iletişimi kuvvetlendirdiğine vurgu yapan katılımcıların hepsinin Y kuşağının üyelerinden oluşması ise dikkat çekmektedir.

2K3 (21)

“Tabi akıllı telefonlar, insan ilişkilerine gelecek olursak çoğu insan, insan ilişkilerinin bozulduğunu düşünüyor ama bence insan ilişkileri daha çok geliyor, daha çok insanlara ulaşıyorsun, daha çok yeni insanla tanışıyorsun, dünyanın bir ucundaki biriyle görüntülü konuşuyorsun. Bence teknoloji tamamen insan ilişkilerine faydalı bir şey. Tabi bazen aksi durumlarda olabiliyor ama ben genel olarak baktığımda insan ilişkilerini geliştirdiğini düşünüyorum.”

3K2 (37)

“Teknolojik alet denince benim de aklıma cep telefonu geliyor. Teknoloji tabi insanların iletişimini değiştirdi. Bu kaçınılmaz bir gerçek. Fakat bu ne kadar olumlu ne kadar olumsuz ne kadar kınanacak bir durum tartışılabilir. Hani telefonda konuşmak neden yüz yüze konuşmaktan daha küçümsenebiliyor bu tartışılabilir. Bunun dışında bence olumlu yönleri de var. Özellikle bu sosyal iletişim ağları. Burda gençlerimiz daha baskılardan uzak olarak görüşlerini düşüncelerini daha rahat bir şekilde ifade edebiliyorlar. Bunu olumlu bir gelişme olarak görüyorum ben. Bunun dışında yüz yüze görüşme oldukça azaldı. Ama bu ne kadar olumsuz bir durum olabilir bu tartışılır.”

1K2 (38)

“Ben çok katılmıyorum bu duruma. Yani iletişim kurmak için farklı yöntemler sunulduğunu düşünüyorum. Özellikle pandemi döneminde fiziksel olarak bir araya gelemediğimiz için bunu bir şekilde, bu yoksunluğu gideren bir şey haline geldi. Yani işte uzaktaki yakınlarımızla iletişim kurmak için bir vesile haline geldi. Yani tabiki işte bunun da dengelenmesi gerekiyor. Telefon sadece işte uzaktakilerle iletişim kurdurmuyor. Aynı zamanda bir sürü farklı yerden enformasyona da sizi maruz bırakıyor. Bunlar arasında işte kendi yolunu bulmak, konsantre olmak, başka bir şeyler üretmek çok zorlaşıyor aslında ama iletişim anlamında çok da negatif etkisi olduğunu düşünmüyorum ben.”

Aşağıda 2K4 ise teknoloji denilince aklına ilk olarak telefonun ondan sonra ise çamaşır makinasının geldiğini belirtmektedir. Ev hanımı olan 2K4’ün aklına telefonda sonra

Çamaşır makinasının gelmesi ve çamaşır makinasını özellikle bayanlar için rahatlık olarak nitelendirmesi, ev hanımlığı rolünün teknolojiyle ilgili algıyı nasıl őkillendirdięini göstermektedir.

2K4 (47)

“Teknoloji deyince aklıma genelde telefon tabiki, teknoloji ilk çıktığı zaman tabiki çok şaşırdık, düşün o teknolojiyle başka bi ülkeden biriyle grşyörsün, teknoloji çıktıkça biz daha çok şaşıırıyoruz. Ondan sonra çamaşır makinası aklıma geliyor. Millet daha rahatlığa kavuştu. Ne kadar iş olursa tabiki millet daha fazla rahatladı. Tabiki biz bayanlar daha çok rahatladık, memnunuz yani.”

Bebek patlaması kuşağının bir temsilcisi olan 2K1 ise aşağıda karşılıklı ilişkilerin, akıllı telefonlar ile sanallaştığını, samimiyetini ve sıcaklığını yitirdiğini savunmaktadır. Ayrıca teknoloji kullanımı konusunda gençler kadar bu konuda merakı olan yaşlıların da iyi olduğunu belirtmektedir.

2K1 (62)

“Valla teknoloji insanların hayatlarını kolaylaştırmak için üretilen şeyler, akıllı telefonlar, akıllı evler, bilgisayarlar, akıllı lambalar, akıllı robotlar yani bu süpürge olabilir, süpürgeler, akıllı fırınlar artık öyle teknolojik şeyler var ki, bluetooth ile bağlanıp evinizdeki fırını yakıp eve geldiğinizde yemeğin pişmiş olduğunu görebiliyorsunuz, teknoloji güzel ama doğru kullanıldığında güzel, tabi ben biraz teknoloji kullanımında biraz sanallaştığını düşünüyorum insanların, şimdi karşılıklı ilişkilerde telefonla olanın biraz daha soğuk olduğunu düşünüyorum yani karşılıklı insanların konuşmaları biraz daha sıcak geliyor bana, vücut dilini beden dilini daha iyi ifade edebildiğini düşünüyorum ama telefonla ya da teknolojik aletlerle yapılan görüşmelerin çok sıcak olacağını düşünmüyorum, günümüzde oyun denilen bir şey başladı, internet oyunları şimdiki gençler, çocuklar dahil oyun müptelası oldu, bu kötü m kötü değil, mutlaka zeka anlamında artı şeyleri vardır bunların, ben teknolojinin doğru kullanıldığında çok faydalı olabileceğini düşünenlerdenim, gençler de bu konuda çok iyi, ama yaşlıları da şey yapmayın, meraklı yaşlılar da bu konuda çok iyi.”

Teknoloji geliştikçe insan ilişkilerinin zayıfladığına dair ortaya ıkmiş diğer görüşler aşağıdaki gibidir.

3K1 (74)

“ocuklarımla da öyle saatlerce telefonla uzakta olmalarından dolayı görüntülü ve çok belli zamanlarda o da birbirimize haber vererekten. O da torunlarımızın gnl olsun hem birbirimizle bir hasretlik giderme bakımından. Onun dışında kullanmayı zaman kaybı olarak görüyorum. Gençlerde de bu kadar çok kullanımı

ruhi tatminsizliktendir diye görüyorum. Karşılıklı diyalog yapsalar daha çok doyum içinde olacaklar. Ben iletişim teknolojilerinin sadece ulaşmak için olması taraftarıyım.”

1K3 (23)

“Bence bireyselleşiyoruz. İletişim kurmakta zorlanmaya başlıyoruz. Yan yana otururken konuşmak yerine, bir doğum günü mesajı bile sosyal medyadan atılır hale geldi. Çok fazla duygularımız kopuk yaşadığımızı düşünüyorum.”

-Diyalog başlangıcı-

4K1 (62)

- “Bir başkası ancak bana anlatırsa teknolojiyi yapabiliyorum. Bazı zorlukları var bilmediğim kullanamadığım için. Ama yeni gençlerimiz bu konuda çok yetenekli ama karşı karşıya oturduğumuzda da iletişim olmuyor işte.”

4K3 (46)

- “Sohbet etmiyoruz ya, herkesin başı önünde herkesin elinde telefon yani artık gençler de bizi uyarıyor biliyor musunuz, oğullarım. Sizi bir şey kafalar. Ne diyordun annem? (Gülüyor)”

4K2 (23)

- “Monitör.”

4K3 (46)

- “Monitör kafalar. Bizde de var aslında sırf gençlerde değil yani. Ama gençler daha çok vakit geçiriyorlar tabi. İş hayatına başlamamış daha az sorumluluğu olan gençlerimiz için.”

4K1 (62)

- “İletişim bozukluğu var, iletişim bozukluğu.”

4K2 (23)

- “Evet aslında demek istediğim o.”

-Diyalog sonu-

3K4 (51)

“Evet hocam, aynı şekilde telefon, bilgisayar ve televizyon. Biz bir misafirlğe gittiğimiz zaman televizyonu kapattırırız güzel sohbet yapar geliriz. Gerçekten de televizyonun telefonun bilgisayarın olduğu yerde kesinlikle güzel bir sohbette olmaz. Ben oğluma söylemiştim. Bizim Atatürk Parkı var orda dört kişi oturmuşlar. Ellerinde dört tane telefon ben de zabıta olduğum için geziyorum.

Dedim ki gençler sohbetinize de doyum olmuyor. Dediler ki dur abi ya sohbeti bozdun dediler. Karşı tarafındaki arkadaşla burdaki arkadaşı mesajla konuşuyor. Yani o kadar görgüsüzlük yani bunlar. Yani böyle de bir maalesef sorununuz var.”

Aşağıda 3K1 de telefon kullanımının insan ilişkilerini zayıflattığını belirtmiş ve yalnız yaşayan yaşlıların telefon kullanımı konusunda daha bağımlı olduğuna dikkat çekmiştir.

3K1 (74)

“Telefonun kullanılması bence yanlış kullanılıyor bana göre gençlerde. Akıllı telefonların. Hem değişik böyle zararlı bilgisayarda aynı şekilde, zararlı yayınların, çocuk oyunlarının çok zararları oluyor. Çalışan anne babaların çocukları çok mağdur oluyor bu konuda. Aile içinde de evlatla anne baba ilişkilerinde de bütün ilişkilerde göz göze olmalı iletişimler. Ben çocuklarım küçükken yalan söylediklerini doğru söylediklerini yüz mimiklerinden anlardım. E şimdi telefonla imkansızlaşıyor. Sadece benim için değil her yaş grubu için aynı şekilde kandırıyor bir şekilde. Kendini kandırıyor o ayrı konu. Göz göze karşılıklı konuşmakla edinilen iletişimle bu bilgisayarlarla telefonlarla aynı olmuyor bence. Samimiyet kalkıyor ortadan. Bir de birbirine karşı ilgi de azalıyor. Herkes telefonuyla meşgulken diğeriyle ilgilenmiyor. Onun duygularını ve davranışlarını da inceleyemiyor. Tramvayda giderken karşılıklı oturmuşlar telefondan konuşuyorlar. Onun yerine yüz yüze bir konuşun, inicez mi inicez mi. Bence sevgiye de engel oluyor. Yani samimiyeti yok ediyor bence. Telefonları kullanma olarak da bizim yaş grubu için söylüyorum, yalnız olan yaşlılar daha bağımlı oluyor.

Aşağıdaki diyalogda ise 3K1 dijitalleşen teknolojik ürünlerden hoşnut olmadığını, çevirmeli telefon örneğinde olduğu gibi mekanik ürünlerin özlemini duyduğunu ve özel gün kutlamalarının, mesaj gibi dijitalleşmenin getirdiği iletişim araçlarıyla basitleştiğini ve heyecansızlaştığını belirtmiştir. 3K4 ise 3K1’in bu düşüncesini desteklemektedir.

-Diyalog başlangıcı-

3K1 (74)

- “Bu çevirmeli telefonlar vardı eskiden siz bilmezsiniz de görmüşünüzdür. Bu çevirmeli telefonların çevirme sesi o kadar hoşuma gider ki benim. Böyle bir arıyorum numara numara il koduyla o sesi çok özliyorum. Ben eski teknolojiye dönülmesinden yanayım. Çünkü insanların birbiriyle bağı kalmıyor. Bir yılbaşı düzenlemeleri, bir yaş günü sohbetleri, küçük büyük, özel anneler günü babalar günü bir mesajla bunlar anılacak şeyler değil bence. Bir araya gelmek. O yılbaşında tombalalar onların da bir heyecanı vardı. Şimdi bence hiçbir yılbaşının hiçbir arada olmanın heyecanı kalmadı bu şekilde.”

Moderatör

- “Siz geçmişe yönelik bir teknolojik dönüş olması taraftarısınız sanırım.”

3K1 (74)

- “Evet, evet, yani o daha bence bir ruhi tatmin yapar. Babamın gelişini bilirdim ki ben Yurttan Sesler radyoda çaldığı zaman babamın geleceğini bilirdim. Babam o saatlerde gelirdi. Eşimi kaybettiğimde o zamanlar cep telefonu yoktu. İş yerinden arardı. Bir ihtiyacın var mı diye. Ve geleceği saati çocuklarımla beraber pencerede beklerdik. Bu gelecek için şu an bir şey düşünemedim gençler konuşursa belki aklıma bir şey gelir. Ben geçmişini özleyorum.”

3K4 (51)

- “3K1 hanım gibi düşünüyorum ben de ne kadar teknoloji ilerlerse bilmiyorum yani huzurumuz mu kaçıyor diyelim.”

-*Diyalog sonu-*

-*Diyalog başlangıcı-*

1K1 (70)

- “Benim aklıma ilk cep telefonları geliyor, arkasından işte bilgisayarlar evdeki internet, televizyon, güncel kullandığımız şeyler. Cep telefonlarını çok sağlıklı kullandığımızı söyleyemem. Çünkü artık hepimiz, bir ortama gelsek bile, herkesin elinde bir telefon, sadece telefonla ilgileniyor, diyaloglarımız azaldı diye düşünüyorum.”

1K4 (48)

- “Bende katılıyorum. Diyaloglar azaldı. Yani teknolojik olarak en çok telefon, bilgisayar hayatımıza girdi yani.”

-*Diyalog sonu-*

Aşağıda ise katılımcıların hayallerindeki teknolojik gelişmeler ile ilgili görüşleri yer almaktadır. Y kuşağının temsilcilerinden 2K2, 1K3, 2K3 ve 3K2 ışınlamanın gerçekleşmesini istediklerini bu sayede zamandan tasarruf edip yolda boşa vakit geçirmeyeceklerini belirtmişlerdir. 2K1 ise uçan otomobilleri hayal ettiğini belirtmiş ve hayal gücünün sınırlarına imada bulunarak, ışınlanmayı hayal eden kızı 2K2 ile arasındaki kuşaklar arası farklılığa işaret etmiştir.

-Diyalog başlangıcı-

2K1 (62)

- “Ben olabileceğini düşünüyorum, mesela küçük bir pille uçabilen otomobil hayal ediyorum ve bunun olabileceğini düşünüyorum, şu an ortaya çıkan birçok teknolojik gelişmenin bundan otuz sene önce olabileceğini düşünmemiştim. Mesela akıllı telefonların olabileceği hiç aklıma gelmemişti ama oldu.”

1K3 (23)

- “Benim de ilk aklıma ışınlanma gelmiştir. Zaman çok kaybediyoruz yolda. Özellikle sevdiklerimiz uzakta olduğu için gidip gelme konusunda çok daha hızlı olmak isterim açıkçası.”

2K2 (29)

- “İşinlanma bulunsun istiyorum artık, çünkü bazen zaman yetmiyor gerçekten, İstanbul’da yaşadığım için işten eve gelmem bir saati geçiyor, ışınlanma bulunsa da hemen ışınlansam eve, aynı şekilde dünyanın başka bir yerine, hadi gidelim dediğinde gidiceksin mesela, ışınlanma bulunsa mutlu olurum.”

2K1 (62)

- “Kuşak farkı ortaya çıktı mesela, ben uçan arabadan bahsettim o ışınlanmadan. İşte kuşaklar arası farklılık.”

2K3 (21)

- “Aslında ben de ışınlanma diyecektim, çünkü en önemli şey zaman ve zamanı kurtarmanın da en iyi yollarından biri.”

-Diyalog sonu-

Aşağıdaki diyalogda Bebek Patlaması kuşağının üyesi 3K1, oğlu 3K2’nin hayalini kurduğu ışınlanmaya gönderme yaparak, yolda geçen zamanın, doğal güzelliklerle beraber, kendine ait güzelliklerinin ve hissiyatının olduğunu ifade etmiş ve ışınlanmaya dair hayale soğuk baktığını belli etmiştir. 3K2 ise mesai saati bitiminde trafikte geçen zamanın vakit kaybı olduğunu belirterek, ışınlanmayı neden hayal ettiğine dair örneklemede bulunmuştur.

-Diyalog başlangıcı-

3K2 (37)

- “Her ne kadar fiziksel olarak mümkün olmadığını bilsem de ışınlanma olabilirdi. Kimi zaman yolda yolculuk çok kıymetli olmasına rağmen kimi zaman varılacak

yere göre zaman kaybı olabiliyor. Ya da işte bazı maddi problemlerden dolayı. Fiziken mümkün değil ama ışınlama olsun isteyebilirdim.”

3K1 (74)

- “Bir de seyahati ben görerek seyahat etmeyi severim. Hep böyle yoldaki ağaçları çiçekleri incelerdik. Hatta beğendiğimiz ağaçların altında durur fotoğraf çektirirdik. Çevreyi doğayı incelerdik. Bir de mesela gece yolculuğu yaparken lambası yanan yanmayan evlere de bakardım. O evlerde hüznü mü var neşe mi var mutluluk mu var ağıt mı var her ev bir dünya diye böyle düşünür düşünür hep böyle insanlara zaman ayırırdım. Koyun sürülerini görmek, çobanı görmek bunlar bana hep bir haz ve mutluluk verirdi. Şimdi ışınlama ne bileyim (Gülüyor).”

3K2 (37)

- “Anneme katılıyorum bu konuda evet bazı yolculuklar keyiflidir, öğreticidir ama mesela mesai çıkışı o trafikte okuldan işyerinden eve gelmek için trafikte harcadığın vakit tamamen vakit kaybı, hiç de romantik değil.”

-Diyalog sonu-

4.4.3. Dış Görünüş

Aşağıdaki diyalogda dış görünüşü ile ilgili yakın çevresi dışında samimi olmadığı insanların eleştiride bulunmasından hoşlanmayan 3K3'e bu tür durumlar ile ilgili yol arkadaşı 3K1 kendi gençliğindeki tecrübelerinden faydalanarak öneride bulunmuştur.

-Diyalog başlangıcı-

3K3 (22)

- “Ben devam edeyim. Tabiki samimi olan insanların eleştirisi saçını böyle yapmasan daha iyi tırnağını kessen sakalını kessen daha iyi olur sözleri tabiki asla beni üzmez. Aynı zamanda konuşmamla ilgili olur ya da üzerimdeki parfüm kokusuyla ilgili olur bunu samimi insanlar yaptığı zaman sıkıntı yok ama topluma çıktığım zaman mesela fiziksel görünümümle ilgili kıyafetimle ilgili konularda tabiki eleştiri almak samimi olmadığım kişilerden açıkçası beni üzer. Yani ne haddine diyebilirim bazı noktalarda hatta. Tabiki eleştirinin dozu şiddeti bunlar çok önemli mevzular genel olarak dediğim gibi samimi olduklarım dışında eleştirilmek bana pek iyi gelmiyor özellikle giyim kuşam saç baş konularında diyeyim.”

3K1 (74)

- “Şöyle yapmak lazım onları memnun etmemek lazım üzülmek, üzülmek karşındakini mutlu ediyorsun. En iyisi yok saymak. Bazen hiç konuşmadan cevap vermek çok güzel bir cevap oluyor. Bizim gençliğimizde de hatta şimdi bile insanların egosundan kıskançlığından kaynaklanan bazı şeyler oluyor. Bi tek

samimiyetine güvendiğin kişilerle diyaloga geçiceksin ve neyi doğru buluyorsan onu yapıcaksın.”

-Diyalog sonu-

Aşağıda 3K1, giyim ve kuşam konusunda, kişinin dikkatleri üzerine çekmeyecek şekilde ve bulunduğu yaşı da dikkate alarak seçimlerini şekillendirmesi gerektiğini ifade etmiştir. 3K1’in sözlerine bakılarak, dış görünüş ile ilgili seçimlerde, çevrenin değer yargılarının dikkate alınmasını doğru bulduğu söylenebilir. Oğlu 3K2 ise bu noktada annesine katılmadığını, çevre odaklı yaşamayı doğru bulmadığını, insanın rahat olanı ve kendine neyi yakıştırıyorsa onu seçmesini doğru bir davranış olarak gördüğünü belirtmiştir.

-Diyalog başlangıcı-

3K1 (74)

- “Şimdi şöyle giyim kuşam denince bayanlar bu konuda biraz daha aktif oluyorlar. Çevreyi düşünmek lazım bi de yakışanı düşünmek lazım insana ne yakışırsa moda odur. Bi de marjinalliğe hiçbir şekilde kaçmamak gerekiyor. Hem bir çağdaş medeni insan olarak böyle dikkatleri yargıları üzerine ekmiyecek kıyafetler hem öğrenciler için hem büyükler için. Yaş da çok önemli tabi. İnsan yaşına çevresine ekonomik durumuna çok pahalı şey çok güzel demek değildir. Bunları gözetmesi gerekir diye düşünüyorum.”

3K2 (37)

- “Ben bu konuda anneme çok katılmıyorum. Bence kıyafet seçiminde çevrenin çok etkisi olmamalı. Ben bugüne kadar kıyafetleri için kimseyi yargılamadım. Bu kendi seçimidir tamamen, çok fazla çevre odaklı yaşamak çok doğru değil. Kıyafet seçiminde bence en önemli nokta rahat olması. Ben kıyafet alırken ona bakarım. Yakışıp yakışmaması da çok göreceli kavram. Kendine yakıştırmış ki onu giymiş. Yani insan mutlu olcağı şeyleri yapmalı. Kıyafet seçiminde de böyle mutluyorsa rahatsa ne giyerse giysin banane.”

-Diyalog sonu-

Aşağıdaki diyalogda 2K2, yaşla beraber kıyafet seçiminde değişim olduğunu ve yaşa uygun kıyafet giyilmesi ile ilgili toplumsal bir yargının olduğunu ima etmekte ve yine de bazı yaşlıların bu yargılara aldırış etmeden istediğini giyebildiğini eklemektedir. Babası 2K1 ise bazı renkleri absürt bulduğunu ve absürt olarak değerlendirdiği renkteki kıyafetleri giymeyeceğini belirtmekte, 2K2 ise babasının absürt renkler ifadesine karşılık, bunun

değişken olduğunu ifade ederek, biri için absürt sayılabilecek bir rengin, bir başkası için sıradan görülebileceğine vurgu yapmıştır. Ayrıca Y kuşağının üyeleri olarak 2K2 ve 2K3'ün, alışılmış olanın dışındaki dış görünümlere, kendilerinden büyük olan kuşakların daha fazla tepkiyle yaklaştığına yönelik ifadelerine bakılarak, yaş ilerledikçe yavaşlayan sosyalizasyon oranının, kuşaklar arasındaki farklılığı büyütürken çatışmaya dönüşme olasılığını arttırdığı düşünülebilir. Zira 2K3, 70 yaşında olan babasına garip gelen bir şeyin, 47 yaşındaki annesine normal geldiğini, kendisine ise çok normal geldiğini belirterek, sosyalizasyon oranının değişiminin kuşak çalışmalarındaki önemini desteklemektedir.

-Diyalog başlangıcı-

2K2 (29)

- “Ben düşünüyorum. Çünkü mesela şey yargıları var, atıyorum ben elli yaşına geldim ne bileyim kırmızı giymem ya da giyilmez artık bu yaştan sonra gibi, düşünceler olabiliyor ve bu yüzden de daha böyle farklı şeylere yönelebiliyor insanlar. Ama tam tersi insanlar da var hani benim canım bunu giymek istiyor ve bunu giyiyorum. Yaşımın bir önemi yok diyenler de var. Yani iki şeyi de gördüm. Ama değiştiğini de düşünüyorum. Belki herkes için değil ama değişen insanlar var.”

2K1 (62)

- “Ya kalkıp ta pembe gömlek giyerim ama pembe mont giymem şahsen. (Gülüyor) Absürt renk kullanmam ama.”

2K2 (29)

- “O değişkendir bazen ama tercih ile alakalı.”

2K1 (62)

- “Ama ben hani bunu renklendirmeyi de severim bir dönem kahverengi vardı, bir dönem lacivert giyindim. Bir dönem ne bileyim gri şeyim vardı yani dönemsel dönemsel ama şimdi valla kırmızı montum da var mavisi de var sarısı da var hepsini giyiyoruz yani sorun yok. Önemli olan yakıştırmam.”

2K4 (47)

- “Doğru giyim tarzı değişiyor, yaş ilerledikçe giyim tarzı da değişiyor. Nasıl bir insan yakıştırıyorsa kendine, bence öyle.”

2K2 (29)

- “Dış görünüş mesela. Bir erkek birey saçını maviye boyadıysa örneğin benim annem babam onlar da söylüyor yani, saça bak gibi, o kişi öyle mutlu oluyorsa öyle yapıyor ve davranıyor, onun serbestliği var şu an bu ülkede ve kendini bu şekilde mutlu hissediyor. Piercing takmak istiyorsa takıyor yani.”

2K1 (62)

- “Şimdi bunlar gerçekte olan şeyler doğru söylüyor. Şimdi bugün turkuaz saçlı bir bayan geçti, balkonda oturuyorduk. Garipsedim ben şimdi. Turkuaz saç. Siyah, kahverengi işte ne bileyim biraz açık kahverengi yani bu da bölgesel şeyden bizim şimdiye kadar rastlamadığım şey. Tabi ona da saygı duyarım. Sarıya da boyasa maviye de yeşile de boyatanlar da var. Yani öyle mutlu oluyorsa yapabileceğimiz bir şey yok. Sadece kendi aramızda şöyle bir eleştirel şey yaparız. Kalkıp da kendisini yolunu çevirip, bu saç rengi nedir deme gücünü bulamam ben.”

2K2 (29)

- “Şeyle de alakalı yani, onlar büyürken beş renk saç vardı ve insanları hep öyle görüyorlardı. Ben büyürken yani burda ve hala atıyorum kırmızıya da maviye de yeşile de buna da maruz kalıyorum. Bana da bu normalleşiyor. Belki ilerde daha farklı bir trend olucak ve belki ben de onu normal görmicem, garipsiyicem, bu ne ya falan dicem, ben de eleştirecem belki, bu tamamen belki çevrede gördüğümüz şeylerle alakalı. Hani benim normalime göre mavi saç olabiliyor. Gördüğüm zaman garipsemeye biliyorum. Ama babamın dediği gibi onların zamanında, elli yol öncesi, maksimum sarışın kadın vardı ve hani sarışın saçlı olmak da ayrı bir cesaretti yani. Öyle büyüdükleri için aslında onları da anlayabiliyorum bu yargıları, düşünceleri oluşturma konusunda. Ama hani bu soruya benim cevabım en çok dış görünüş, sonra iş ve yine aynı şekilde bence onların o zamanki doğruları farklı, çünkü onların zamanında doktor ya da mühendis olmak aşırı yüksek ve kaliteli insan hani etiketini oluşturuyorlar kafalarında ama şu anda ne bileyim benim için bir dövme sanatçısı da ayrı bir yerde, doktor ayrı bir yerde çünkü zeka istiyor o kadar şeyi çalışmak altı yıl vermek, insanları iyileştiriyor olmak ama ne bileyim her insan her görüştüğüm insan bana farklı bir bakış açısı katacağı için bir tık daha esnek davranabiliyorum o konuda.”

2K1 (62)

- “Toplumsal gelenekler ve görenekler burda ön plana çıkıyor. Yetişme tarzlarımız, ahlaki düşüncelerimiz. Alışcaz, bunlara da alışcaz. Çünkü kuşaklar arası farklılıklara alışmaya başladık zaten. Bizim düne kadar kötü diyebileceğimiz şeyler bugün çok normal olmaya başladı. Alışcaz, o saçlara da alışcaz. Biz radyoyla büyüdük radyoyla da değil gaz lambasıyla büyüdük. Radyo sonradan çıktı. Televizyon ilk siyah beyaz televizyonla büyüdük. Ama şimdi gençler öyle değil ki. Gençler daha doğar doğmaz bilgisayarla doğuyor. Yani dünyaya ulaşabilme şansları daha fazla. Bizim ansiklopedilerimiz vardı. Onlarla dünyaya açılmaya çalışıyorduk. Şimdi internet dünyanın neresini isterse gidebiliyor, gezebiliyor, arkadaş edinebiliyor. Yani şartlarımız çok farklı. Bizim dönemimizde

bir tane taksi vardı, mumla bakar seyrederdik. Şimdi her yer istediğiniz marka, istediğiniz model çok lükse araçlarla dolu.”

2K3 (21)

- “Bir de şey yani mesela babam 70 yaşında, annem 47 yaşında, ben 21 yaşındayım, aslında böyle katman katman gidiyoruz. Mesela babama çok garip gelen bir şey, anneme normal geliyor, bana çok çok normal geliyor. Bazen de şey oluyor mesela, az önce 2K2 ablamın da bahsettiği gibi, ben saçımı maviye boyatıcam desem babam diyor ki ne mavisini falan öyle renk mi olur, annemde tam tersi olabilir kızım, hani aslında gitgide düzeliyor toplum, düşünceleri daha çok yerine oturuyor ve böyle şeylere daha çok açık oluyor. Ama tabi yaşadığı yer büyüdüğü yer o kadar farklı ki insanların, bazen böyle garipsebiliyorlar. Ben de 2K1 amca gibi geleneksel ve modern toplumlarda eleştirilerin çok farklı olduğunu düşünüyorum. Ama şu an bence bizim yaşadığımız toplumda çok fazla bir eleştiri olduğunu düşünmüyorum yani gençlere karşı.”

-Diyalog sonu-

Aşağıdaki diyalogda ise 1K3 kıyafet seçimi konusunda yaşa bağlı olarak bazı değişimlerin yaşandığını belirtmiş, bu değişimlerin eskiden gelenek ve göreneklerin de etkisiyle daha bariz yaşandığına dair örnek sunmuştur. Yaşlanınca giyim tarzının daha uçarılıktan uzak hale geldiğini eklemiş, sebep olarak da gençlikteki heyecanın, yerini olgunlaşmaya bıraktığını ifade etmiştir. 1K2 ise bu durumun mahalle baskısından kaynaklandığını belirtmiş ve yaşlı bireyin toplumda saygı görmek için, toplumun yaşlı bireyden beklediği giyim tarzına göre seçim yapması gerektiğini ifade etmiştir. 1K1 ise bu durumu örnekleyerek, kentlerde bu türden bir mahalle baskısının kalmadığını ama kırsalda devam ediyor olabileceğini belirtmiştir.

-Diyalog başlangıcı-

1K3 (23)

- “Bence de oluyor değişimler, ufak çaplı da olsa, ufak çaplı da olsa, eskiden daha hani net oluyormuş, yaşlılar belli şekilde giyiniyormuş, hatta köylerde bile bazı gelenek oluyormuş yaşlanınca yaşlıların taktıkları örtülerin rengi değişiyormuş, gençlerin taktıkları farklı olurmuş. Günümüzde bu kadar net ayrılımlar olmasa da günümüzde desteklenen siyasi görüşler, müzik grupları, beğenilen başka şeylerin etkisiyle giyim tarzı farklılaşıyor ama yaşlanınca biraz daha nasıl diyeyim bu uçarılıklar yavaşlatılmış oluyor.”

Moderatör

- “Peki sence neden bu uçarılıklar yaşlandıkça azalıyor?”

1K3 (23)

- “Bence onların hepsinin heyecanı var hayatta, insan bu tür şeylere heyecana kapılıyor, heyecan bitebiliyor, daha doğrusu olgunlaşma yaşanabiliyor, benim düşüncem bu şekilde.

1K2 (38)

- “Bence mahalle baskısı da var orda, veyahut işte ne biliyim bir takım sosyal ortamlar şeyleri kaldırmıyor, hala öyle giyinmeyi kaldırmıyor. Ya da işte siz biraz daha size saygı duyulmasını istiyorsanız oranın göstergelerini kullanarak giyinmeye başlıyorsunuz bence biraz da.”

1K1 (70)

- “Bizim köylerde derler ki kadına bak bu yaşa gelmiş allı güllü giyiniyor. Yani yaşına göre daha ağır usturuplu giyinmesi beklenirdi. Ama çağımızda böyle bir şey kalmadığını yine belki köylerde kırsal kesimde bu tür düşünceler hâkim olabilir diyebilirim ki oralarda da azaldı bu. Çağımızda giyim kuşamın yakıştırabiliyorsa herkes istediği şeyi giyebilir.”

-Diyalog sonu-

Aşağıda 3K1 ise, her yaşta bireylerin belli bir edep ve adap çerçevesinde kıyafet seçimini yapması gerektiğini belirtmiş, ayrıca yaşlı bireylerin dikkat çeken giyimlerinin hem yaşlıları hem de toplum tarafından hoş karşılanmadığını ve yaşlıların dikkat çekici giyimini kendisinin de tasvip etmediğini ifade etmiştir.

3K1 (74)

“Eskiden de yakışıyordu şimdi de yakışıyor. (Gülüyor) Yani şimdi edep adap kıyafetinde gençken de şimdi de her zaman dikkat etmişimdir. Yani işte anlamışınızdır. Yani yerine göre yerine göreden başka bizim Türk toplumunun belli bir edep adap görüşü var ben de bizim zamanımızda 68 kuşağı olarak mini etekler de giydik. Ama oturmasını biliyorduk. Şort giyiyorduk ama mini şort giymiyorduk. Şimdi aşırıya kaçmadan gençlerin de yapacağı şeyler var. Ben hep onu diyorum menopoza girip de çıkamayanlar, andropoza girip de çıkmayanların bir özentiyle giyimleri hoş karşılanmıyor yani kendi çevremizde de kendi yaşlılarımız arasında da hoş karşılanmıyor. Yani kendine belki yakıştığını değil de dikkat çekmek amacıyla yapılan giyimler, hiçbir zaman gençler dışında tasvip ettiğim şeyler değil.”

Aşağıda ise 3K3 ve 3K2'nin yaşlı bireylerin kıyafet seçimindeki tercihleri üzerine gerçekleştirdikleri diyalog yer almaktadır.

-Diyalog başlangıcı-

3K3 (22)

- “Bununla ilgili üç dört makale okumuştuk birinci sınıftayken. Yaşlıların seçtiği renkler bile değişiyordu. Gençken daha parlak siyah ya da renkli kıyafetler tercih edilirken yaşlanmaya doğru özellikle erkeklerde kahverengi renklerin tercih edilmeye başlandığına yönelik şeyler okumuştum makaleler. Evet değişiyor değişiyor yaşlandıkça ama daha durgunlaşıyor sanki. Belki biraz agist bir söylem olabilir benimki ama sanki araştırma sonuçları onu gösteriyordu bana ben onu çıkarmıştım.”

Moderatör

- “Peki sence neden değişiyor olabilir?”

3K3 (22)

- “3K1 hanım dedi yani biz daha koruyucu bir dönemden geçtik koruyucu ailelerimiz vardı. Sanki koruyuculuk biraz etkili oluyor ya da muhafazakarlık mı diyeyim hocam. O sanki biraz daha etkili olabilir.”

3K2 (37)

- “Benim annemden gözlemlediğim kadarıyla rahatlık ön plana çıkıyor. Daha rahat edebileceği kıyafetler ayakkabılar giyiyor. Ama renk seçiminde ben bir farklılık görmedim. Hatta şu an giydiği kazak da eskisi gibi bir kazak. Renk seçiminde bir değişiklik olmadı.”

-Diyalog sonu-

Aşağıda ise 3K3 ve 2K3 kıyafet seçiminde yaşanan yerin önemli bir faktör olduğunu belirtmiş ve buna göre davranılmasının gerekliliğini ifade etmiştir.

3K3 (22)

“Aslında benim şu anki görüşüm bu üç görüşün bir karışımı oldu. Tabi insanların giyim kuşamına çok karışılmamalı fakat hani spora giderken eşofman, tarlaya çalışmaya giderken tarlaya uygun kıyafetler seçmeye çalışırız. Bu da sanki çevreye uyum sağlama süreci gerektiriyor. Ama şu var mesela Antalya’daki giyim kuşam ya da Kahramanmaraş ya da Ağrıdaki giyim kuşama bakışın farklı olduğunu düşünüyorum. Mesela Antalya’da marjinal bir giyimin çok tepki almadığını Kahramanmaraş da orta seviyede bir tepki ya da Ağrıda çok yüksek bir seviyede bir tepki alabilir. Hatta bu toplumdan dışlanmaya kadar varabilir. Bu noktada yine ben yerleşim yerinin yani yaşam sürecine de bir etkidir yaşam yeri. Yerleşim yerinin çok önemli bir faktör olduğunu düşünüyorum giyim konusunda.”

-Diyalog başlangıcı-

2K4 (47)

- “Ben kızıma bazen karışırım, yakışıp yakışmadığını söylerim uyarırım yani kızımı. Ben de bir şey aldığım, giyindiğim zaman üstümde denerim, yakıştı mı öyle alıp giyerim, yakışmadı mı giyemem. Mesela çocuklarımda...”

2K3 (21)

- “Şöyle bi dakika(annesine), sen olaya şey bakıyorsun anne, daha farklı bi bakıştan bakıyor. Ama şöyle bişey var Moderatör abi, benim yaşadığım yerde evet birazcık giyime karışılması gerekiyor, çünkü biraz kapalı bir toplum şu an yaşadığım yer. O yüzden evet annem mesela bana bazen onu giyme ya, onu giymesen mi, bununla oraya gitmesen, daha başka bir şey giyebilirsin oluyor arada.”

-Diyalog sonu-

4.4.4. Para Harcama Alışkanlıkları

Aşağıda 2K3 kendini de örnek göstererek gençlerin para harcama konusunda savurgan olduğunu belirtmiş ve bunun gençlerin yaşlılara göre sosyalleşmeye daha fazla ihtiyaç duyduğundan kaynaklandığını ifade etmiştir. 1K2 ise, emekli olmuş ve belli bir yaşa gelmiş birinin çok fazla sosyalleşmeye ihtiyaç duymadığını ve bu nedenle harcamasının gençlere göre daha az olduğunu dile getirmiştir. 2K1 de sosyalleşmenin para harcama alışkanlıklarındaki payına değinmiş, bazı öğrencilerin arkadaş grubuna uyum sağlayabilmek için maddi gücünden daha fazla harcama yapabildiğini belirtmiştir. 2K2 ve 4K2 ise para kazanmaya başlanınca, para harcarken daha dikkatli hale geldiğini belirtmiştir.

1K2 (38)

“Bence orda ihtiyaçlarla da alakası var. Yani işte belli bir yaşa gelmiş birisi, bir emekli çok da fazla dışarda sosyalleşmeye ihtiyaç duymuyor. Dolayısıyla hani daha kısıtlı bir harcama bütçesi ile idare edebiliyor. Ama bir gencin daha farklı ihtiyaçları var. Sosyalleşmeler farklı. O yüzden daha fazla harcıyorlar.”

-Diyalog başlangıcı-

2K3 (21)

- “Yani benim yaşındaki insanlar gençler diyim çok savurganlar. Mesela ben öyleyim. Çok savurganım. Hiç böyle para hesabı yapamam. Onu aldım, tamam

işte bitti gitti. Ama yaşlılar daha çok tutumlu ve nereye harcadıklarına daha çok dikkat ediyorlar.”

2K2 (29)

- “Bence para alışkanlığı tamamen yaş artı deneyim ve tecrübeyle geliyor. Çünkü ilk başta üniversite dahil çalışmıyorsanız nasıl kazanıldığını bilmiyorsunuz. O zaman benim bakış açım çok farklıydı. Şu anda kendi paramı kazanıyorum, nasıl kazanıldığını biliyorum ve neye harcamak istediğimi de ona göre karar veriyorum. Hani bir şeyi alayım da bugün giyineyim yarın giyinmeyim şeyim hiç olmuyor. Ben bunu en uzun ya da ihtiyacım var mı diye soruyorum en basitinden kendime. Bu şekilde değişebiliyor bende.”

2K1 (62)

- “Valla bence bölgesel de olabiliyor daha çok. Bazı bölgelerde çok para harcama şeyiniz olmayabilir. Ama bazı bölgeler vardır orda çok para harcama şeyiniz olabilir ama gençler genel olarak savurgan hocam. Savurgan. Şöyle etrafınıza baktığınız zaman bir sürü kafe ile ilgili kafeteryalar açık buraların çoğu gençlerle dolu, çok yaşlı görme şansınız yok, yani tabi bunu belirleyen arz talepler ama...”

2K4 (47)

- “Gerçekten çok savurganlar gerçekten gençler, büyükler daha tutumlu oluyor, daha fazla hesaplıyorlar, mesela bir şey istedikleri zaman yemek mesela dışardan, pek fazla istemezler mesela, kendim evde yapıp öyle yediririm çocuklara, yani masraf olmasın diye...”

2K3 (21)

- “Bir de şöyle bir şey var, hani bahsettin ya gençler daha çok dışarda vakit geçiriyorlar, bir de gençler daha çok sosyalleşmek, daha çok insan tanımak istiyorlar, o yüzden daha çok göz önünde bulunmak istiyor, yani daha çok kolayımıza geliyor dışarı çıkıp arkadaşlarımızla bir şeyler yiyip içmek, daha eğlenceli geliyor.”

2K4 (47)

- “Ya rahatlıktan. Ya bazıları sorumluluk alıyor, bazıları almıyor, bazıları maddi durumları iyi, bazılarının iyi değil, istedikleri gibi yaşıyorlar işte, imkanları varsa yaşıyorlar, ama imkanları yoksa.”

2K1 (62)

- “Çevresel faktörler de var, 2K4 hanımın dediği gibi bazılarının durumu olmasa bile ordaki arkadaş gruplarına uymak gibi bir şeyleri oluyor, birçok harcamayacağı paraları oralarda harcamayabiliyor, sosyalleşme adına, maalesef yani bu biraz trend ile ilgili bir şey ya, gençler kendilerine göre bir trend çiziyorlar bu gün kahve yarın başka bir şey, ondan önce bizim zamanımızda bir muhallebici dükkanına gidip

oturmak büyük bir zevkti, kafeteryalar yoktu o zaman, ama şimdi muhallebici dükkanları yok, kafeteryalar kahveci dükkanları buna benzer yerler var.”

-Diyalog sonu-

5K4 (47)

“Ben mesela şey nasıl diyim bizim çağımızda benim yaşımdakilerin sanki biraz daha harcarken daha düşündüğünü birikim yaparak harcama yaptıklarını ama bazen gençler diyim bugün ne bulduysa yiyen harcayan gençler de var.”

Aşağıda 4K3 ise zor koşullarda bulunmanın tutumlu olmaya etkisinden söz etmiş ve maddi durumlarının kendi ebeveynlerine göre daha iyi olduğunu, bunun getirdiği rahatlıktan çocuklarının faydalandığını, bu rahatlığın ise onları daha savurgan yapıyor olabileceğini belirtmiştir. Oğlu 4K2 ise annesinin dediğine katılmış, aynı zamanda sorumlulukların artmasıyla insanın daha tutumlu olduğunu belirtmiştir.

-Diyalog başlangıcı-

4K3 (46)

- “Şimdi biz tabi biraz daha zor koşullardan geldiğimiz için paranın ne kadar zor kazanıldığını bildiğimiz için biraz daha tutumlu olabiliyoruz. Ama bizler ailelerimize göre daha rahat durumdayız. Biraz da gençlerimiz bunun rahatlığını yaşıyor sanki. Biz de yapmış olabiliriz. Biz alamadık onlar alsın diye. Bu yüzden belki daha savurgan olabiliyorlar. Tabi çalışmaya başlayınca daha tutumlu olcaktırlar diye düşünüyorum.”

4K2 (23)

- “Biz gençler evet çok daha rahat para harcıyoruz. Ama mesela bundan beş sene önce çok rahat harcıyordum. Benim arkamda ailem var diye sürekli bana verdiler ben harcadım. Tabi verdikleri oranda harcadım. Ama mesela şimdi çalışmaya başladım. Paranın hangi koşullarda sana geldiğini öğrendim. Açıkçası şunu söyleyebilirim. Büyüdükçe zaman geçtikçe sorumlulukların artınca daha sanki parayı insan tutmaya çalışıyor.”

-Diyalog sonu-

3K3 ise para harcama alışkanlığının kişiye özgü bir durum olduğuna aşağıdaki sözleriyle dikkat çekmektedir.

3K3 (22)

“Evet ben de 98'liyim. 3K2 hocam çok güzel özetledi ama bana çok şey bırakmadı ama çevreme baktığımda sanki bir alışveriş geleneği de var. Aileden mi geliyor

kişi sonradan mı kazanıyor bilmiyorum ama sanki bir alışveriş alışkanlığı var bazıları mesela her sene telefonu değıştirebiliyorken bazıları ise yüksek aile gelirine rağmen telefonunu kullanmaya daha az harcama yaparak kullanmaya devam ederken diğerk kalan miktarı ise birikim olarak kullanıyor. Yine fakir öğrencilerde de bu durum var. Bazıları borç batağına girebiliyor. Kredi kartları sonuna kadar dolmuş oluyor. Birçok bankadan kredi kartı almış alıyorlar. Bazıları ise elindeki kaynakları en iyi şekilde kullanmaya çalışıyorlar gerçekten çok kişiye özgü bir durum.

Aşağıdaki diyalogda katılımcıların, yaşlıların gençlere göre daha tutumlu olduğuna dair görüşte birleştiğı görölmektedir. 1K1, yaşlıların, para kazanmanın güçlüğünü bilmesinden dolayı daha tutumlu olduğunu belirtmekte, gençlerin bir işte çalışıncaya kadar tasarruf yapmayı öğrenemeyeceğine vurgu yapmaktadır. 1K2 ise ev, araba gibi taşınır ve taşınmazların eskiden tasarruf yapılarak alınabildiğini ama şimdi fiyatlarının çok yüksek olmasından dolayı tasarruf yapılarak alınamayacağını belirtmekte ve bu durumun gençleri daha çok tüketime yöneltmiş olabileceğine dikkat çekmektedir.

-Diyalog başlangıcı-

1K1 (70)

- “Daha bir iyi harcama yapıyorlar gibime geliyor. Hesapsız harcama mı diyelim buna. Öyle düşünüyorum. Harcamayı seviyorlar.”

1K4 (48)

- “Yaşlılar parayı daha şey kullanıyorlar, hesaplı, ihtiyaçlarına göre ama gençler biraz daha şey daha gezme, eğlence o tür şeylere daha çok para harcıyorlar.”

1K3 (23)

- “Bence de yani yaşlılar biraz daha tutumlular, gençler biraz daha fazla harcıyabiliyorlar ama ihtiyaçlarına göre harcama yapıyorlar çok da har vurup harman savurduklarını düşünmüyorum.”

1K1 (70)

- “Bence yaşlılar daha tutumlu ve tasarruf yapma konusunda daha dikkatlıler. Bu da yılların getirdiğı hem para kazanmanın güçlüğünden kaynaklanıyor hem de ne derler ayağını yorganına göre uzat, yani kazandığına göre harcıyorsun ama genç kazanmadığı için daha hor harcıyor gibime geliyor, tasarruftan ziyade eğlencesine, tabi ki genç olduğu için dışarda daha fazla zaman geçirdiğı için, kitap alışverişiydi, eğitim ile ilgili harcaması daha çok oluyor bunların, bu nedenle de bir iş sahibi oluncaya kadar zaten tasarruf yapma imkanları yok.”

1K2 (38)

- “Bence burda bir de şey etkisi var. Geçenlerde gazetede denk gelmişim bu yazıya da işte, eskiden memurlar emekli ikramiyesini bekleyip bir ev alabiliyorlardı mesela, işte bankadan on senelik on beş senelik kredilere başvurmak zorunda kalmadan kendilerinin birikimleriyle bir şeyler yapabiliyorlardı. Şimdi bu çok zor gerçekten. Daha geçen Antalya’daki ev fiyatlarına bakıyordum, bir milyon liradan falan başlıyor. Yani biz tasarruf yapsak da bizim bir şeyler almamız imkânsız gibi zaten. Biraz da bununla alakalı bence ne ev alabiliyoruz ne araba alabiliyoruz. O yüzden başka türlü bir şey, bir tüketim içine giriyoruz belki de.”

-Diyalog sonu-

4.4.5. Siyasi Gündeme İlgisi

Aşağıda 2K4, 4K3, 4K2, 2K3, 3K4 yaşlıların gençlere göre siyasi gündeme daha ilgili olduğunu belirtmiştir. 4K3 yaşlılıkla emekliliği birbirine yakın anlamlarda kullanarak, emeklilerin vaktinin çok olduğundan dolayı siyasete daha ilgili olduklarını belirtmiştir. 4K2 ise siyasete yaşlıların yön verdiğini ifade etmiştir. 2K3, babasının siyasi gündeme aşırı ilgili olduğunu belirterek, babasını göz önünde bulundurduğunda yaşlıların daha ilgili olduğuna dair bir genelleme yapabileceğini ama çevresini düşündüğünde artık gençlerin de ilgili olduğunu belirtmiştir. 3K4 ise yaşlıların, geçmişteki yaşanmışlıkları sebebiyle siyasi gündeme daha ilgili olduklarını ifade etmiştir. 2K1 de siyasete olan ilgisini iki nedenle açıklamıştır. Birincisi yaşanmışlıklarına vurgu yaparak ister istemez siyasetin içinde yer aldıklarını ifade etmiş, ikinci olarak da siyasi gündemin ülkemizde çok hızlı değiştiğini, bu değişimin de kendisinde merak uyandırıp dikkatini çektiğini ama aslında siyasi gündeme ayırdığı vakitten memnun olmadığını belirtmiştir. 3K3 de yaşlıların gençlere göre siyasi gündeme daha ilgili ve konuşmaya daha hevesli olduğunu ifade etmiş ve gençlerin siyasi gündemle ilgili konuşmaya çekiniyor olabileceğine vurgu yapmıştır.

2K4 (47)

“Daha fazla tabiki, yaşlılar siyasete daha fazla yöneliyorlar. Gençler de tabiki yani takip ediyorlar ama yaşlılar gibi değil yani. Gençler o kadar değil.”

4K3 (46)

“Yaşlılarımız emeklinin vakti çok olduğu için siyasete daha ilgili oluyorlar. Gençlerimizin daha az ilgisini çekiyor mesela. Eskiden gelen bir şey de olabilir. Yaşlılarımız daha çok siyasetle ilgili, mesela haber saati geldiğinde onlar için

önemli haberlere bakmak ben de severim. Ama gencimiz çok da ilgi göstermiyor haberlere.”

3K3 (22)

“Aslında burda takip etme platformları da değişiyor. Örneğin sosyal medyayı, twitterı kullanma gençlerde daha fazla sanki. Yani evet bence yaşlılar sanki çevremden de izlenimim daha düşkün olmaları gençlerin apolitik olmaları. Çünkü özellikle kuşaklar arası etkinliklerde buluştuğumuzda özellikle Tazelenme Üniversitesi vesilesiyle görüştüğümüzde onların siyasete daha kolay girdiklerini, kolayca konuşabildiklerini, korkmadıklarını görüyorum. Ama gençlerin ya bilmiyorum biraz daha çekimserler. Apolitik mi diyim korkma mı diyim nedenini bilmiyorum ama daha çekimser kalıyorlar. Bu nedenle yaşlıları daha siyasete düşkün olarak söyleyebilirim.”

4K2 (23)

“Ben siyasete mesela siyasi hayata aslında yaşlıların bir yerden sonra daha fazla ilgilendiğini düşünüyorum. Aslında mesela bir oy alma derdi var ya seçim geldiğinde herkes diyor ki emekli maaşı şu kadar. Altmış yaşından sonra insanlar mesela belli bir çoğunluk oluşturmaya başlıyor. Siyasi politikaların da aslında yaşlılara göre hazırlandığını düşünüyorum. Gençler bu konuda biraz daha zayıf kalıyor. Ülke siyasetine de yaşlıların yön verdiğini düşünüyorum. Biraz da o dönemleri yaşadıkları için olabilir. Mesela ben bir gencim 1980'leri bilmiyorum. Ama 4K1 abi bilir. Mesela annem bilir.”

2K1 (62)

“Siyaset bizim hayatımızın bir parçası. Yani onsuz olmuyor. Biz çok şeyler yaşadık siyasette. İşte darbeler yaşadık, toplumsal hareketler yaşadık, neler yaşadık neler. İster istemez siyasetle ilgilenmek zorunda kaldık. Keşke ilgilenmeseydik. Yani çok severek, hoşlandığımız bir şey değil siyaset, ama gündem o kadar çabuk değişiyor ki, yarın nolcak diye merak etmiyor değilim, bizler günümüzü yaşıyoruz, siyasette her gün bir konu işleniyor, ister istemez dikkatimizi çekiyor, ilgilenmek zorunda kalıyoruz. Keşke ben günümü siyasete ayırdığım kısmını araştırmalara başka şeylere ayırsaydım.”

2K3 (21)

“Bence şimdi bizim evde büyük bir örnek var, babam, çok ilgili, aşırı derecede ilgili siyasetle, yani onu düşündüğüm zaman direkt yaşlılar daha çok ilgili demek istiyorum ama, artık biraz değişti bazı şeyler, artık gençler biraz daha ilgili bence, biraz düzeni yıkmaya çalışıyorlar, öyle düşünüyorum.”

3K4 (51)

“Şimdi doğrudur, yaşlılar siyasete daha meraklılar derken bizim büyüklerimiz ben kendimi yaşlı olarak hissetmiyorum elli bir yaşındayım. Büyüklerimiz macerası daha önceleri çok olduğundan dolayı siyasete daha düşkünler, haber dinlemede program izlemede. Eski babalarımız o dönemleri iyi bildiğinden dolayı A partisi

B partisi dededen gelme partilerle bugüne kadar geldiler. Onları yaşantıları boyu maceralar çok olduğundan darbeler çok olduğundan bu şekil izleme parti tutma şeyleri bundan kaynaklandığını söyleyebilirim.”

Aşağıda 2K2 ise ilgiyle ilgili bir farklılığın olmadığını, sadece siyasi gündeme ayırdığı sürenin, çalıştığı için daha az olduğunu ifade etmektedir. Y kuşağının genç temsilcilerinden 1K3 ise genel algının dışında görüş bildirerek kendi kuşağının daha çok siyasi gündemi takip ettiğini belirtmiş ve bu kadar çok takip edilmesini stres yarattığı için doğru bulmadığını eklemiştir. 2K4 ise gençlerin siyasi gündemi telefonla takip ettiğini belirtmiş ve siyasi gündemi herkesin takip etmesinin gerekmediğini sözlerine eklemiştir. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında, çoğunluğun, oy kullanıldığından dolayı doğru seçim yapabilmek adına siyasi gündemin takip edilmesi gerektiğini düşündüğü görülmektedir. Bu düşüncenin dışında görüş bildiren 3K2 ise bir toplumda siyasi gündeme ilginin yüksek olmasının normal bir durum olmadığına dikkat çekmektedir. 4K2 ise yaşlıların siyasi gündem ile ilgili konuşurken bir süreden sonra birbirlerine karşı tahammülsüz davranabildiklerini belirtmiş ve bunun toplumumuzda genel olarak var olan bir tahammülsüzlüğün yansıması olduğunu ima etmiştir.

2K2 (29)

“Bence de şöyle, vakitsel olarak siyasete daha fazla vakit ayırırlar ama gençler de onlar kadar vakit ayırmasa da yine ilgililer kendi görüşleri doğrultusunda harekete de geçiyorlar, bence eşit ilgileniliyor ya, yani sadece ayrılan süre fark ediyor olabilir, ben mesela günlük gazeteyi okuyup hemen bitirebiliyorum fakat babam oturup yorum dinliyor, üç saat beş saat, ben çalıştığım için daha az vakit ayırabiliyorum. Fakat yine takip ediyorum, gündemi, siyaseti, yani burda süre farkı var.”

1K3 (23)

“Aslında benim kuşağım çok daha aktif bir şekilde takip ediyor bence sosyal medyanın da etkisiyle. Ama bana kalırsa bu kadar da aktif takip edilmemesi gerekiyor Türkiye’de. Çünkü stres yaratıyor hepimizde. Daha yavaş takip edilmesinin daha iyi olacağını düşünüyorum.”

2K4 (47)

“Ya şöyle bazıları takip ediyor bazıları işinde gücünde ama gençler mesela hep telefondan takip ediyor siyaseti, yaşlılar tabiki televizyonun karşısından gazete okuyorlar vs. vs. öyle gelip geçiyor işte. Ya herkes takip etmek zorunda değil ben öyle düşünüyorum.”

2K2 (29)

“Bence sayılmaz yani ilgi alanına girmiyorsa gündem takibi ayrı ülkede ne oluyor ne bitiyor bilmesi gerekiyor herkesin fakat herkes mutlaka takip etsin gibi bir durumun olduğunu düşünmüyorum.”

2K3 (21)

“Bence öyledir, çünkü içinde yaşadığımız dönemi her zaman bilmemiz, değiştirmek istediğimiz taktirde her zaman yapabileceğimiz bir şeylerin olmasını sağlamamız lazım. Şey açısından da bakacak olursak, nasıl diyebiliriz. Yani kısacası evet vatandaşlık görevi olması lazım, siyaseti herkesin takip etmesi lazım, içinde bulunduğu durumu herkesin daha iyi anlaması ve bilmesi lazım.”

2K1 (62)

“Valla ben biraz farklı düşünüyorum ama ben gencin siyasete girmesi taraftarıyım, kalkıp da tabi militan olma düşüncesiyle değil, hatta fırsat bulabiliyorsa siyasetle de ilgilenmeli. Yani çünkü sonuçta konuştuğumuz şey bu memlekete daha iyi hizmet edebilme. Ama hayat kazanma çabasından birçok insan buna zaman ayıramıyor.”

4K3 (46)

“Mesela gencimiz yaşlımız nereye oy verirse verelim bilincinde olmamız lazım. Oy kullanma yaşına gelen herkes az çok bilmeli. Tabiki ilgilenmeli yani, üstünkörü olmamalı yani.”

4K2 (23)

“Yaşlılarda şöyle bir şey var. Yaşlılar bir araya gelince mesela biri a partisinden biri b partisinden olsun, bir araya gelince siyaset konuşmaya başlıyorlar. Bir süreden sonra sesler yükselmeye başlıyor. Aslında genel olarak bizim ülkemizde tahammülsüzlük var. Bizde particilik olduğunu düşünüyorum. Bir tahammülsüzlük var hem gençlerde hem yaşlılarda.”

3K3 (22)

“Evet aslında oy vermek vatandaşlık görevi ise oy vermek için siyaseti de takip etmek o açıdan önemli. Hani direkt babadan gelen dededen gelen partiye oy vermekten ziyade dedelerinin annelerinin babalarının görüşlerini de kendi içinde süzgeçten geçirip bir değerlendirip bir görüşe ulaşması bence ülke adına da yararlı olacaktır.”

3K2 (37)

“Bence siyaset siyasetçinin işi olmalı, eğer bir toplumda toplumun üyeleri siyasete çok fazla ilgi duyuyorsa o toplumda zaten bir şeyler yanlış gidiyor demektir. O

yüzden zaten insanlar bu kadar fazla siyasete ihtiyaç duyuyor ki bir sonrakinde doğru seçimler yapabilmek adına. Belli bir refahın üstündeki toplumlara baktığımızda çoğu kişi bakanın adını bile bilmiyor. Çünkü ihtiyaç duymuyor yani. Siyasete olan ilginin yaşla değil de o anki yaşanan siyasi dönemle alakalı olduğunu düşünüyorum. Evet annemlerin kuşağı siyasete daha ilgili çünkü darbe görmüşler, çeşitli siyasi çatışmaların içine girmişler. Ama bu kadar da haksızlık edilmemeli bence, günümüzde de gençlerin siyasi duruşları var. Ve yeri geldiği zamanda etkili bir şekilde gösterebiliyor. Ama bu yaşla ilgili değil bulunulan dönemle ilgili bence.”

1K4 (48)

“Yani takip etmek gerekiyor. Bu ülkede yaşayan bir bireyiz. Bu ülkede yaşadığımız için oy hakkımız olduğu için her şeyden haberimiz olması gerekiyor.”

4.5. Yapısal Dayanışmaya İlişkin Bulgular

Aşağıda 2K3, yaşlıların gençlere göre sağlık hizmetlerine daha az başvurduğunu ve bunun çekingenlikten kaynaklandığını belirtmektedir. Yaşlıların kendi iradeleriyle sağlık hizmetlerine başvurmadıklarını söyleyerek, yakınlarının yönlendirme ve desteği ile sağlık hizmetine ulaştığını ima etmektedir. 2K3 ve 2K4’ün bakış açısıyla düşünüldüğünde, yaşlıların sağlık hizmeti almadan önceki ilk değerlendirmeyi çocuklarından veya yakınlarından aldığı akla gelebilir. Randevu alınacak poliklinik ve randevu tarihi gibi seçimlerin ise (yaşlının sağlık hizmetine kendi başına ulaşmasını engelleyecek bedensel ve çevresel bariyerler varsa) yaşlıyı sağlık hizmetine yönlendiren kişi veya kişilerin elinde olduğu düşünülebilir.

2K3 (21)

“Ben sağlık hizmetleri kullanımı konusunda gençlerin daha fazla olduğunu düşünüyorum çünkü yaşlı bireyler daha çok çekiniyorlar yaş ilerledikçe. Ben de var mesela en ufak bir şeyde acaba bir şey mi var gidip bi görüneyim. Bence yaş ilerledikçe sağlık hizmetleri kullanımı azalıyor. Biraz da çevre baskısıyla oluyor ama insan kendi iradesiyle sağlık hizmetlerine başvurmuyor bence ilerleyen yaşlarda. Gençler daha mı duyarlı bu konuda diyeyim artık.”

2K4 (47)

“Mesela yaşlı birisi olduğu zaman hastaneye gidiyor, ilaç yazdırmaya, bazen insan hasta olduğu zaman gidemiyor, gençlerden mesela yardım alıyorlar. Biz de mesela bazı yaşlılarımız gitmediği zaman onların isteklerini yerine getiriyoruz. Gençler daha tecrübeli bu konuda.”

Aşağıda 5K4 eskiden aile bağlarının daha kuvvetli olduğunu belirtmiş ve geleneksel aile tipinin güçlü aile bağları için önemli olduğuna dair imada bulunmuştur. Yaşanılan kişi sayısının yapısal dayanışmanın bir faktörü olduğu düşünüldüğünde, geleneksel aile tipinin nesiller arası dayanışmayı yapısal boyutuyla arttırdığı söylenebilir.

5K4 (47)

“Önce daha da aile bağları kuvvetliydi. Dedeyle anneanneyle babaanneyle yaşama vardı. Şimdi o biraz daha yok gibi. Hani vakit de geçiremiyorlar. Yakındakilere de çok sık gidilmediği için. Bence önceye göre daha az.”

Aşağıda 5K2'nin ise yapısal dayanışmanın bir faktörü olan coğrafi uzaklığa değindiği görülmektedir. Çalışma hayatıyla beraber ailelerin dağıldığını ifade etmekte ve bunun bir boşluk oluşturduğunu belirtmektedir. Tecrübe aktarımına önem verdiğini belirten 5K2, teknolojinin getirdiği uzaktan görüşme imkanlarından faydalanarak aile üyeleriyle görüştüğünü ama yeterli bulmadığını ifade etmektedir.

5K2 (46)

“E tabiki aradaki mesafe oldukça açılmış durumda. Çünkü eski dönemlerde daha fazla ailelerin aynı şehirde yaşaması durumu söz konusuysen bugün büyük şehirlerde olan iş imkanları ailelerin dağılmasına çok erken yıllarda dağılmasına sebebiyet veriyor. Bunun da getirdiği bir boşluk oluyor. Tabi bunun yanında teknolojinin getirdiği birtakım avantajlar var. O avantajlarla sık sık görüşmeye devam ediyoruz. Tabiki hiçbir zaman yeterli değil. Büyüklerimizin tecrübelerinden küçüklerimizin de tecrübelerimizden faydalandırmamız gerekiyor. Eğer bunu yabancı toplumlarla karşılaştıracak olursak bizdeki aile bağları ve birlikte geçirilen zaman her zaman onlara göre fazlaydı bugünde daha fazla olarak görüyorum.”

Aşağıda 1K1 ıslınlanmanın bulunmasını, uzaktaki torununu görmek için isteyebileceğini belirterek aile üyeleri arasındaki coğrafi uzaklığın önemini gözler önüne sermektedir.

1K1 (70)

Ben ıslınlanmayı istiyorum. Kazakistan'a gidip torunlarımı görmek için. Çok özledim hele şu pandemi döneminde. ıslınlanmayı istiyorum eğer öyle bir şey olcaksa.

4.6. İlişkişel Dayanışmaya İlişkin Bulgular

Aşağıda 3K1 kızlarıyla aralarındaki coğrafi uzaklık sebebiyle yılın belli bir zamanında görüşebildiğini, oğluyla beraber yaşadığı için onunla doğal olarak görüştüğünü ama ev

dışında ortak aktivite yapmadıklarını ifade etmiştir. Farklı nesiller ile iletişim kurup, ortak aktivite yapmak noktasında Tazelenme Üniversitesi'nin kendilerine imkân tanıdığını ve bu açıdan şanslı olduklarını ifade etmiştir. Gerontoloji Bölümü öğrencileriyle iletişimlerinin iyi olduğunu fakat kampüste karşılaştıkları diğer öğrencilerin kendilerini ilk başta garipsediklerinden bahsetmiştir. Bu farkın ise Gerontoloji Bölümü öğrencilerinin aldıkları eğitimle ilgili olabileceğini belirtmiştir. Bu açıdan bakıldığında kuşaklara ortak aktivitede bulunabilmeleri için zemin sunan Tazelenme Üniversitesi'nin nesillerin ilişkisel dayanışmasını arttırıcı etkiye sahip olduğu söylenebilir.

3K1 (74)

“Önce aile içi söyliyim, kızlarım başka şehirde olduğu için yılın belli bir zamanında ancak beraber olabiliyoruz, ama ben mersindeyken daha fazla beraber olabiliyorduk ve daha çok zaman geçirebiliyorduk kuşak çatışması olmadan saygı sevgi dahilinde burda da oğlumla bir arada yaşadığım için doğal olarak birlikte vakit geçiriyoruz. Ama ev dışında birlikte olamıyoruz. Sadece ev dahilinde. Bizim Tazelenme Üniversitesi bu işi çok güzel yaptı gençlerle yaşlıların birlikte vakit geçirmesi, karşılıklı birbirlerini anlama yönünden, diğer arkadaşlarımla da konuştuğumda bu konuda kendimizi şanslı hissediyoruz. Sanki seçilmiş gibi öğrenciler, yaşlıları seven öğrenciler. Bu da herhalde bir eğitimle onlara verilen bilgilerle olsa gerek. İletişim çok güzel oluyor okulda. Ben okulda olmam dolayısıyla diğer öğrencilerle de kıyaslama yaptığımda fevkalade iletişimimi güzel buluyorum gerontolojideki genç arkadaşlarımızın. Ama otobüste ve şeyde işte toplu mekanlarda okul dahilinde söyliyim o iletişim yok hatta biz okula başladığımızda çok garipsendik bu okul içi serviste giderken çok garipsiyorlardı, nedir diyerekten işte biz Tazelenmede eğitim görüyoruz dediğimizde bilmiyorlardı ilk zamanlarda, ama biz zaman içinde ne olduğunu onlara kısa sohbetlerde karşılaştığımızda anlattık. Gerontolog gençlerimizle birlikte.”

Aşağıda 5K3 gerontoloji öğrencisi olması ve Tazelenme Üniversitesi öğrencileriyle bağlarının olması sebebiyle yaşlılar ile vakit geçirebildiklerini belirtmiş ama çevresini göz önünde bulundurduğunda kuşakların birbirine ilgisiz olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca masal anlatmanın, ilişkisel dayanışmadaki önemini akla getirmiştir. Çünkü masal, iki kuşağı bir araya getirerek birlikte vakit geçirmelerini sağlamaktadır. Ayrıca masal anlatan kişi masalın vermek istediği mesaja göre kendi tecrübelerini çocuğuna ya da torununa aktarma imkânı bulmaktadır.

5K3 (22)

“Biz gerontolog adayları olarak biraz daha yaşlılarla iç içeyiz. Ama diğer çevrelerimize baktığımız zaman büyük hala büyük babaanne kısımlarını

tanımayan arkadaşlarım çıkabiliyor. Eskiden herkes birbirini bilip birbirine kenetlenirken şimdi o yok artık. Eğer hayatta da değillerse hiç kimse hiç kimseyi tanımıyor. Şu an görüşme olarak da az yani. Öncesini bilemem ama şu an masal anlatma derecesinde bir yakınlık yok.”

Aşağıda 4K2 ise yaşlıları anlayamadığımızı belirterek bunun örneğini pandemi döneminde yaşadığımızı, yaşlı bireyin, hasta birey olarak görüldüğünü ve yaşlılar ile gençlerin yeterince zaman geçirmedeğini ifade etmiştir.

4K2 (23)

“Benim düşüncem çok fazla zaman geçirdiklerini söyleyemem. Mesela bence hala toplumumuzda yaşlıyı hasta olarak görüp, pandemi döneminde bile sanki onların hastalık yaymış gibi bir durum da vardı. Bu aslında onları anlamadığımızın onlarla yakın ilişki görmediğimizin bir göstergesi.”

Aşağıda 2K1 gençlerle yaşlıların yeterince vakit geçiremediğini belirtip, Taze Yol Arkadaşım projesini çok beğendiğini, gençlerin ciddiye aldığı takdirde, yaşanmışlıklarını gençlere anlatmak için bu projeyi bir fırsat olarak gördüğünü belirtmiştir.

2K1 (62)

“Maalesef, öncelikle ben alayım sözü isterseniz. Yaşlılarla gençler çok ayrı bir kulvarda, yani bir otoyolda yan yol olarak gençleri düşünürseniz, biz uzun yol bir yolda giden vasıtalar olarak görüyorum ben. Maalesef çok yan yana gelemiyoruz. Şartlar da onu gerektiriyor biraz da. Yani gençler kendi sahasında, kendi çevresinde daha çok oyalanmak işte onlarla diyalog kurmak, onlarla ilişkilere girmek anlamında, gençlerin de öyle bir şey ki kaygıları ve birçok kaygıları var bu kaygılarını gidermek için de mecburen çevrelerindeki arkadaşlarıyla paylaşmak durumunda kalıyorlar. Yaşlılarla ne paylaşabilirler, belki bu projede bizim hayat tecrübelerimizden almak adına bir şeyler olabilir. Ama sanmıyorum ki bir genç gelip de yaşlı amca şöyle şöyle siz bunu nasıl yapıyorsunuz diye, hiç böyle bir şeyle karşılaşmadım. O yüzden çok farklı kulvarlar gibi görüyorum. O yüzden bu projeyi de çok beğendim aslında. Taze Yol Arkadaşını, geçekten güzel paylaşımlar oluyor. Bizim de bir şeyleri paylaştığımız zaman hayat tecrübelerinden, onlara bir tecrübe olabileceğini düşünüyorum ben. Tabi ciddiye almaları gerekiyor bu işi. Ciddiye aldıklarında yaşanmışlıkları anlatmak kadar güzel bir şey yok.”

5K4 ise ilişkisel dayanışmanın önemini, geçmişte anneannesiyle vakit geçirmenin kendisini mutlu ettiğini ifade ederek ortaya koymaktadır.

5K4 (47)

“Ben mesela babaannemi ortaokulda kaybettim ama anneannemi evlenene kadar tanıdım. Anneannemle bir çarşıya çıkmak bile mutlu ediyor. Onun evinde kalmayı ondan bir şeyler öğrenmeyi sevmişimdir. Onların gelmesini beklerdik. Biz oraya

gidip kalmak isterdik. Şimdiki hayatta pek mümkün olmuyor. Torunlarla vakit geçirmek çok güzel.”

Aşağıda 2K2’nin sözlerine bakılarak, yaşlının kaç yaşındaki kişilere denildiğine dair kafa karışıklığının olduğu söylenebilir. 60 yaş üstünün yaşlı olduğunu varsayan 2K1, annesi ve babası dışında iletişim içinde olduğu bir yaşlının olmadığını belirtmektedir.

2K2 (29)

“Ben kendi hayatımdan örnek verirsem, hani genelde işim gereği de olsa etrafımda hani yaşlı artık kaç yaşa deniyor, onu da bilmiyorum, hani daha önceden 40, 45 yaş yaşlıyken şimdi hani genç olarak tabir ediliyor, ama hani 60 yaş ve üstü için konuşursam etrafımda çok diyaloga girdiğim kimse yok, annem babamı saymazsam özellikle gidip bir yaşlıyla konuşayım öyle ne vaktim var ne çevrem var. O yüzden hani genel annemlerle de telefonda görüşebiliyoruz ayrı şehirlerde olduğumuz için. Ama hani ne biliyim böyle şey de olmuyor, bu pandemiden de olsa gerek genelde kabuğumuza çekildiğimiz için bir şey olursa anneme, babama soruyorum, danışıyorum. Veya kendi mantığımda doğru gelen yolu seçiyorum onu deneyimliyorum. Ama yeteri kadar mı dersiniz, çocukluğumda daha fazlaydı. Örneğin oturduğumuz apartman gereği, orda daha çok yaşlı vardı ve daha çok iç içeydik birtakım şeylerde. Ama şu anda kıyaslama yaparsam, yok yani öyle vakit geçirmiyorum.”

X kuşağının bir üyesi olan 2K4 ise gençlerin yaşlılarla vakit geçirmek istemediğini belirtmekte ama kendisinin yaşlılarla vakit geçirmeyi çok sevdiğini ifade etmektedir. Gençlerin yaşlılarla vakit geçirmek istememesine karşı yaşlıların gençlerle vakit geçirmek istediğini aşağıdaki diyalogda dile getirmiştir.

-Diyalogun başlangıcı-

2K4 (47)

- “Aynen doğru, dediğiniz gibi gençler yani yaşlılarla fazla geçirmek istemiyorlar yani, yani kendi yaşlılarıyla geçirmek istiyorlar her şeyi, ama bazen yaşlılarımızla oturmak sohbet etmek, onları dinlemek büyük bir zevkle gerçekten. Yani bilmiyorum, yaşlıları çok seviyorum ben. Annem babam vefat ettiler. Ama ondan sonra hiçbir anlamı yok benim için. Ama tabiki şimdi benim yaşımdan büyük olanlara tabiki onlara saygıyla ne bileyim ilgi görüyorum onlara karşı, çevremde benden büyük yaşlı olanlar da var. 50, 55 yaş üstü.”

2K1 (62)

- “Onlar daha yaşlı değil, onlar daha yaşlı değil genç (gülüyorlar)”

Moderatör

- “Peki gençler yaşlılarla çok vakit geçirmek istemiyor dediniz, peki yaşlılar gençlerle vakit geçirmek istiyor mu, geçiremede istiyor mu sizce?”

2K3 (21)

- “Benim kendi çevremden çok fazla örnek var. Bence çok istiyorlar, yani yaşlı bireylerde birazcık konuşma isteği daha fazla bence, yani bir şeyler anlatmak istiyorlar. Kendi birikimlerini aktarmak istiyorlar. O yüzden çok fazla konuşmak istiyorlar. Bence gençler için öyle olmasa da yaşlılar için daha istekli gibime geliyor gençlerle bir arada olmak, sohbet etmek.”

-Diyaloğun sonu-

4K3 ise ayıp karşılandığı için kendi ebeveynleriyle yeterince vakit geçiremediğini belirtmiş ve çocuklarının kendi çocuklarıyla gelecekte daha çok vakit geçireceğini düşündüğünü ifade etmiştir.

4K3 (46)

- “Şu an itibariyle çok vakit geçirdiklerini söyleyemem. Bizim ailelerimizde bize bu şekilde yaklaştıkları için vakit geçiremedik. Bizim ailelerimiz de bize bu şekilde yaklaştıkları için biraz ayıp mıdır şey midir analarımız babalarımız daha çok da babalarımız ayıp karşıladıkları için bizden sonraki kuşaklar daha çok vakit geçirecekler çocuklarıyla diye düşünüyorum. Biz çocuklarımızla biraz daha iyi bizden sonraki kuşaklar daha iyi olacaklar.”

3K3 ise aşağıda, aile üyeleri arasında ilişkisel dayanışmanın varlığına işaret etmiş, aile dışındaki büyükleriyle de Tazelenme Üniversitesi ve Aktif Yaşlı Merkezi aracılığıyla iletişim kurabildiğini ama toplumumuzda çoğunlukla yaşlılarla gençler arasında iletişim kopukluğu olduğunu ifade etmiştir.

3K3 (22)

- “Evet gençler ve yaşlılar bunu akraba dışına alırsam Moderatör Bey, açıkçası hani kuşakların bir araya geldiği platformlar sanki çok az. Özellikle ben ilçem adına değerlendiriyorum bunu. İlçede böyle etkinlikleri az buluyoruz. Antalya'da Tazelenme Üniversitesi buna vesile oldu. Aktif Yaşlı Merkezinde biz yaşlılarla çok vakit geçirdik ama. Toplumumuzu genel olarak düşündüğümüzde yaşlılarla gençler çok vakit geçirmiyor gibi. Hani anca bayramdan bayrama bu görüşmeler gerçekleşiyor gibi. Yani sayıyı az buluyorum ben görüşme sayılarını yeterli bulmuyorum. Bu da tecrübe aktarımı konusunda çok eksik kalan bir yön olarak değerlendirebilirim. Ama ben kendi ailem adına sık görüştüğümüzü düşünüyorum.”

Aşağıda 3K2 ise yaşlılarla gençlerin ortak vakit geçirmemesinin ilgi alanlarının farklı olmasından kaynaklandığını belirtmektedir.

3K2 (37)

“Eve baktığımda evet yaşlılar ve gençlerimiz özellikle bu pandemi zamanında oldukça zaman geçiriyor. Ne kadar ortak etkinlik yapılıyor o biraz tartışılır. Bunu da çok fazla yargılamamak lazım çünkü yaşla beraber alınan zevkler nelerden zevk alacağı değişiyor. Sohbet tarzları değişiyor. En basitinden bir kafeye gidip bakıldığı zaman daha ileriki yaşlarda insanlar bir masada toplanmış oluyor daha genç insanlar başka bir masada toplanmış oluyor. Çünkü konuşulacak olan konular farklı. En basitinden dinlenen müzikler bile farklı. Mesela bir konsere gidilecek olsa yaşlılar Türk Sanat Müziği ya da daha yavaş müziklerden hoşlanırken gençlerimiz daha hareketli müziklerden hoşlanıyor. Dolayısıyla sosyal aktivite olarak çok fazla ortak aktivite olduğunu ben de düşünmüyorum. Ancak aile içinde beraber yaşamak konusunda Türk toplumumuzun bazı değerleri vardır. Saygı, sevgi vs. bunlardan ötürü çok büyük problemler olduğunu düşünmüyorum beraber yaşama konusunda. Ama aktivite olarak evet yaşla beraber elbette alınan zevkler ve yapılacak aktiviteler farklı olacaktır bu da sosyal yaşamda farklılık gösteriyor.”

Aşağıdaki diyalogda ise birinci odak grup görüşmecilerinin, yaşlı ve gençlerin birbiriyle az vakit geçirmelerinin nedenine dair görüşleri yer almaktadır. Bu görüşlere göre gençlerle yaşlıların günlük rutinlerinde bulundukları fiziksel ortamların farklı oluşu birlikte az vakit geçirilmesine neden olarak görülmektedir. Bir diğer neden olarak da ilgi alanlarının farklı oluşu gösterilmektedir.

-Diyalog başlangıcı-

1K2 (38)

- “Ben çok fazla vakit geçirdiğini düşünmüyorum açıkçası gençler ile yaşlıların. Farklı jenerasyonlar daha az bir arada kalabiliyorlar gibime geliyor bu aralar. Eee anlaşma açısından da yani biraz değişken sanırım o durum yani belki şey dolayısıyla ne bileyim aradaki mesafe dolayısıyla daha rahat anlaşabiliyorlar gibi ama paylaştıkları şey daha az gibi sanki.”

Moderatör

- “Peki farklı kuşaklar sizce gençlerin yani kendi aralarında geçirdiği zamana göre daha az mı vakit geçiriyorlar sizce?”

1K2 (38)

- “Evet ben öyle olduğunu düşünüyorum.”

Moderatör

- “Peki bu durum neden böyle olabilir acaba? Yani burdaki bütün katılımcılara soruyorum. Sizce neden farklı kuşaklar birbiriyle az vakit geçiriyor?”

1K4 (48)

- “Okulda gençler birbirleriyle vakit geçirdikleri için yani.”

Moderatör

- “Fiziksel ortamları aynı olduğu için mi?”

1K4 (48)

- “Evet aynı olduğu için.”

1K1 (70)

- “Ben de katılıyorum. Fiziksel ortamları aynı. Dışarda farklı ortamlarda daha çok vakit geçirebiliyorlar. Birbirleriyle paylaşımları birbirine daha yakın. Yaşı yakın olanlar ise dışarda çok fazla bulunamıyorlar. O ortamlar onlara belki gürültülü veya efendime söyliyim sağlıksız geliyordur. Dolayısıyla birlikte az vakit geçiriyorlar ama geçirdikleri vakitler de daha kaliteli oluyor diye düşünüyorum.

1K1 (70)

- “Az da olsa kaliteli vakit geçirdiklerine inanıyorum.”

1K3 (23)

- “Yani fiziksel ortamda etkili ama yaşın getirdiği bazı sonuçlar var. Biz öğrencilikle meşgulken yahut çalışmayla meşgulken yaşlılar ya emeklilikle meşgul. Birçok kadın özellikle yaşlılar evde kalıyorlar. Bu ortam ayrılıyor. Hayattaki konumları ya da yerleri de ayrıldığı için bir araya gelmemiz bence zorlaşıyor.”

1K2 (38)

- “Bence ilgi alanları da önemli. Yani aynı fiziksel mekânda olsalar da ilgi alanları uğraşı alanları farklı olduğu zaman yine orda iletişim kurma zorluğu yaşatabilir diye düşünüyorum.”

1K3 (23)

- “Bence aynı ortamda olunca fazlalaşıyor çünkü biz birçok aktivite yapıyoruz Tazelenme Üniversitesi ile. Programlara katılıyoruz. Evet her bir şey hoşuna gitmeyebiliyor ama sonradan hoşumuza giden ortak noktaları da bulabiliyoruz. Sade Tazelenmeyi ele almazsak günlük hayatımızı ele alırsak yakınımızda ne kadar çok özellikle babaannem dedem gibi, bunlarla yakın oldukça paylaştığımız şeyler artıyor. Uzakta olanlarla daha azalıyor paylaşımımız.”

1K1 (70)

- “Ben Tazelenme Üniversitesinde gençlerle bir arada olmamız kısıtlı yani uzun sürede bir arada kalmıyoruz. Dolayısıyla paylaşımlarımız da o kısıtlı süre içerisinde oluyor. Ne derece yeterli bilemiyorum.”

Moderatör

- “Birlikte geçirilen zaman artsa sizce nasıl olur?”

1K1 (70)

- “Evet, daha çok paylaşım olur.”

-Diyalog sonu-

4.7. Duygusal Dayanışmaya İlişkin Bulgular

2K1 aşağıda yaşlıların gençlerden saygı beklediğini ve gençlerin saygısız davranışların neler olduğunu bilmesi ve ona göre davranması gerektiğini ifade etmiştir.

2K1 (62)

“Ya oluyor tabi şimdi, saygı mesela, yaşlılar saygıya dikkat ediyor. Şimdi karşıdaki gencin ona saygıyla eğildiğinde çok farklı bir etki alabiliyor. Ama saygısızca yaptığı hareket, daha çok eleştiri konusu olabiliyor, kızabiliyor hatta. Bence en büyük şey saygısızlık olayı gibi geliyor. Daha doğrusu yaptığı işin saygılı olup olmadığını bilmeli gençler de. Yani bir şeyi söylerken, ya da çok absürt bir şekilde söylemek mesela bana su verebilir misiniz başka bir şey kalk suyu al demek farklı bir şey.”

4K3 ise aşağıda sağlık konusunda gençlerin kendileri yaşamadığı için yaşlıların rahatsızlıkları hakkında empati kuramadığını ama bunun suçlanabilecek bir durum olmadığını belirtmektedir.

4K3 (46)

“Bence şöyle bir şey var mesela bir yaşlı grubunun hastalığı gençleri çok ilgilendirmiyor yaş itibariyle. O acıları çekmemiş çünkü onu anlayamıyabilir. Yani çok da şey yapmamak lazım. Onu da suçlamamak lazım. Mesela kendimden örnek vereyim dizim ağrıyor ayağım ağrıyor dediğim zaman onlar anlamıyor ki. Çünkü onlarda o daha yok.”

Aşağıda 4K1 kuşak çatışmasından dolayı, duygusal (dertleşme), işlevsel (paylaşım) ve ilişkisel (birlikte geçirilen vakit) dayanışmanın yeterince gerçekleşemediğini ifade etmiş ve bunun sebebinin kendi ebeveynlerinin davranış biçimlerinden kaynaklanabilmiş

olabileceğini işaret etmiştir. Ayrıca 4K2'in sözlerine bakılarak, toplumumuzun ataerkil yapıya sahip olduğunu ve bunun gençler ile yaşlıların yakınlaşmasını engellediğini düşündüğü söylenebilir. 4K3 ise duygusal dayanışmanın özelliklerinden olan yakınlık, sıcaklık gibi duyguların geçmişte ayıp görülerek, ebeveyn ve çocuk arasında yaşanmadığını belirterek 4K1'in düşüncesine destek çıkmış ama kendisinin geçmişte babasının davrandığı gibi davranmadığını ve çocuklarına sevgisini ifade etmekten çekinmediğini ifade etmiştir.

-Diyalog başlangıcı-

4K1 (62)

- “Bence her iki tarafa da şu anda hak veriyorum. Bir kuşak çatışması var her iki tarafta da. Böylece noluyor, dertleşme, paylaşma veyahut sosyal aktiviteler söz konusu olmuyor. Yani saygı ve sevgi biraz var, var ama buda tamamen yok değil az var ama, bizim geçmişteki ebeveynlerimiz gençlere daha farklı davranış şekilleri göstermiş olsaydı şimdi daha farklı nedenlerle daha güzel birleşik güzele doğruya gidilmiş olacaktı.”

4K3 (46)

- “Tabikide mesela bir babanın oğlunun ya da kızının başını okşaması, sevgisini gösterememesi diyeyim ben yani. Çekinirdik hani ayıptır belki de başkalarının yanında öyle şeyler yapmak. Ama biz öyle değil mesela ben çocuklarıma her zaman sevdiğimi söylerim. Ama biz öyle şeyler görmediğimiz için.”

4K1 (62)

- “Aynen öyle, aynen öyle. Bizim genlerimizde yani şöyle ataerkil olduğumuz için sakın onu yapma sakın bunu yapma büyüklerine karşı e sonunda naptı psikolojik olarak bireyi gençleri itti.”

-Diyalog sonu-

Oğlu 3K2 ile birlikte yaşayan 3K1 ve 3K3'ün babası 3K4'ün aşağıdaki sözlerine bakılarak, oğullarıyla aralarında karşılıklı anlayışa dayalı duygusal dayanışmanın varlığından söz edilebilir.

3K1 (74)

“Örneğin benim izlediğim söyleşi programları oğlum keyif almasa da sabırla izliyor, dinliyor. Veya başka şeyle meşgul oluyor ve bana engel olmuyor. Ben de onun programları var, doğa olayları, belgesel onları izlediğinde hiç şey yapmam.”

3K4 (51)

“Hocam bizim aile arasında büyükle küçük arasında saygı sevgi eskisi gibi devam ediyor bunda hiçbir şüphe yok, oğlumla ben yeri geliyor evlat baba arkadaş gibi zamanımızı geçirip o şekilde gidiyoruz. Pandemiden dolayı büyüklerimize akrabalarımıza biraz gitmesek de yine de telefonla görüntülü olarak konuşabiliyoruz. Yine de güzel ilişkilerimiz için.”

Aşağıda 1K1 sağlıkla ilgili konularda yaşlıların beklediği anlayıştan bahsetmiştir. Yaşlıların sağlıklarıyla ilgili bazı yakınmalarını gençlerin abartılı bulabildiğini ama yaşlıların bu konuda ilgi beklediğini ifade etmiş ve empatinin önemini vurgulamıştır

1K1 (70)

“Yaşlılar tabi yaşlarından dolayı daha sık hastalanabiliyorlar. Dolayısıyla gençler daha az tabi sağlıklı bir nesil olduğu için, tabi hepsi için söylemiyorum bunu. Daha az rahatsızlık yaşadıkları için yaşlılarınkini sanki abartıymış gibi hissedebiliyorlar. Yani sen de her gün şurandan şikayetçisin, burandan şikayetçisin. Hiç mi bitmiyor bu sıkıntı gibi şeyler yakınmalar olabiliyor. Yaşlılar hastalıklarından ötürü tabiki yakınlarından ilgi bekliyorlar. En azından bir hastaneye gidildiğinde sıradaysa önündeki kişinin yaşına hürmeten daha öncelikli olması. Gerçi şimdi 65 yaş üzerine çok hoşuma giden bir şey, öncelik fırsatları verildi. Çok sık hastaneye giden biri değilim, Allah' a çok şükür. Şimdi çok da hastalanan biri değilim ama karşılıklı empati gerekiyor diye düşünüyorum. Karşılıklı birbirini anladıktan sonra o yaştaki insanın tabiki rahatsızlıklarının daha sık olabileceği kabullendikten sonra daha kolay çözülür sorunlar diye düşünüyorum.”

1K3 ise sağlık ile ilgili konularda kuşakların yaşadığı çatışmaya dikkat çekmiştir. Yaşlıların hastane randevusu alırken gençlerin desteğine ihtiyaç duyduğunu ve hastaneye gidiş sıklığı artınca bu durumun bir süre sonra genç tarafından bıkkınlıkla karşılandığını ifade etmiştir.

1K3 (23)

“Bence yaşlıların daha fazla sağlık hizmetlerine ihtiyacı var, çünkü birçoğunda kronik hastalıklar var. Kronik hastalıklar olmasa da bakıma ihtiyaç duyabiliyorlar. Kronik hastalığı olanların senede düzenli olarak raporlarını yenilemesi gerekiyor en baştan ele alacak olursak. Ama sağlık hizmetlerine ulaşımında büyük sıkıntılar yaşıyorlar. İnternette randevu almayı beceremiyorlar. Telefonla almak istediklerinde gençlerden yardım istiyorlar. Gençlerde de bu durum şeye dönüşüyor. Sürekli hastaneye gidiyorsun. Neden hastaneye gidiyorsun. Yahut bazı yaşlılarda depresyonun olduğunu biliyoruz. Bunların sonucunda da ağrı var, sızım var, doktora görünmem gerekiyor diye sık sık sağlığa başvuruyorlar, doktorlara başvuruyorlar. Bu da ister istemez genç kuşağı bıktırmaya başlıyor.

Neden tekrar gidiyorsun, sürekli doktordasın. Artık bir dur gibi. Çatışma ortamı ortaya çıkıyor.

4.8. Tazelenme Etkisi

Aşağıda 3K1 Tazelenme Üniversitesi ile beraber yaşadığı bir rol değişimini anlatmakta ve bu rol değişimine oğlunun olumlu yaklaşımından bahsetmektedir. Oğlunun verdiği destek işlevsel dayanışmayla ilgili bir örnek olarak kabul edilebilir.

3K1 (74)

“Ben de bir şeydir evde hep kapıyı açan anne olmalı. Evin temel bir direği anne olmalı, eşini de çocuğunu da karşılayan anne olmalı düşüncesiyle hep oldum. Tabi Tazelenme derslerimize biliyorsunuz akşam üzeri gidiyoruz. Bu sefer kapıyı açan oğlum oldu bana. Sağ olsun destek verdi bana hep bu konuda. Ama ilk sınıftayken büyük bir suçluluk duyuyordum bu saatte eve mi gidilir diye.”

Aşağıda 2K2, babasının Tazelenme Üniversitesi öğrencisi olduktan sonra hayata bağlandığını ifade etmiş, hayatını aktif bir şekilde geçirdiğini ve derslerinde öğrendiklerini heyecanla kendisiyle paylaştığını belirtmiştir. 3K2 ise öğrenciliğin annesini motive edip, enerjisini yükselttiğini belirtmiştir.

2K2 (29)

“Yeni şeyler öğreniyor, onun heyecanı var, yeni şeyler öğrenmeyi zaten seven bir insandı, onunla ilgili çalışıyor, öğrendiklerini bana da anlatıyor. Heyecanını bana da anlatıyor, birlikte pratik yapıyoruz. Bi de şey de var. Eski öğrenci olma mutluluğu da var. Normalde evde oturup vakit geçirecekken gidip gelmesi, yeniden öğrenci olması, hayata bağlıyor gibi. Öbür türlü yaşlandık evde oturalım düşüncesi varken eskiden, şimdi hani öğrenciyiz, sanki on sekiz yaşında bi öğrenci gibi heyecanlı davranıyor. Öğreniyorum a bak bunu da böyle yapıyormuşuz, derste şunu da böyle yapıyoruz diye anlatıyor. Bi de şey açısından ben çok mutluyum, hani uzun yıllar muhasebe müdürü olarak çalışıp emekli olduktan sonra ben mesela şey dedim acaba sudoku falan çözsün böyle bir şekilde öğrenmeye devam etmesi beni mutlu etti.”

3K2 (37)

“Tabiki oldu hani ordaki aldığı eğitim zaten çok kıymetli hocalarımız derse giriyor. Bunun dışında daha fazla sosyalleşti, yaşlılarıyla kendi kuşağıyla daha fazla zaman geçirebildi. Bu da onda olumlu etki yarattı. Motive etti, enerjisini yükseltti. Ordaki toplu aktiviteden kaynaklı da olumlu olarak çok katkısını gördü.”

Aşağıdaki diyalogda 1K2 ise Tazelenme Üniversitesi’nin annesini daha uyumlu biri haline getirdiğini ve yeni bilgiler öğrenmenin sabit fikirlilikten uzaklaştırdığını ifade

etmiştir. 1K2'nin görüşlerine bakıldığında Tazelenme Üniversitesi'nin, aynı zamanda kuşaklar arasındaki uzlaşım sal dayanışmaya katkı sunduğu düşünölebilir.

-Diyalog başlangıcı-

1K2 (38)

- “Ben şey düşünüyorum özellikle, Tazelenme Üniversitesi'ne başladıktan sonra annemin biraz daha uyumlu bir karakter olmaya başladığını düşünüyorum açıkçası. (Annesi gülüyor) Bu da şey sanırım yaşlanmakla şeyi çok birleştiriyor gibi ununu eledi, eleğini astı. Yani bir dönem bitti gibi biz de bir algı var. O yaştan sonra çok atıllaşılıyor gibi biz de yaşlı bireyler. Ama öyle aktif bir şeyin içine girdikçe, yeni şeyler öğrendikçe daha açık karakterler olmaya başladılar sanki. Benim annemde gördüğüm böyle bir şey. Çünkü sürekli yeni bir bilgi akışı girdiği zaman, o sabit fikirlilik biraz şey olmaya başlıyor. Değişmeye başlıyor.”

1K1 (70)

- “Bana sabit fikirli dedi. (Gülüyor)”

1K2 (38)

- “Genel olarak konuşuyorum. Yani yaşlılarda yaşla birlikte gelen bir otorite var ya, işte ben biliyorum, ben deneyimliyim. Dolayısıyla işte o tecrübe aktarımı tabiki kıymetli ama bir süre sonra otorite kurma biçimine dönüşüyor. Hani burda hala yeni şeyler öğrenebildiği fikri ortada olunca daha böyle açık oluyorlar gibime geliyor.”

-Diyalog sonu-

Aşağıda 3K1 ise annesinin ölümüyle yaşadığı boşluktan, Tazelenme Üniversitesi ile kurtulduğunu ifade etmiştir.

3K1 (74)

“Beyimi kaybettikten sonra yıllarca annemle yaşadık. Daha çok tabi ona yaşlı bir insana zaman ayırmak gerekiyordu. Ondan sonra çocuklar küçüktü. Adama şeklinde geçiyordu. Annemi kaybettikten sonra bu Tazelenme Üniversitesi aynı zamana denk geldi. Benim için önemli çünkü annemi kaybedince de büyük bir boşluk oldu haliyle. Daha önce çocukların eğitimiyle, ders çalışmalarıyla, onların sosyal etkinliklerine yardımcı olmak hep öyle geçiyordu. Ama yaşlandıktan sonra bu üniversitenin bana çok büyük katkısı oldu. Boşluktan kurtuldum.”

4.9. Kompozisyonlar

Katılımcıların yazmış olduğu kompozisyonlar noktalama işaretleri dahil değiştirilmeden orijinal haliyle bu çalışmaya aktarılmıştır. Kompozisyonların kategorilendirilmesi kompozisyonu yazan kişinin temsil ettiği kuşağa göre yapılmıştır.

4.9.1. Bebek Patlaması

2K1 bir bireyin farklı kuşaktaki kişilere nasıl yaklaşması gerektiğine dair temel eğitimi aileden aldığını belirtmiştir. Bir çocuğun ebeveynlerinin yaşlılara yaklaşımını gözlemleyerek örnek alacağını ve onlar gibi davranacağını ifade etmektedir. Kuşak çatışmasının gerçekten var olduğunu söyleyen 2K1, bunu kuşakların birbirinden faydalanmasını engelleyen bir sorun olarak görmektedir. Yaşlıların çağın yeniliklerine uyum sağlaması gerektiğini belirten 2K1, uyum sağlanmadığı takdirde gençlerle çatışma zemininin oluşacağını ifade etmektedir. Ayrıca genç ve yaşlı kuşakların birbirini eleştirdiği konulardan bahsetmiş ve bu noktada empatinin önemini vurgulamıştır.

2K1 (62)

Kuşaklar arası Dayanışma ve çatışma konusunda ele alınması gereken faktörlerden biri Mikro düzey de “Aile” ortamından başlayacağını, gelişeceğini ve çatışmalarında bu ortamda başlayacağını düşünüyorum. Aile ortamında çocukların, içinde yetiştiği tutum ve davranışlar, kuşaklar arası dayanışma ve çatışmada (gençlerin yaşlılara karşı) daha sonraki dayanışma ve çatışma rolünün belirlenmesinde çok önemli bir yer tutmaktadır. Çocuk, anne ve babasının yaşlılara nasıl yaklaştığını gözlem yoluyla öğrenecektir. Çocuk, ailesinin yaşlılara saygıyla mı, yoksa onları bir sorun olarak gören bir tarzda mı yaklaştığını görerek öğrenecek ve benimseyecektir. Sonrada, bu öğrendikleri çocuğun gelecekte bu konudaki tutumunun temel belirleyici unsuru olacaktır. Bu tutumda daha sonra eğitim yoluyla farklılaşmalar olabilse de ailede edinilen temel yaklaşımın etkisi devam edecektir. Eskiden beri gençlerle yaşlılar arasında iletişim sorunları ve bir kuşak çatışması meselesi olduğu bir gerçektir. Bu çatışmalar sosyal bir sorun olarak da varlığını sürdürmektedir; bu durum, birbirinden aslında çok yararlanabilecek ve yararlanması gereken bu iki grubu birbirinden uzaklaştırmakta ve birbirine yabancılaştırmaktadır. Yaşlı ve genç kuşaklar arasındaki sorunların ve birbirini tanıma ve anlama meselesinin başlangıç noktasında, tarafların birbirlerini nasıl gördükleri konusu ele alınmalıdır. Yaşlı kuşaklarda zaman içersin de kendilerini, işletim sistemlerinde olduğu gibi, dönem dönem kültürel sosyalleşme ve teknolojik ortamlara kendilerini güncellemeleri gerekmektedir. Kendini yenileyemeyen yaşlılar ile genç kuşaklar arasında çatışmanın başlamasına sebebiyet verecektir. Genç kuşaklar, yaşlılarla birbirlerini anlayamamaktan duydukları rahatsızlığı dile getirmekte; öbür yandan da yaşlıların çeşitli hal ve davranışlarından da şikâyet etmektedirler. Gençlerin yaşlılar üzerindeki duygu ve

düşüncelerindeki kuşaklar arası çatışmalar genel olarak, Gençleri hoş görmemeleri ve kendi düşünce tarzlarını gençlere empoze etmeye çalışmaları, her şeyin en iyisini bildiklerini iddia etmeleri ve sürekli öğüt vermeleri, Hayata tek açıdan bakmaları , Yeni bir şey öğrenmeye çok kapalı olmaları , sürekli nasihat vermeleri , sürekli saygınlık ve takdir beklentilerinin olması, yaşlıların geçmişte kalan bazı düşünce ve değer sistemlerine bağlı olduklarına vurgu yapmaları, Yaşlıların, “aksi”, “inatçı”, “huysuz”, “geçimsiz” olduklarını öne sürmektedirler. Yaşlıların “gençleri anlamadıkları ve anlamak için çaba göstermediklerini de dile getirmektedirler. Yaşlı bireylerin ataerkil bakış açısına sahip olması, dönemin şartlarına uygun gelenekçi yetiştirmeleri, o dönemin geçmiş kuşağından başlayarak gaz lambasından led lamba ile; bilgisayar devrinin başlaması, manyetolu telefondan akıllı telefona; Lambalı Radyodan 4K TV'lere geçişin sağlanması. Hızlı gelişen bu süreç kolay süreçler olmaması gerek. Dolayısı ile Genç kuşaklar gelenekçi değil daha Özgürlükçü tarafta yer almaktadır. Son süreçte yetişen gençler kuşaklar arası gelişen sosyal ilişkilerden, bilim ve teknolojik gelişmelerden hızlıca uyum sağlamasında yaşlıların onlara yetişmesi gerçekten çok zordur. Burada kuşaklar arası bireyler arasında Empati sağlama konusunun geliştirilmesi gereklidir. Yaşlılar gençlere, Gençlerde Yaşlıları anlamaları, empati kurmaları gerekmektedir. Zira bir gün herkes bu yaşlılığı tadacaktır. Kuşaklar arası dayanışma ve çatışma farklı rol modellerle devam edeceğine inanıyorum. Aslında hayatın tüm süreçlerinde, özellikle insan ilişkilerinde “Empati” konusunu işlemek gerektiğini, Hoşgörülü olmayı, bencillik ve egolarımızı bir kenara bırakarak birbirimizi insan olarak sevmeyi, yaşanan acı ve tatlı tecrübelerimizi birbirimize aktarmayı başarmamız gerekliliğine inanıyorum.

1K1 ise aşağıda günümüzde bilgiye ulaşmanın kolaylaşmasıyla beraber gençlerin sorgulayıcı ve kararını kendi vermek isteyen bir karaktere sahip olduğunu belirtmiştir. Geçmişte tecrübeli kişilerin verdiği kararların gençler tarafından sorgulanmadan kabul edildiğini ve bu nedenle kuşak çatışmasının geçmişte daha az olduğunu ifade etmiştir.

1K1 (70)

“Kuşaklar arası çatışma her dönem olagelmıştır. Geçmiş düşündüğümüzde toplumlar daha bir geleneksel yaşıyorlardı. Kitle iletişim, medya, teknoloji bugünkü kadar yaygın değildi. Bu nedenle de benim tahminim kuşaklar arası çatışma daha azdı deneyimli bireyler daha bir saygın olduğundan, söz dinlenir karşı gelinmezdi verilen kararlar sorgulanmazdı. Günümüze gelince gelişen teknolojiyle birlikte artan bilgi edinme imkanları sorgulayan kendi kararını vermek isteyen genç bir neslin ortaya çıkmasına neden oldu. Bu ne derece doğru sonuçlara neden oldu bilemem ama her birey kendi haklarını korumaya yöneldi. Günümüz düşünürleri de bunu destekledi. Örneğin geçmişte çocuk hakları diye bir bildirge yoktu. Günümüzde çocuklar bile ebeveynlerine karşı kendilerini savunabiliyorlar. İşte o nedenle çoğumuz ah zamane çocukları bizim zamanımızda böyle miydi der olduk. Gönlüm her iki kesiminde birbirini anlamaya çalışması

gerektiği yönünde, bir kesimin bunu yaptığına inanıyorum. Karşılıklı hoşgörü çatışmayı azaltacaktır. Yardımlaşmaya gelince yeterince olmasa da tüm bireylerin yardımlaşma konusunda duyarlı oldukları yönünde. İnsanların genlerinde var yardımlaşma isteği.”

4.9.2. X Kuşağı

3K4 gelenek ve göreneklerin bir kuşaktan diğerine aktarılması gerektiğini belirtmektedir. Aile üyeleri arasındaki dayanışma bilincinin bir kişiye çocukluktan itibaren aile eğitimiyle verilmesi gerektiğini ifade eden 3K4, yaşlılığında çocukları ve torunlarıyla vakit geçirmek ve tecrübelerini onlara aktarmak istediğini belirtmiştir.

3K4 (51)

“Gelenek ve göreneklerimizin yeni nesillere aktarılması için esas olan kuşaklar arası ilişkilerin kurulması ülkemiz için önemli bir konudur. Eski nesiller ile yeni nesiller arasında anlaşmazlık çıkması normal karşılanmalıdır. Önemli olan bu anlaşmazlıklara çözüm sunmaktır. Gençlere değerlerimizi aktarırken onları ürkütmemek gerekir yoksa onları tamamen yabancılaşmış ve özünü kaybetmiş halde buluruz. İyi bir aile eğitiminin zaten dede-torun, nine-torun dayanışmasını oluşturacağından hiçbir şüphem yok. Bu da çocukken genç ve yaşlılar arasındaki dayanışmanın temellerinin atılmasını sağlar. İleride emekli olduktan sonra yaş icabı yaşlı olduğum zaman tabiki ben de çocuklarım ve nasip olursa torunlarımla vakit geçirmek isterim. Ama yalnız kalmayı da isterim. Geçirdiğim zamanlarda bildiklerimi aktarmak hoş olur. Sadece kendi kanımdan olanlara değil tüm topluma faydalı olmayı çok isterim. Bundan mutlu olurum.”

X kuşağının temsilcisi olan 2K4 ise gençlerin bilinçli olduğunu ve yaşlıların tecrübelerine ihtiyaç duymadıklarını belirtmektedir. 2K4 de kompozisyonunda, Bebek Patlaması kuşağının üyesi olan 2K1 gibi aile eğitimine dikkat çekmiş ve gençlerin ebeveynlerinden öğrendiği davranışları gelecekte çocuklarına aktaracaklarını ifade etmektedir.

2K4 (47)

“Büyüdüğüm aile ortamını düşündüğümde şimdi ki gençlerin çok şanslı olduğunu düşünüyorum. İmkanlar dahilinde çoğu genç istediklerine ulaşabilecek seviyedeler. Gördüğüm ve yaşadığım kadarıyla gençler daha bilinçli ve biz ileri yaşlı insanların düşüncelerine ve tecrübelerine ihtiyaç duymuyorlar. Bu durum söylendiğinde kötü algılansa da aslında çok güzel bir şey. Gençlik her zaman doğru yolu bulacaktır. Özellikle çocuklarımla aramdaki iletişime baktığımda her

ne kadar yaş farkı olsa da bu durumun bilinçli insanlarda sorun yaratmayacağını düşünmüyorum. Kuşaklar arası iletişim, saygı, sevgi, tecrübe aktarımı her zaman güçlüdür. Eminim ki gelecek nesillerde de bu durum böyle devam edecektir. Kendini eğiten her insan bu ortamı sağlayacaktır. Günümüzde tabi ki örnekleri vardır. Anlaşmazlıklar elbet olacaktır. Bu durum tamamen aile içi eğitimle alakalıdır. İnsan gördüğü gibi yaşar. Bizler ne kadar sağlıklı ortam sunarsak, onlar da ileriki zamanlarda çocuklarına bunu aktaracaklardır.”

4.9.3. Y Kuşağı

3K3, demografik yaşlanmanın ülkelere getirdiği maddi yükün olduğunu ama kuşaklar arası ilişkiler bağlamında düşünüldüğünde ise fırsatların olduğunu ve kuşaklar arası ilişkilerin geliştirilmesi ile bu fırsatların yakalanabileceğini belirtmektedir. Bu sebeple bu çalışmanın önemine dikkat çekmiş ve çalışmayla ilgili bazı düşüncelerini paylaşmıştır. Katıldığı odak grup görüşmesinde çatışmanın çoğunlukla toplumsal değerler üzerine olduğunu ve bunu beklediğini ama babası ve yol arkadaşı ya da kendisi ve yol arkadaşının oğlu arasında bile fikir çatışmasının olmasına şaşırdığını, bunun da değer yargılarındaki dönüşümü gözlemlemesini sağladığını belirten 3K3, kuşaklar arasında hem çatışmanın hem de dayanışmanın gerekliliğine vurgu yaparak, Taze Yol Arkadaşım projesinin önemine dikkat çekmiştir.

3K3 (22)

“Varoluşumuzdan bu yana her dönemin, her çağın bireylere ve toplumlara sunduğu koşullar farklılık göstermiştir. Bazı dönemler fırsata çevrilen bu koşullarla bazen ise yararlanılamamış ve negatif etkilerle sonuçlanmıştır. Bu kimi zaman su kaynakları olmuş kimi zaman insan gücü olmuştur. Çağımızın başta gelen konularından yaşlılık ise bu yüzyılın sürekli gündemde olan başlığıdır. Yaşlı nüfus, devletlere ekonomik alanda getirdiği yükler ile birlikte bir fırsatlar kaynağıdır. Fırsatların değerlendirilmesi noktasına akla gelen eylemlerden birisi kuşaklar arası ilişkilerin geliştirilmesi olacaktır. Ancak bu ilişkilerin kurulması ve geliştirilmesi için bir değerlendirme faydalı olacaktır. Bu noktada dayanışma ve çatışmanın bir arada ele alındığı bir araştırmayı çok anlamlı buldum. İlk olarak söylemeliyim ki yol arkadaşım ile böyle bir çalışmanın içinde bulunmak bana büyük mutluluk verdi. Çalışmanın yalnızca Yol Arkadaşım Projesinden iki insanı değil de 4 farklı bireyi bir araya getirmesi enteresan bulgu ve sonuçlara tanık olmamızla sonuçlanabilir. Çalışma için oluşturulmuş sorular konunun tamamına hâkim olunmuş imajı vermiş ve çalışma sonuçlarının altın değerinde olacağı kanaatinin bende oluşmasını sağlamıştır. Görüşmede cevapladığımız sorular neticesinde kişisel değerlendirmelerimden birisi şudur: Verdiğimiz yanıtlarda çatışmanın değerler konusunda olmasına şaşırmamakla birlikte soruların çoğunluğunda en genç iki katılımcı ile en yaşlı iki katılımcının cevaplarında dahi

bir fikir çatışması olması beni şaşırttı. Bu da toplumdaki değer yargılarındaki dönüşümü gözlemlemek açısından önemliydi. Elbette gelişmek için kuşaklar arası çatışmanın gerekli olduğunu ve dayanışmanın da toplumsal düzen, istikrar ve tarihi hafızanın oluşması hususunda kıymetli gördüğümü söylemeliyim. Ayrıca kuşaklar arası çatışmaları azaltma gayretiyle ve dayanışmanın artırılması amacıyla oluşturulan sloganlardan daha çok önemli ve faydalı olan şeyin *Yol Arkadaşım Projesi* gibi uygulamalar olduğunu düşünüyor ve bunun bir teze konu olmasını mükemmel bir şey olarak yorumluyorum. Her şeyden önce bilim dünyasına bir katkıda bulunmanın verdiği haz ve heyecanı yaşıyorum. Bu güzel çalışmanın çıktılarını okumayı ümit ediyorum.”

Teknolojinin gelişmesiyle yaşlılar ve gençlerin bir araya gelme sıklığının azaldığını ve çatışma ortamının arttığını belirten 2K3’e göre kültürel yapı kuşaklar arasındaki sevgi ve saygının azalmasını engellemektedir. Yaşlılara yönelik oyun alanının az olduğunu ima edem 2K3, yaşlıların bu sebeple kendini toplumdan geri çektiğini, bu durumun da kuşakların birbirine fikirlerini, duygularını ve tecrübelerini aktarma fırsatı vermediğini ifade etmiştir. 2K3 kompozisyonunda tecrübe aktarımı konusunda farklı bir bakış açısı ortaya koyarak tecrübe aktarımının çift taraflı hem gençten yaşlıya hem de yaşlıdan gence olması gerektiğini belirtmiştir.

2K3 (21)

“Yaşadığımız toplumu ele aldığımız zaman yaşlı bireyler ve gençler arasında iletişim kopuklukları sık sık yaşanmaktadır. Gelişen teknoloji ile birlikte bu çatışma ortamı daha da büyümüş, gençler ve yaşlı bireylerin bir araya gelme sıklıkları azalmıştır. Ama bu durum iki yaş grubu arasındaki saygı ve sevgiyi azaltmamış, kültürümüzde var olan denge asla bozulmamıştır. Toplumumuzda gençlere yönelik çok fazla alternatifin bulunması onları sokak hayatına itmiştir. Yaşlı bireyler ise kendilerini toplumdan çekip, evde daha çok vakit geçirmeye başlamışlardır. Hem fiziksel hem de ruhsal açıdan iki yaş grubu kendilerini farklı ortamlara ait hissetmektedirler. Bu durum da yaş grupları arasındaki fikir, tecrübe, duygu aktarımını azaltmıştır. Yaşlı bireylerin sosyal çevreleri ile iç içe olması ve toplumdan geri çekilmemeleri için bu bağların kuvvetlendirilmesi oldukça önemlidir. Benim düşüncem, iki yaş grubunun da sevgi ve saygı çerçevesinde birbirleriyle yaş farkını önemsemeden iletişim de kalmalarıdır. Her iki tarafında ayrı ayrı oldukça kıymetli tecrübeleri mutlaka vardır. Bunları birbirlerine aktarmak kişisel gelişimleri için önemlidir. Gençler bu bilgiler doğrultusunda hayatlarına yön verirken, yaşlı bireyler de gençliğin tecrübeleri doğrultusunda hayatla aralarına sınır çekmekten vazgeçeceklerdir ve her yaşta hayatın güzelliğini daha iyi anlayacaklardır. Çatışmaları önlemek mümkün değildir. Hepimiz farklı

ailelerde, farklı toplumlarda büyüyoruz. Ancak olduğumuz yeri güzelleştirmek bizim elimizde.”

Kuşaklar arası dayanışma ve çatışmada en fazla gündem olan konunun tecrübe aktarımı olduğunu belirten 2K2, Y kuşağının mantığıyla hareket ettiğini ve üst kuşağından gelen öğüt veya önerileri kendine uygun bulmayıp geri çevirdiği noktada çatışmanın doğduğunu ima etmektedir. Bu düşüncesini de Z kuşağı üzerinden örnekleyerek anlatmıştır. 2K2, bir diğer çatışma yaratan konunun ise gelenek ve görenekler olduğunu belirtmiştir. Gelenek ve görenekler ile ilgili kuşakların tutumlarındaki farklılıklar, uzlaşım sal dayanışma kapsamında düşünülebilecek olup, bu noktada dayanışmanın olmaması 2K2’nin bahsettiği gibi çatışmaya dönüşme potansiyeli taşımaktadır.

2K2 (29)

“Kuşakların en fazla dayanışma içinde olduğu ve aynı zamanda da en fazla çatıştığı konu bence deneyim ve tecrübe aktarımı. Y kuşağı bir birey daha üst bireylere bir konu hakkında danıştığında, onun üstündeki diğer kuşaklar çok hevesle tecrübe ve deneyimlerini aktarıyorlar ve kendilerince bir sonuca varıyorlar. Buraya kadar her şey tamamken Y kuşağı birey tüm aktarımları kafasında tartıp daha farklı bir sonuca vardığında burada bir çatışma ortaya çıkıyor. Bunu bir örnekle anlatmak gerekirse günümüz Z kuşağı bir birey Youtube kanalı açmak istesin ve ailesine bu durum ile ilgili danışsın. Üst kuşaklara dahil olan ebeveynler kendi deneyimlerinden ve yaşadıkları koşullardan yola çıkarak bir iş yerinde çalışması gerektiği sonucuna varabilirler. Videolar çekerek/yükleyerek para kazanılması onlar için bir bilinmez. Üstelik belirli bir çalışma saati ve giyim zorunluluğu olmadan para kazanılması üst kuşaklara hem farklı hem de anlaşılmaz ve kabul edilemez gelmektedir. Bir diğer çatışma da değişen gelenek ve göreneklerden ortaya çıkmaktadır. Sıklıkla yaşadığımız bir konu üzerinden gitmek gerekirse toplu taşıma da yaşlılara yer vermeyi ele alabilirim. Yaşlı bireyler Patlama Kuşağı veya X kuşağı olarak düşünürsek- toplu taşıma da kendilerine yer verilmesinin bir zorunluluk olduğunu düşünüyorlar. Fiziksel durumlarını düşündüğümde bende bu fikre katılıyorum ancak diğer bireyin fiziksel bir rahatsızlığı olup olmadığını bilmeden ‘şimdiki gençler veya biz sizin yaşıңызdayken’ ile başlayan cümlelere maruz kalınmasını da doğru bulmuyorum. Kuşaklar arası dayanışma bir konuyu, işi, görevi... vb daha ileriye götürmede, üzerine değer katmada çok işe yararken, çatışmanın da değişen yaşam şartları, ülkenin sosyo ekonomik durumu ile çok paralel olduğunu düşünüyorum. Her zaman bir üst kuşak sonraki kuşağın bazı durumlarını anlamakta zorlanacak ve bazı durumlara da adapte olmaya çalışacaktır.”

5. TARTIŞMA

Katılımcıların görüşmeler esnasındaki davranış ve diyaloglarına bakıldığında çoğunluğun Y kuşağını genç olarak, X kuşağını orta yaş olarak ve Bebek Patlaması kuşağını yaşlı olarak algıladıkları görülmektedir. Bu yüzden tartışma bölümünde Bebek Patlaması kuşağı denildiğinde yaşlılar, Y kuşağı denildiğinde gençler ve X kuşağı denildiğinde orta yaşlılardan bahsedilmiş olduğu anlaşılabılır. Hala iş hayatına devam eden ve Bebek Patlaması kuşağına dahil olan yalnızca bir katılımcının (5K1), görüşmelerde hâkim olan yaş gruplarıyla alakalı genel algının dışına çıkarak, konuşmalarında yaşlı kelimesini kullanırken, kendinden büyük insanları ima ettiği görülmüştür. 5K1'in diğer katılımcılarla arasındaki algısal farkın iş hayatına devam etmesinden kaynaklanıyor olabileceği akla gelmektedir ve başka bir araştırmaya konu olabilecek değerde olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Y kuşağının 1980'li yıllarda doğan üyeleri ile 1997 sonrası doğan üyeleri arasında bariz bir düşünce farklılığının olduğu görülmüştür. Bu durum kuşakların yaş aralıklarında ülkeden ülkeye farklılıklar olabileceğini desteklemektedir. Türkiye'de Y Kuşağının Yaş Aralığını belirlemeye yönelik yapılmış olan araştırmada (Yüksekbilgili, 2015), Türkiye'de Y kuşağının doğum yılı aralığının 1983-1995 olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmada ortaya çıkan nitel verilerin nicel bir araştırmayla ortaya konmuş olan bu bilgiyi desteklediği söylenebilir. Bu durum, çalışmaya katılan Bebek Patlaması ve X kuşağı üyelerinde gözlemlenmemiştir. Ancak bu çalışmaya katılan Bebek Patlaması ve X kuşağı üyelerinin yaşlarının Y kuşağı katılımcılarına göre daha homojen olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca Bebek Patlaması ve X kuşaklarının Türkiye'deki yaş aralıklarını belirlemeye yönelik literatürde bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada kullanılan kuşak sınıflandırmalarının Batı Avrupa'da kabul görmüş olan kuşak sınıflandırması olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu noktada Batı Avrupa'da kabul görmüş olan bu sınıflandırmanın ülkemizdeki kapsayıcılığı kesin olmamakla beraber bu durum araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerden, iş hayatında genç ve yaşlılar arasındaki tecrübe aktarımına ve aralarındaki rekabete ilişkin belli başlı üç görüş ortaya çıkmıştır:

1. İşe alımlarda az maaşla çok çalışan kişilerin tercih edilmesi iş piyasasında yaşlı bireyleri arka plana düşürmekte ve yaşlılar ile gençlerin bir arada çalıştığı iş ortamları azalmaktadır.

Bu durum yaşı ve gençlerin birbiriyle rakip konuma düşmesine sebep olmakta ve aralarındaki tecrübe aktarımına engel olmaktadır: Buna karşılık kuşak çatışmasına yol açtığı düşünülmemektedir. Çünkü kuşak çatışması, sosyal çatışma kuramının bakış açısıyla düşünüldüğünde aynı zamanda iki kuşağın otorite alanının çatışması anlamına gelebilir. Ancak bu görüşe göre yaşlı birey toplumsal alanın bir parçası olan iş yaşamından dışlanmakta ve otoritesini bu noktada kaybetmektedir. Türkiye’ de İstihdamın Kuşaklara Göre Analizi (Çakmak & Çelik, 2017) isimli çalışmada işverenlerin daha genç kuşakları tercih ettiği ve her kuşağın kendinden sonraki kuşağa göre iş hayatında tercih edilme olasılığının azaldığı belirtilmiştir. Yaşlıların çalışma yaşamına katılımındaki bu sorun yaşlı yoksulluğu kavramını akla getirmektedir. Çünkü iş hayatına katılım sorunları yaşlı yoksulluğu ile bağlantılıdır ve yaşlılık için risk arz etmektedir (Tufan ve ark., 2019).

2. Gençler kendine çok güvendiği için iş hayatında yaşlıların tecrübesine ihtiyaç duymuyor: Şu an iş yaşamında yer alan genç olarak nitelendirilebilecek kuşak olan Y kuşağı üyelerinin temel değerleri arasında “kendine güven” yer almaktadır. Bu sebeple ortaya çıkan bu görüşün haklılık payı olabilir. İş yaşamında tecrübesine saygı gösterilmesini ve dinlenmeyi bekleyen Bebek Patlaması ve X kuşağı ile tecrübeye ilgi duymayıp kendine olan güveninin izinden giden Y kuşağı arasında kuşak çatışmalarının yaşanıyor olması muhtemeldir.

Araştırmaya katılan Bebek Patlaması ve X kuşağı temsilcileri Y kuşağının kendi kararlarını kendisinin almak istediğini belirtmiş, Y kuşağı temsilcileri de düşünceleriyle bunu desteklemiştir. Aynı zamanda Bebek Patlaması kuşağı üyelerinin tecrübelerini daha genç kuşaklara aktarmaya hevesli olduğu görülmüştür. Buna karşın Y kuşağı temsilcilerinin çoğunlukla deneyip yanılarak öğrenmeyi seçtikleri göze çarpmaktadır. Bu noktada kendi ebeveynlerinin sözlerini dinleyerek büyüyen Bebek Patlaması kuşağı aynısını gençlerden de beklemekte, gençler tarafından tecrübeleri aynı ilgiyle karşılanmayınca çatışma ortamının oluştuğu düşünülmektedir. Gençlerin yaşlıların tecrübelerine ilgisiz kalmasının ardında yatan bir neden de bilgiye ulaşım olanaklarının internet ortamıyla birlikte kolaylaşması olarak görülebilir. Öğrenmek istediğini internette arama motorlarına soran gençler yaşlıların tecrübelerini bu noktada değersiz görüyor olabilir. Ayrıca yaşanan şehrin kültürel ortamının da bir karar için öneri almak

noktasında etken olduğu da düşünülmektedir. Zira Runner (1937)' a göre batı toplumlarında gençlerin başkaldıran eylemler ortaya koyduğu, diğer toplumlarda yaşayan gençlerin ise daha uysal olduğu göze çarpmaktadır. Bulgular incelendiğinde bir karar için öneri almak noktasında X kuşağı ve Y kuşağının 1997 yılından sonra doğan üyelerinin birbiriyle olan diyaloglarına bakıldığında (Gerontoloji Bölümü öğrencileri ile ebeveynleri), Bebek Patlaması ve 1980'li yıllarda doğan Y kuşağı üyelerine (Tazelenme Üniversitesi öğrencileri ile çocukları) göre daha fazla duygusal ve uzlaşım sal dayanışma içinde oldukları düşünülmektedir.

Toplu taşıma araçlarında yer verme konusunda ise Bebek Patlaması kuşağı üyeleri çoğunlukla yer vermemeyi saygısızlık olarak görmekte, Y kuşağı üyeleri ise yer vermeyen bir gencin yer vermeme sebebinin yorgunluk veya rahatsızlık olabileceğini gerekçe göstererek saygısızlık olarak nitelendirilemeyeceğini ima etmektedir. Bu konuda X kuşağı üyelerinin ise daha çekimser durduğu ve zıt görüşlerin ortasında yer aldığı gözlemlenmiş olup, bu durumun X kuşağının uyumlu karakterini desteklediği düşünülebilir. Yine bu konuda yaşanan şehre göre Y kuşağı üyelerinin farklı cevaplarının olduğu gözlemlenmiş olup, büyükşehirde yaşayan Y kuşağı üyelerinin bu konunun saygısızlık olarak görülmesine, kırsalda yaşayan Y kuşağı üyelerine göre daha tepkili olduğu söylenebilir. Büyükşehirlerdeki yoğun trafik ve ev iş yeri arası mesafenin uzun olması yolda geçen zamanın artmasına sebep olmakta ve bu duruma yoğun iş temposu eklendiğinde bazı Y kuşağı üyelerinin bıkkınlık hissiyle karşı karşıya kaldığı ve bu bıkkınlığın yaşlılara yer vermemeye veya yer vermeye isteksizlik gibi davranışlara sebep olduğu düşünülebilir. Son yıllarda ortaya çıkan bir haber ise bu çatışmaya yeni bir boyut getirmiştir ve yer vermek istemeyen gençlere yeni bir gerekçe sağlamıştır <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/uzmanlar-konustu-toplu-tasimada-yasli-lara-yer-vermeyin-40616375>). Yaşlılara yer verilmesi gerektiği bir kültürel değer olarak günümüze kadar taşınmıştır ve şimdi özellikle büyükşehirlerde bu değerden kopuşların olduğu görülmektedir ve bu durum yaşlıların eleştirisine sebep olmakta kimi zaman ise kuşaklar arasında çatışmaya sebep olmaktadır.

Yapılan görüşmelerde normatif dayanışma kategorisine uygun az sayıda diyaloga rastlanmıştır. Bu kategoride şu görüşlerin ortaya çıktığı söylenebilir:

1. Büyükşehirlerde aile yapısı bozuluyor: Bu görüşü çalışmaya katılan Bebek Patlaması ve X kuşağı üyesi katılımcıların savunduğu söylenebilir. Katılımcılar gelenek ve göreneklere bağlılığın büyükşehirlerde azaldığını ima etmekte ve bu durumu aile yapısının bozulması olarak algıladıkları görülmektedir. Büyükşehirlerde meydana gelen aile yapısındaki temel değişimlerden birinin çekirdek ailelerin yaygınlaşması olduğu düşünülebilir. Üç büyük şehirdeki (Ankara, İstanbul ve İzmir) çekirdek aile oranı %68 olmakla beraber bu oran başka şehir ve ilçelerde azalmaktadır ve aynı zamanda çekirdek ailelerin çoğalması hane halkı sayısının azalması anlamına da gelmektedir (Bayer, 2013). Bu noktada çekirdek aileler gelenek ve göreneklerden kopuşun bir nedeni midir sorusu akla gelmektedir. Çekirdek ailelerde kültür aktarıcısı olarak görülebilecek olan büyükanne ve büyükbabalar bulunmamaktadır. Bu sebeple kültürden kopuşta çekirdek aile yapısının etken olabileceği düşünülebilir.

2. Toplumsal beklentileri karşılamayanlar ayıplanıyor: Toplumsal değerlerin, yapısal işlevselci bakış açısına göre toplumsal ihtiyaçların karşılanması noktasında önemli bir rolü vardır. Toplumsal ihtiyaçlar, var olanı koruyarak sürdürme ve geliştirerek gelecek kuşaklara aktarmayı teşvik etmektedir. Kırsal yerlerde geniş aileler yaygındır ve ilişkiler şehirlerde olduğu gibi karmaşık değildir, bu sebeple değerlerin aktarılması ve toplumsal beklentileri gençlerin sahiplenmesi daha kolay olmaktadır (Canatan, 2008). Toplumsal ilişkilerin karmaşık olduğu kent ortamında yaşayan Y kuşağı üyeleri toplumsal beklentilere karşı çıkabilmekte ve sahiplenme noktasında direngen davranabilmektedir. Bu karşı çıkış ise diğer kuşaklardan kimi zaman ayıplanma olarak kimi zaman ise daha sert tepkilerle Y kuşağı üyelerine geri dönmektedir ve bu durumun kuşak çatışmasının oluşma sebeplerinden biri olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların görüşlerine bakıldığında kuşakların en çok değer ve tutumlarda çatışma yaşadığı görülmektedir. Bireylerin toplumsal değerlere yaklaşımı ve tutumları arasında görüş ve yönelim yakınlığının olmaması uzlaşımdayı ilgilendirmekte ve aynı zamanda kuşak çatışmasına zemin hazırlayacak potansiyel oluşturmaktadır.

Yapılan görüşmelerde uzlaşımdayı kategorisinde yer alıp kuşak çatışması yaratma potansiyeli olan başlıca üç görüş bulunmaktadır:

1. Yaşanılan çağa göre ihtiyaçlar değişmektedir ve büyükler bu değişimi anlayamıyor: Y kuşağına ait olan bu görüş, evlilik, meslek seçimi gibi konularda yaşlıların kendi gençliklerindeki koşullara göre değerlendirme yapıp gençlerden bu değerlendirmelerine göre davranmalarını beklediğini belirtmektedir. Bebek Patlaması ve X kuşağının beklentileri ve bu beklentilerin Y kuşağında karşılık bulmaması, kimi zaman ise tepkiyle karşılanması kuşak çatışmasına zemin hazırlamaktadır.

2. Çoğu genç, para harcarken savurgan davranıyor: Bebek Patlaması ve X kuşağı üyelerinin görüşlerinde hâkim olan bu düşünceye göre maddi imkânsızlık yaşamayan gençler paralarını tutmakta zorlanmakta ve hızlıca harcayabilmektedirler. Para kazanmanın zorluklarını bilmemenin bu duruma sebebiyet verdiği yönünde ise genel bir algı olduğu anlaşılmaktadır. Y kuşağı katılımcılarının bu görüşe aksi yönde bir görüş bildirdiği görülmemiş olup, bu duruma gençlerin sosyalleşme ihtiyacının yaşlılara göre daha fazla olduğu gerekçe olarak gösterilmiştir. Yaşlıların gençlere göre daha az sosyalleşmeye ihtiyaç duyduğu düşüncesi ise yaşlıların sosyal hayata katılımını azalmasına katkı sunan bir görüş olarak görülebilir.

3. Teknoloji insan ilişkilerini zayıflatıyor: Teknoloji denildiğinde katılımcıların aklına ilk olarak akıllı telefonların geldiği görülmüştür. Katılımcıların genel algısına bakıldığında teknoloji ile iletişim teknolojisini kastettikleri ve buna göre görüş bildirdikleri anlaşılmaktadır. Teknolojinin gelişiminin insan ilişkilerini zayıflatıp zayıflatmadığı konusunda Y kuşağı üyesi katılımcıların görüşlerinin, X ve Bebek Patlaması kuşağı üyesi katılımcılardan ayrıldığı söylenebilir. Teknolojinin gelişimini insan ilişkilerini zayıflatıcı bir faktör olarak gören Bebek Patlaması ve X kuşağı üyesi katılımcılar, teknolojik aletlerin yaygınlaşmasıyla yüz yüze iletişimin kaybolduğunu ve eski sıcaklığını kaybettiğini savunmaktadır. Y kuşağı katılımcıları ise çoğunlukla teknolojinin mesafeleri ortadan kaldırdığına vurgu yaparak aslında insan ilişkilerinde olumlu olarak değerlendirilebileceğini belirtmektedir.

Teknolojinin gelişimiyle ilgili çatışma yaratan bir diğer konunun ise bilgisayar oyunları olduğu bazı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Kuşakların oyun kültürü de bulunulan çağın özelliklerine göre şekillenmektedir. Genç kuşakların dış mekân oyunlarına olan ilgisi düşük olmakla beraber genç kuşakların büyükanne ve büyükbabaları saklambaç,

beştaş, seksek gibi dış mekân oyunları ile çocukluklarını geçirmiştir (Tuğrul, Ertürk, Özen Altınkaynak, & Güneş, 2014). Günümüzde her alanda dijitalleşen dünya, çocukların oyun biçimlerinde de değişime sebep olmuştur. Oyunlar, bilgisayar ve telefonda oynanan oyunlara indirgenmiş, sokak oyunları diye tabir edilen dış mekân oyunlarına çocuklar daha az ilgi gösterir olmuştur. Bu durumun çevresel faktörlerinin de olduğu unutulmamalıdır. Çarpık şehirleşmenin olduğu yerlerde, çocukların güvenli bir şekilde dış mekân oyunlarını oynayabileceği yerlerin azalması bu duruma sebebiyet veren önemli bir çevresel faktör olarak görülebilir. Bu değişim ile beraber büyükanne ve büyükbabalar torunlarına keyifle oynadığı dış mekân oyunlarının aktarımını yapamamıştır. Hatta bu durum çocuklarının çok fazla bilgisayar ve telefon oyunları oynadığından şikayetçi olan ve bu sebeple çocuğuyla çatışma yaşayan anne babaların çoğalmasına yol açmıştır.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde, yapısal dayanışmanın özelliklerinden olan aile üyelerinin sağlığı ve aile üyelerinin birbirine olan fiziksel mesafesi hakkında da görüşlerin ortaya çıktığı görülmüştür. Aile üyelerinin sağlığı, çatışma yaratma potansiyeli olan bir durum olarak görülebilir. Aile üyeleri arasındaki fiziksel mesafenin ise yapısal dayanışmayı doğrudan etkilediği bilinmesine rağmen, bu durumun çatışma yaratma potansiyelinin olup olmadığına dair bir görüş ortaya çıkmamıştır.

Sağlık hizmetlerine erişimde yaşlıların gençlerin yardımına ihtiyaç duyabildiği ve kimi zaman bu duruma gençlerin bıkkınlıkla karşılık verdiği ortaya çıkan bir görüştür. Bu görüşe bakıldığında aile üyelerinin sağlığının yapısal dayanışmayı etkilediği kadar kuşak çatışmasına da zemin hazırladığı görülmektedir. Bu durum aile içinde bakıma muhtaç bir yaşlının olması durumunda daha da karmaşık ve zor bir hal almaktadır. Kalaycıoğlu (2012)'na göre demografik değişimler, ekonomik nedenler ve bireylerdeki değer değişimleri, özellikle bireylerin ihtiyaçlarını kamu imkanlarından karşılayamadığı durumlarda önemli bir mekanizma olan kuşaklar arası dayanışmanın etkinliğinde ve yaşlının informal bakımında kırılmalara sebebiyet vermiştir. Yaşlı bireye sunulan sosyal politikaların, aileyi yalnızca informal bakım yönünden desteklemesinden ziyade formal bakıma da olanak sağlayacak ve seçimi aile bireylerine bırakacak şekilde düzenlenmesi, kırılmaların, aile bireylerinin özellikle de bakım yükünü daha çok üstlenmiş konumda olan kadının omuzlarında biriken bakım yükünün oluşturduğu arada kalmışlık hissinin yarattığı

olumsuz psikolojik etkileri ve bu etkilerin olası olumsuz sonuçlarını önlenmek açısından mantıklı görünmektedir.

Katılımcıların, farklı kuşakların toplumsal alanlarda beraber vakit geçirmedigine dair ortak bir görüş içinde olduğu söylenebilir. Bu noktada bazı katılımcılar Taze Yol Arkadaşım projesinin önemine vurgu yaparak bu proje sayesinde farklı kuşaklar ile iletişim deneyimi yaşamaya fırsat bulduklarını belirtmişlerdir. Kuşaklar arasındaki ilişkisel dayanışma kuşakların birbirini daha iyi anlamasına fırsat sunabilir. Ortaya çıkan ve travmatik sonuçlar doğurabilen kuşak çatışmalarının, ilişkisel dayanışmanın zayıf oluşundan da kaynaklandığı akla gelmektedir. Çünkü iki birey arasında var olan bir kuşak çatışması, eğer o iki birey ilişkisel yönden yeterli sayılabilecek bir dayanışma içindelerse, olumlu ve aralarındaki ilişkiyi güçlendirebilecek bir yöne doğru evrilebilir. Bu noktada şehirlerde farklı kuşakların bir arada vakit geçirmelerini teşvik eden sosyal alanların bulunmaması ve yaşlı evleri, yaşlı lokalleri, gençlik merkezleri gibi kamusal sosyalleşme alanlarının bir kuşağın diğer kuşaklardan dışlanmış bir şekilde vakit geçirmesine sebep olacak şekilde tasarlanmış olması kuşakların ilişkisel dayanışmasının güçlenmesinde bir bariyer olarak görülebilir.

Araştırmaya katılan Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin çocuklarından bazıları görüşmeler esnasında Tazelenme Üniversitesinin ebeveynlerinde yarattığı değişimler hakkında görüş bildirmiştir. Ebeveynlerinin Tazelenme Üniversitesi ile beraber daha aktif ve daha heyecanlı bir hayata geçiş yaptıklarını belirtip, Tazelenme Üniversitesinin ebeveynlerindeki boşluk hissini doldurduğunu ifade etmişlerdir. Eşin vefatı ve iş sebebiyle çocukların farklı şehirlerde ikamet etmesi gibi yapısal dayanışmayı doğrudan etkileyen olayların boşluk hissini tetiklediği düşünülebilir. Tazelenme Üniversitesinin, öğrencilerinin hayatına yeni bir anlam kattığı ve öğrencilerin yeni bir sosyal rol edinerek amaçlarını tazeledikleri ve bu sayede hayata daha sıkı bağlandıkları söylenebilir. 1980’li yıllarda doğan Y kuşağı üyesi bir katılımcı ise dikkat çeken bir görüş sunarak, annesinin Tazelenme Üniversitesine başladıktan sonra sabit fikirlikten uzaklaştığını ve daha açık fikirli olduğunu belirterek bunun sebebinin yeni bilgiler edinmekten kaynaklanabileceğini ifade etmiştir. Bu görüşe bakıldığında Tazelenme etkisi ile anne ve kız olarak iki farklı kuşağın uzlaşımsal dayanışma noktasında birbirlerine yaklaştığı görülmektedir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırma kapsamında kuşaklar arası dayanışma bağlamında Taze Yol Arkadaşları ve onların ebeveyn ve çocuklarının kuşaklar arası çatışmalar ile ilgili görüşleri incelenmiştir.

Araştırma sonucunda bulgular değerlendirildiğinde kuşak çatışmaları ile ilgili şu sonuçlara varılmıştır:

1. Kuşaklar arası çatışma ile dayanışma arasında yakın bir bağ vardır ve kuşaklar arası dayanışmanın olmadığı noktalarda çatışma zeminin oluşmaya başladığı düşünülmektedir. Bulgular, ana kategoriler olarak kabul edilen Dayanışma Modelindeki (Bengtson & Roberts, 1991) boyutların altında rahatlıkla kodlanabilmiş ve kuşak çatışmaları ilgili ana kategoriyle ilişkilendirilerek tartışılabilmiştir. Bu durumun, kuşak dayanışması ve çatışması arasındaki yakın ilişkiyi görünür kıldığı düşünülebilir. Kuşaklar arası dayanışma ve çatışma arasında bulunan yakın ilişki şu şekilde örneklenebilir: Aile üyelerinin sağlık durumlarının yapısal dayanışmayı etkilediği Dayanışma Modelinde (Bengtson & Roberts, 1991) ortaya konmuştur. Bu açıdan sağlık durumu gerekçesiyle sık sık hastaneye giden bir bireyi düşünürsek, bu bireyin diğer aile üyeleri tarafından hastalık hastası olma, gereksiz yere hastaneye gitme gibi suçlamalara maruz kalma ihtimalinin olduğu söylenebilir. Bu durumun, aile üyeleri arasında oluşabilecek bir çatışma ortamının tetikleyicisi konumunda olduğu düşünülebilir ve bu noktada Dayanışma Modelindeki boyutlar arasında da yakın bir ilişki ve birbirini etkileyebilme potansiyelinin olduğu görülmektedir. Örnekten devam etmek gerekirse duygusal dayanışmanın ampirik göstergelerinden olan aile üyelerinin birbirine olan anlayışının yüksek derecede olması, sağlık durumu gerekçesiyle sık sık hastaneye giden birey ve diğer aile üyeleri arasında etkili bir iletişimin oluşmasını sağlayabilir. Etkili bir iletişimde taraflar birbirini suçlamak yerine, birbirini anlama ve soruna dair öneriler getirerek çatışmayı yapıcı bir düzlemde konuşma olanağı bulabilir. Şahin ve Neriman (2012)' a göre etkili iletişimin kurulabilmesinde, karşıdakinin duygu ve düşüncelerini anlayabilmek için empatiyle yaklaşmak ve yargılamadan açık bir şekilde dinlemek önemli noktalardandır. Aynı zamanda kuşak çatışmasının iletişimi engelleyen etkileri bulunmaktadır. Kuşak çatışması

iletişimde bulunan kişilerin birbirinin iletmek istediklerini anlayamamalarına sebep olmaktadır ve iletişimi olumsuz etkilemektedir. Bu açıdan kuşaklar arasındaki çatışmaların yıkıcı olmak yerine yapıcı olup toplumsal gelişime katkı sunması için, duygusal dayanışmanın ampirik göstergelerinden olan kuşaklar arasındaki karşılıklı anlayış, sevgi, güven gibi duygusal bağların güçlendirilmesine yönelik politika ve projelerin oluşturulması önemli görünmektedir.

2. Kuşaklar arası çatışma toplumumuzda çoğunlukla toplumsal değerler üzerinden gerçekleşmektedir. Gelenekleri ve görenekleri temsil eden anne ve babalar, kendi benimsedikleri değerleri çocuklarının sahiplenmediği durumlarda çocukları ile aralarında çatışma zemini oluşabilmektedir. Bu açıdan kişiler arası çatışmanın aslında değerler arası çatışma olduğu düşünülebilir (Canatan, 2008). Değerler üzerinden gerçekleşen kuşak çatışmaları tarihin eski zamanlarına kadar uzanmaktadır. Zira Antik Çağ filozofları eserlerinde gençlerin tercihlerini eleştirmiş ve toplumsal düzeninin gençler tarafından korunamayacağına dair endişelerini belirtmişlerdir. Kuşak çatışması modern değerleri temsil eden gençlerle, geleneksel değerleri temsil eden yaşlıların çatışması olarak da görülebilir (Ceylan, 2016). Bu çalışmada elde edilen bulguların bu anlamda literatürü ve tarihsel belleği desteklediği görülmektedir.

3. Azalan sosyalizasyon oranı kuşak çatışmasında önemli bir faktördür ve Tazelenme Üniversitesi bir gerontolojik intervensiyon olarak azalan sosyalizasyon oranını arttırarak kuşak çatışmasını yapıcı bir zemine taşımaktadır: Geri çekilme teorisine (Cumming & Henry, 1961) göre toplum ve toplumun bir parçası olan yaşlı birey, yaşlıların toplumdan geri çekilmesini anlamlı bulmakta ve böylece ölüme daha iyi hazırlanabileceğini savunmaktadır. Günümüzde geçerliliğini yitiren ve yerini aktif yaşlanmanın gerekliliğine bırakan bu teorinin halen toplumumuzda destek bulduğunu söylemek mümkündür. Mannheim (1970)'ın bahsettiği azalan sosyalizasyon oranının kuşak çatışmasındaki rolünün, geri çekilme teorisi ile ilişkili olduğu düşünülebilir. Çünkü azalan sosyalizasyon oranının yaşlının toplumdan geri çekilmesi ile yakın ilişkisinin olduğu ve geri çekilmenin sosyalizasyon oranının arttırdığı akla gelmektedir. Toplumdan geri çekilen yaşlı birey, sosyal iletişimi sağlayan alanlardan kopmaktadır ve bu kopuş sosyalizasyon oranının yavaşlamasındaki etkenlerden biri olarak düşünülebilir. Kasapoğlu ve Karkıner (2011)'

a göre sosyalizasyon, bireyin yaşadığı toplumun norm ve değerlerini içselleştirerek toplumun içinde var olmasını sağlayan ve ömür boyu devam eden bir süreçtir. Toplumdan kopuk yaşayan bir yaşlı, değişim süreçlerine kültür taşıyıcısı rolüyle müdahale etme olanağı bulamaz ve bu durum çatışma ile sonuçlanabilir. Tazelenme Üniversitesi, Gerontoloji Bölümü öğrencileri ile Tazelenme Üniversitesi öğrencilerini aynı fiziksel ortamda buluşturarak, kuşakların birlikte zaman geçirebilmesine olanak sağlamakta, teşvik etmekte ve böylece ilişkisel dayanışmayı güçlendirmektedir. İlişkisel dayanışmanın güçlenmesi, kültür taşıyıcılığı noktasında yaşlılara imkân vermektedir. İlişkisel dayanışmanın hem aile hem toplum düzeyinde güçlenmesinin, genç ve yaşlıların maruz kaldığı sosyalizasyon oranı arasındaki farkın azalmasına olumlu yönde etki yapabileceği ve bu konunun başka bir araştırmaya konu olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak kuşaklar arası ilişkiler üzerine getirilen bazı öneriler şu şekildedir:

- Kuşaklar arası iletişimi ve karşılıklı bilgi, kültür ve tecrübe paylaşımını desteklemek için farklı kuşakları bir araya getiren Taze Yol Arkadaşım projesinin yaygınlaştırılması
- Aile üyelerinin birbiriyle dayanışmaya dair ilişkilerinin güçlenmesine katkı sunmak için, aile içi dayanışmanın önemine ve etkili iletişimin dayanışmadaki rolü üzerine kamu spotu olarak hazırlanacak videoların sosyal medyada ve yerel televizyonlarda yayınlanması
- Şehirlerin yaşlıların sosyal hayata katılımına olanak sağlayacak ve teşvik edecek şekilde düzenlenmesi
- Gençlik merkezleri, yaşlı lokalleri, yaşlı evleri gibi kamusal sosyalleşme alanlarının, yaşlı ve gençlerin beraber sosyalleşmesine olanak sağlayacak şekilde yeniden düzenlemesi ve açılacak yeni kamusal sosyalleşme alanlarının kuşaklar arası sosyalleşmeyi teşvik edecek şekilde planlanması

Makro düzlemde kuşaklar arası ilişkilerin gelişmesine oluşturulacak sosyal politikalar katkı sunacaktır. Tufan (2018)' a göre sosyal politikalar oluşturulurken hem gençlerin hem de yaşlıların haklarının gözetilmesi gerekmekte ve birinin diğerine tercih edildiği

uygulamalar genç ve yaşlılar arasında anlaşmazlığa sebep olabilmektedir. Bu noktada sosyal politikalar gerontolojinin katkılarıyla oluşturulmalı ve kuşaklar arası iyi ilişkilerin devamlılığı için oluşturulacak sosyal politikalara destek verilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Aktaş, G. (2015). Türkiye' de Aile Sosyolojisi Çalışmalarına Genel Bir Bakış. *Journal of Sociological Studies/Sosyoloji Konferansları* (52), s: 433-434.
- Antonucci, T. C. (2001). Social relations: An examination of social networks, social support, and sense of control. In J. E. Birren & K. W. Schaie (Ed.), *Handbook of the psychology of aging*, s: 427–453.
- Antonucci, T. C., Jackson, J. S., & Biggs, S. (2007). Intergenerational relations: Theory, research, and policy. *Journal of Social Issues*, 63(4), s: 679-693.
- Aydın, A. E. (2020). Kuşak Çalışmalarındaki Tartışmalı Konulara İlişkin Bir Değerlendirme. *Yorum Yönetim Yöntem Uluslararası Yönetim Ekonomi ve Felsefe Dergisi*, 8(1), s: 17-34.
- Bahar, T., & Başbüyük, H. H. (2019). Antalya 60+ Tazelenme Üniversitesi Öğrencilerinin İyilik Halinin Değerlendirilmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), s: 160-173.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), s: 368-388.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), s: 23-28.
- Baybaş, B. K., Sevnaz, Ş., Gültekin, Ö. E., Kocakoç, N., & Akçiçek, F. (2019). Ege Tazelenme ve Yaşam Boyu Öğrenme. S. Şahin & F. Akçiçek (Ed.), 2. *Uluslararası İzmir Keyifli Yaş Alma Fuarı ve Kongresi Bildiri Kitabı*, s. 117-127.
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), s: 101-129.
- Bengtson, V. L. (2001). Beyond the nuclear family: the increasing importance of multigenerational bonds: the burgess award lecture. *Journal of marriage and family*, 63(1), s: 1-16.
- Bengtson, V. L., Furlong, M. J., & Laufer, R. S. (1983). Time, aging, and the continuity of social structure: themes and issues in generational analysis. *Journal of Social Issues*, 39(4), s: 45-71.

- Bengtson, V. L., & Roberts, R. E. (1991). Intergenerational solidarity in aging families: An example of formal theory construction. *Journal of Marriage and the Family*, s: 856-870.
- Birinci, E. (2020). Y kuşağının yaşlı ve yaşlılık algısı. *Ankara: Gazi kitapevi*, s: 11-13.
- Canatan, A. (2008). Toplumsal değerler ve yaşlılar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(1), s: 62-71.
- Ceylan, H. (2016). Yaşlılık Sosyolojisi. *Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara*, s: 133-170.
- Chen, H. (2010). *Advertising and generational identity: A theoretical model*. Paper presented at the American Academy of Advertising. Conference. 18 Nisan 2021 tarihinde <https://www.proquest.com/openview/6b09dcaa97dc33f2a0cffcd69ffb2dfd/1?pq-origsite=gscholar&cbl=40231> adresinden erişildi.
- Creswell, J. W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri. *M. Bütün ve SB Demir, Çev.(Ed.).s: 154-158. İstanbul: Siyasal Kitapevi*.
- Cumming, E., & Henry, W. E. (1961). *Growing old, the process of disengagement*. New York: Basic books.
- Çakmak, F., & Çelik, M. Y. (2017). Türkiye' de İstihdamın Kuşaklara Göre Analizi. *Sayıştay Dergisi*, (104), s: 65-86.
- Çelik, H., Baykal, N. B., & Memur, H. N. K. (2020). Nitel veri analizi ve temel ilkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), s: 379-406.
- Çokluk, Ö., Yılmaz, K., & Ebru, O. (2011). Nitel bir görüşme yöntemi: Odak grup görüşmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 4(1), s: 95-107.
- Çüçen, A. K. (2012). *Bilim felsefesine giriş*, Ankara: Sentez Yayıncılık.
- Davis, K. (1940). The sociology of parent-youth conflict. *American Sociological Review*, 5(4), s: 523-535.
- Düzgüner, S. (2015). Değişen dünyada gençlik ve değerler. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 3, s: 105-126.
- Flood, A. (2010). Understanding phenomenology. *Nurse researcher*, 17(2), s: 7-15.
- Giddens, A. (2005). Sosyoloji, haz. Cemal Güzel, (H. Özel, Çev.), Ankara: Ayraç.
- Gilleard, C., & Higgs, P. (2002). Concept forum-the third age: class, cohort or generation? *Ageing Soc*, 22(3), s: 369-382.

- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *ECTJ*, 30(4), s: 233-252.
- Hasso, F. S. (2018). Generations. *Journal of Middle East Women's Studies*, 14(3), s: 265-267.
- Hutchison, E. D. (2010). A life course perspective. *Dimensions of human behavior: The changing life course*, 4, s: 8-19.
- Kahn, R. L., & Antonucci, T. C. (1980). Convoys over the life course: Attachment, roles, and social support. *Life-span development and behavior*, 3, s: 253-286.
- Kahraman, C., Demirel, N. Ç., & Demirel, T. (2007). Prioritization of e-Government strategies using a SWOT-AHP analysis: the case of Turkey. *European Journal of Information Systems*, 16(3), 2, s: 84-298.
- Kalaycıoğlu, S. (2012). Kuşaklararası dayanışma ve aktif yaşlanma. *Kuşaklararası Dayanışma ve Aktif Yaşlanma Sempozyumu Bildiri Kitabı içinde*, s: 54-55.
- Karaağaç, G., Batık Temel, A., & Yıldırım, G. (2019). Gençlerin yaşlılığa ilişkin görüş ve düşüncelerinin incelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 12(1), 32-41.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi temelli sosyal hizmet araştırmaları dergisi*, 1(1), s: 62-80.
- Kargı, E., & Akman, B. (2007). Üniversiteli Gençlerin Bakış Açısıyla Aile İçi Sorunlar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(1), s: 31-38.
- Kasapoğlu, A., & Karkıner, N. (2011). Aile sosyolojisi. *TC Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını*, s: 111.
- Kazan, H. (2016). Bilimsel Araştırma Teknikleri, s:41-45. 19 Mart 2021 tarihinde <http://auzeftkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/bilarstekau202.pdf> adresinden erişildi.
- Keating, N., Kwan, D., Hillcoat-Nalletamby, S., & Burholt, V. (2015). Intergenerational relationships: Experiences and attitudes in the new millennium. 15 Mart 2021 tarihinde https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/458697/gs-15-23-future-ageing-intergenerational-relationships-er11.pdf adresinden erişildi.
- Koopman-Boyden, P. G. (2000 uyarlanmıştır). *Transactions in the Mid-life Family: Population Association of New Zealand*, s: 143-154.

- Korkmaz, A. (2005). Sosyal hareketlilik: eğitim ve mesleğin sosyal hareketliliğe etkisi. *Sosyoloji Konferansları* (31), s: 79-92.
- Lehr, U. (1990), *Psychologie des alterns*, Çeviren: Eryar N. Yaşlanmanın Psikolojisi. 7. Basım, Bilimsel ve Teknik Yayınları Çeviri Vakfı, İstanbul; 1994, s: 279-280.
- Lepeyko, T. I., & Blyznyuk, T. P. (2016). Generational theory: value-oriented approach. *Бізнес Інформ* (11), s: 24-30.
- Lotfi, A., Kabiri, S., & Ghasemlou, H. (2013). Değerler Değişimi ve Kuşaklararası Çatışma: İran Khoy Kenti Örneği. *Journal of Social Sciences Eskisehir Osmangazi University/Eskisehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), s: 93-111.
- Mannheim, K. (1970). The problem of generations. *Psychoanalytic review*, 57(3), s: 378-404.
- Müftüler, H. G. (2019). Parsons Sistem Teorisi Açısından Kuşaklar Arası İlişkilerde Çatışma ve Dayanışma. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 3(2), s: 100-135.
- Neuman, W. L. (2006). Toplumsal araştırma yöntemleri. *Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. (S. Özge, Çev.). İstanbul: Yayın Odası, 2, s: 466-467.
- Neuman, W. L. (2016). Toplumsal Araştırma Yöntemleri. *Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. (S. Özge, Çev.). İstanbul: Yayın Odası, 1, s: 286.
- Okumuş, A. (2016). Bilimsel Araştırma Teknikleri, s: 109-113. 19 Mart 2021 tarihinde <http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/bilimselarastirmateknikleri.pdf> adresinden erişildi.
- Parsons, T., & Platt, G. M. (1968). Higher education and changing socialization. *Aging and society/by Matilda White Riley and Anne Foner, in association with Mary E. Moore, Beth Hess, and Barbara K. Roth*, s: 236-291.
- Roberts, R. E. L., & Bengtson, V. L. (1990). Is Intergenerational Solidarity a Unidimensional Construct? A Second Test of a Formal Model. *Journal of Gerontology*, 45(1), s: 12-20, doi:10.1093/geronj/45.1.S12.
- Runner, J. R. (1937). Social distance in adolescent relationships. *American journal of Sociology*, 43(3), s: 428-439.

- Silverstein, M., & Bengtson, V. L. (1997). Intergenerational solidarity and the structure of adult child-parent relationships in American families. *American journal of Sociology*, 103(2), s: 429-460.
- Sorokin, P. A. (1998). *Social mobility*, s: 133-135.
- Şahin, S., & Neriman, A. (2012). Aile içi iletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), s: 55-66.
- Talaş, E., & Çakmak, F. (2013). Türkiye' de Kadınların İşgücüne Katılımlarının Kohort Analizi. *Ekonometri ve İstatistik e-Dergisi*(18), s: 18-34.
- Tufan, İ. (2014). *Türkiye'de yaşlılığın yapısal değişimi*: Koç Üniversitesi Yayınları, s: 64-65.
- Tufan, İ. (2018). *Gerontolojik Söyleşiler* (N. Dilek Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, s: 401-402.
- Tufan, İ. (2020). *Gerontolojiye Hazırlık* (İ. Tufan Ed.): Nobel Akademik Yayıncılık, s: 35-36.
- Tufan, İ., Akçiçek, F., Şahin, S., Zengin, M. O., Onur, Z. Ü., Tuna, M., . . . Ülgen, M. (2018). 60+ Tazelenme Üniversitesi: Sorumluluk Meşalesi. İ. Tufan & M. Durak (Ed.), *Gerontoloji 2 Bakım Sağlık*, 2, s: 77-85: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tufan, İ., Kılavuz, A., Özgür, Ö., Ayan, F. S., Gürdal, F. Y., & Engin, B. (2019). Türkiye'de Gerontoloji Atlası: Yaşlı Yoksulluğu ve Yalnızlık Üzerine Bulgular. *Geriatric Bilimler Dergisi*, 2(1), s: 1-7.
- Tuğrul, B., Ertürk, H. G., Özen Altınkaynak, Ş., & Güneş, G. (2014). Oyunun üç kuşaktaki değişimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 27, s: 1-16.
- Ulus, T. (2020). Kuşaklararası Çatışma Bağlamında Gençlerin Yaşlılara Eleştirel Bakışı: Bir Örneklem, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Iğdir University Journal of Social Sciences*, (22).
- Whitehead, D., & Whitehead, L. (2016). Sampling data and data collection in qualitative research. *Nursing and midwifery research: Methods and appraisal for evidence-based practice*, s: 111-126.
- Yazıcı, M. (2016). Değerler ve Toplumsal Yapıda Sosyal Değerlerin Yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), s: 209-223.

Yıldız, D. (2021). Türkiye’de Korona Virüs Pandemisi ve Kuşaklar. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 10(1), s: 1-7.

Yüksekbilgili, Z. (2015). Türkiye' de Y Kuşağının Yaş Aralığı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(53), s: 259-267.

EKLER

EK-1

Soru Formu

Soru 1

Sizce yaşlılar ve gençler birbirine yeterince zaman geçirip, ortak faaliyetlerde bulunabiliyor mu? Kendinizi, ebeveyninizi, yol arkadaşınızı ya da çevrenizi göz önünde bulundurarak bu soruyu cevaplayabilirsiniz.

Soru 2

Ana soru

Genelde toplumumuzda yaşlıların gençleri evlilik, meslek seçimi vb. konularda eleştirdiğine dair bir görüş de var. Siz bu görüşe katılıyor musunuz? Düşünceleriniz nelerdir?

Sonda sorular

Sizce toplumumuzda gençler genellikle hangi konularda eleştiriliyor?

Hangi konularda eleştirilmek sizi rahatsız eder?

Soru 3

Ana soru

Bir birey giyim kuşamını seçerken sizce nelere dikkat etmelidir?

Sonda sorular

Aldığınız bir ürünün tanınmış markalardan olması sizin için önemli midir? Neden?

Yaşlandıkça giyim tarzınızın değiştiğini düşünüyor musunuz? Değişiyorsa şayet sizce neden olabilir?

Soru 4

Ana soru

Sizce farklı kuşakların para harcama alışkanlıklarında ne tür farklılıklar vardır?

Sonda soru

Kişiye göre değişir fakat genel olarak düşündüğünüzde gençler yaşlılara göre para harcarken daha mı savurgan daha mı tutumlu davranırlar? Görüşleriniz nelerdir?

Soru 5

Sizce iş hayatında yaşlılar ve gençler arasında tecrübe aktarımı var mıdır ve istihdam edilme konusunda yaşlılar ile gençler birbirine rakip midir? Düşünceleriniz nelerdir?

Soru 6

Ana soru

Toplumumuzda yaşlıların gençlere göre siyasete daha ilgili olduklarına dair bir görüş de var. Siz bu görüşe katılıyor musunuz? Düşünceleriniz nelerdir?

Sonda soru

Sizce siyasi gündemi takip etmek her yaştan bireyin yapması gereken bir vatandaşlık görevi sayılabilir mi? Görüşleriniz nelerdir?

Soru 7

Ana soru

Teknolojik aletler denildiğinde aklınıza ilk neler geliyor ve sizce teknoloji geliştikçe insan ilişkileri nasıl değişiyor?

Sonda sorular

Gelecekte gerçekleşmesini istediğiniz bir teknolojik gelişme var mıdır? Varsa nedir ve neden bunu istiyorsunuz?

Yaşlı ve genç bireylerin, teknoloji kullanımı ve kullanım süreleri ile ilgili sizce hangi noktalarda farklılıklar bulunmaktadır?

Soru 8

Sizce toplu taşıma araçlarında yaşlı bir bireye gençlerin yer vermemesi saygısızlık mıdır? Neden?

Sonda sorular

Sizce toplu taşıma araçlarından faydalanma konusunda yaşlı bireylerin önceliği var mıdır? Varsa hangi konularda (araca binme, oturma gibi) gençlerin anlayış göstermesi gerekmektedir?

Soru 9

Yaşlı ve genç bireylerin gündelik yaşam aktiviteleri arasında fark var mıdır? Varsa bu farklılıklar genç ve yaşlı bireyler arasında çatışma yaratır mı? Neden?

Sonda sorular

İzlenen filmler, okunulan kitaplar, takip edilen diziler, ilgi duyulan alanlar ile ilgili yapılan aktiviteler vb. konularda kuşaklar arasında farklılıklar var mıdır? Varsa ne tür farklılıklar örnekleyebilirsiniz ve bu farklılıklara kuşakların yaklaşımı sizce nasıldır?

Sizce insanlar yaşlandıkça bahsi geçen gündelik yaşam aktivitelerinde değişim yaşanıyor mu? Düşünceleriniz nelerdir?

Soru 10

Sağlık ve hastalık konusunda farklı kuşakların birbirlerinin yaşadığı güçlükleri anladığınızı düşünüyor musunuz? Düşünceleriniz nelerdir?

Sonda sorular

Yaşlı bireylerin sağlık hizmetine ihtiyaç duyma sıklığı ve yoğunluğu gençlere göre farklı mıdır? Farklılıklar var ise genç ve yaşlı bireylerin ilişkisi bundan nasıl etkilenmektedir?

Etik Kurul Onay Formu

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı : 70904504/ 632
Konu :

25.09/2020

Sayın
Prof.Dr. Hasan Hüseyin BAŞIBÜYÜK
Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Öğretim Üyesi

Değerlendirilmek üzere Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'na başvuruda bulunduğunuz,
"Taze Yol Arkadaşlarının Kendi Aralarında ve Ebeveynleri veya Çocukları Arasındaki Kuşak
Çatışmasının İncelenmesi" adlı çalışmaya ait Kurul Kararı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Eki: Etik Kurul Kararı

Adres : Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı 1. Kat ANTALYA
Tel : (242)249 69 54
Faks : (242) 249 69 03
e-posta : etik@akdeniz.edu.tr

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

2020

ETİK KURUL BİLGİLERİ	ETİK KURULUN ADI	Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu
	AÇIK ADRESİ:	Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı Morfoloji Binası A Blok 1. Kat No: A1-05 Kampüs /ANTALYA
	TELEFON	0 (242) 249 69 54
	FAKS	0 (242) 249 69 03
	E-POSTA	etik@akdeniz.edu.tr
	ETİK KURUL KODU	2012-KAEK-20
PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ UNVANI/ADI/SOYADI	Prof.Dr.Hasan Hüseyin BAŞIBÜYÜK	
ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Taze Yol Arkadaşlarının Kendi Aralarında ve Ebeveynleri veya Çocukları Arasındaki Kuşak Çatışmasının İncelenmesi	
KARAR BİLGİLERİ	Karar No:KAEK- 700	Tarih: 09.09.2020
	Yukarıda bilgileri verilen çalışmanın yapılmasında bilimsel ve etik açısından sakınca olmadığına oy birliği ile karar verilmiştir.	

AYDINLATILMIŞ ONAM
(BİLGİLENDİRME FORMU)

Taze Yol Arkadaşlarının Kendi Aralarında ve Ebeveynleri veya Çocukları Arasındaki
Kuşak Çatışmasının İncelenmesi

Değerli katılımcı,

Araştırma, Taze Yol Arkadaşlarının kendi aralarında ve ebeveynleri veya çocukları arasındaki kuşaklar arası çatışmaların değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu amaç kapsamında sizleri araştırmaya katılmaya davet ediyorum. Araştırma sonucunda elde edilen bilgiler önemli katkılar sağlayacaktır.

Araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz takdirde görüşme formunda sorulan sorulara verdiğiniz cevaplar kimliğiniz gizli tutularak bilimsel toplantılar ya da yayınlarda sunulabilir. Sorulan soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. İhtenlikle cevap verebilirsiniz.

Görüşmeler video olarak kayıt altına alınacaktır ve sadece bu araştırma için kullanılacak olup herhangi bir kişi ile ya da ticari bir amaç için paylaşılmayacaktır.

Bu kapsamda kıymetli zamanınızın bir kısmını ayırarak araştırmaya yapacağınız katkı için teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Katılımcının;

Adı Soyadı:

İmzası:

Araştırmacının;

Adı Soyadı:

İmzası:

SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz nedir?

☐ Kadın ☐ Erkek

Yaşınız nedir?

.....

Medeni durumunuz nedir?

☐ Evli

☐ Bekar

☐ Eşi vefat etmiş

☐ Boşanmış

Eğitim durumunuz nedir?

☐ İlkokul

☐ Ortaokul

☐ Lise

☐ Üniversite

☐ Yüksek Lisans/Doktora

Kaç tane çocuğunuz vardır?

.....

Mesleğiniz nedir?

.....

Hangi il ve ilçede yaşıyorsunuz?

.....

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Barkın	Uyruğu	T.C.
Soyadı	DERE	Tel no	
Doğum tarihi		e-posta	

Eğitim Bilgileri

Mezun olduğu kurum		Mezuniyet yılı
Lise	Metin Nuran Çakallıklı Anadolu Lisesi	2004-2008
Lisans	Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Gerontoloji Bölümü	2011-2016
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gerontoloji Anabilimdalı, Tezli Yüksek Lisans	2019-2021
Doktora		

İş Deneyimi

Görevi	Kurum	Süre (yıl-yıl)
Gerontolog	Antalya Büyükşehir Belediyesi	03.10.2019-halen
Gerontolog	Antalya Özel Huzurlu Yaşam Engelli Bakım Merkezi	18.10.2017-31.08.2018
Gerontolog	Antalya Özel Dört Mevsim Engelli Bakım Merkezi	18.04.2017-16.06.2017

Yabancı Dilleri	Sınav türü	Puanı
İngilizce	Yökdil-Sağlık	67,5

Yayınlar ve Bildiriler:

Tufan, İ, Koç, O, Dere, B, Gürdal, F, Ayan, F, Özgür, Ö, Başıbüyük, G, Başıbüyük, H. (2020). Yaşlıların “Sokağa Çıkma Yasağı” Üzerine Görüşleri: Telefon Anketi. Geriatrik Bilimler Dergisi, 3 (2), 51-59. DOI: 10.47141/geriatrik.755856

Başıbüyük, G. Ö., Kaleli, I., Efe, M., Tiryaki, S., Ulusal, F., Demirdaş, F. B., . . . Tufan, İ. i.p.(in press). Depression risk caused by social isolation: An assessment on older adults in Turkey. *Advances in Gerontology*, 11(3).

